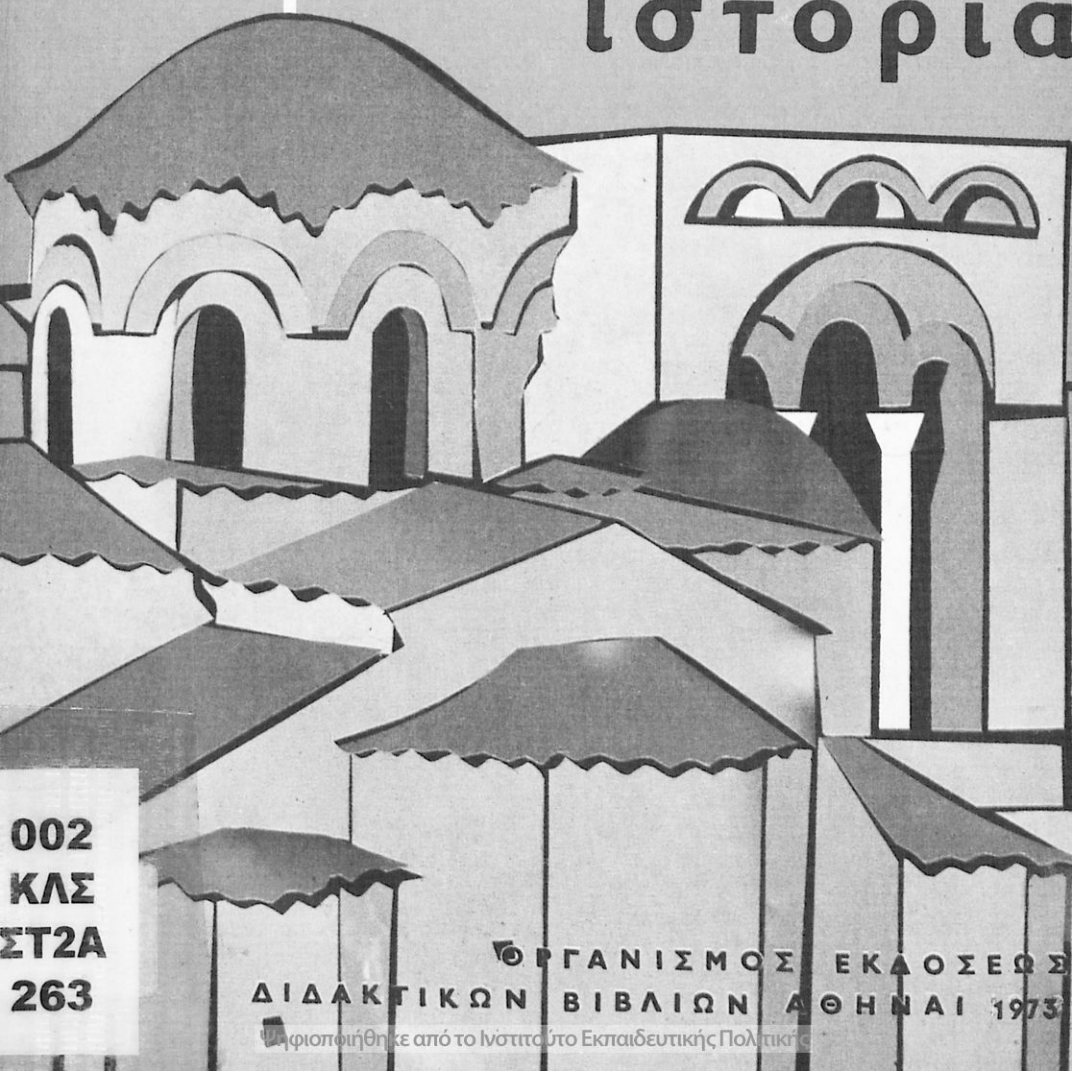

Β. ΣΚΟΥΤΕΡΗ

ΟΡΗΛΚΕΥΤΙΚΑ Ε/Δ

Εκκλησιαστική + ιστορία

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
263

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1973

Παραφωτισμένη από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΗ Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΟΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑΣ

ΣΤ 89 ΣΧ Β
Λουζέρν, Βασιλίου Κ.
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Κ. ΣΚΟΥΤΕΡΗ

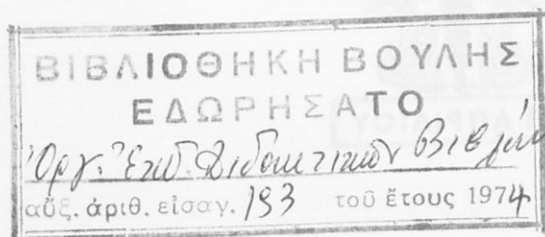
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΕΩΣ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1973

002
ΥΠΣ
ΣΤ9Α
263

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἔγινεν ἄνθρωπος διὰ νὰ σώσῃ ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ ἐπίστευον εἰς αὐτὸν καὶ θὰ ἐγίνοντο μέλη τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὁποίαν ἱδρυσε.

Τὴν ἱστορίαν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἰδρύματος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμφανίσεώς του μέχρι σήμερον θὰ μᾶς διδάξῃ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἀρχίζει δὲ ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δηλαδὴ ἐκείνης, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐφώτισε τοὺς ἀποστόλους καὶ ἀνέδειξεν αὐτοὺς ἐμπνευσμένους διδασκάλους τοῦ κόσμου.

Πιστοὶ εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου οἱ ὑπέροχοι αὐτοὶ ἄνθρωποι, χωρὶς νὰ δειλιάσουν ἀπὸ κανένα ἐμπόδιον, ἀτρόμητοι καὶ ἀλύγιστοι, διέσχισαν τὴν Οἰκουμένην διὰ νὰ φέρουν τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Καὶ ποῖον μέγα ἔργον δὲν κατώρθωσαν εἰς διάστημα ὀλίγων ἐτῶν!

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ δρᾶσις τῶν ἀποστόλων. Συνέβησαν καὶ ἄλλα πολλὰ γεγονότα καθ' ὅλον τὸ διάστημα πού μεσολαβεῖ ἀπὸ τοῦ θανάτου τῶν ἀποστόλων μέχρι σήμερον. Εἶναι οἱ διωγμοὶ κατὰ τῶν χριστιανῶν. Εἶναι τὰ μαρτύρια. Εἶναι ἡ νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Εἶναι οἱ ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῶν βαρβάρων λαῶν. Εἶναι οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τοὺς αἵρετικούς, τοὺς πλανεμένους ἐκείνους ἀνθρώπους,

οί όποιοι έπολέμουν τήν όρθήν πίστιν. Είμαι αί Οίκουμενικά Σύνοδοι, διά τών όποίων ή Έκκλησία έδίδαξε μέ άκρίβειαν τί πρέπει νά πιστεύωμεν. Αύτά και άλλα πολλά γεγονότα, μεταξύ τών όποίων και μερικά θλιβερά, όπως τό σχίσμα μεταξύ 'Ανατολικής και Δυτικής Έκκλησίας, πρέπει νά τά γνωρίζωμεν ώς χριστιανοί και μέλη τής Έκκλησίας.

Δι' όλα αύτά τά σπουδαία πράγματα θά λάβωμεν πληροφορίας από τήν Καινήν Διαθήκην και ιδίως από τας Πράξεις τών 'Αποστόλων και από διάφορα άλλα βιβλία σχετικά μέ τήν ιστορίαν τής Έκκλησίας, τά όποια έγραψαν διάφοροι χριστιανοί κατά διαφόρους έποχάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΑΥΤΗΣ

1. Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας

Πῶς παρουσιάζεται εἰς τὴν ἱστορίαν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγένεν ἀνθρώπος ἀφοῦ ἔλαβε σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ ἐπίγειος βίος του. Ἐγεννήθη ὅταν ἦλθε τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου» μέσα εἰς ἓνα σπήλαιον. Τὴν γέννησίν του ὑμνησεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς στρατιὰ ἀγγέλων καὶ ἐφάνέρωσεν αὐτὴν εἰς μερικοὺς ποιμένας, οἱ ὁποῖοι ἔμενον εἰς τὸ ὑπαιθρον κατὰ τὴν ἀγίαν ἐκείνην νύκτα καὶ ἐφύλασσον τὰ ποίμνιά των.

Εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς ὡς Υἱὸς του.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἤρχισε νὰ κηρύττῃ. Ἡ διδασκαλία του ἦτο πρωτάκουστος. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἐχθροὶ του ὠμολόγουν «ὅτι οὐδέποτε ἐλάλησεν ἀνθρώπος, ὡς οὗτος ὁ ἀνθρώπος».

Καὶ δὲν ἐκινούσε τὸν θαυμασμόν ὁ Κύριος μόνον μετὰ τὴν διδασκαλίαν του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ θαύματά του, διὰ τῶν ὁποίων ἀπεδείκνυε τὴν θεότητά του. Τίποτε δὲν ἦτο εἰς αὐτὸν ἀδύνατον. Μετὰ ἓνα λόγον, μετὰ μίαν προσευχήν, μετὰ μίαν χειρονομίαν ἔκαμνε τὰ μεγαλύτερα θαύ-

ματα. Ἐχάριζε τὸ φῶς εἰς τοὺς τυφλοὺς, τὴν ὑγίαν εἰς τοὺς παραλύτους, τὴν θεραπείαν εἰς τοὺς λεπροὺς καὶ εἰς ὅλους γενικῶς τοὺς ἀσθενεῖς, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο μὲ πίστιν καὶ ἐζήτουν τὴν βοήθειάν του. Διήρχετο τὰς ἡμέρας του σκορπίζων εὐεργεσίας καὶ θεραπεύων κάθε νόσον. Καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ἐξουσίαζε. Εἰς τὸν λόγον του ὑπήκουον καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Κατέπανε τὴν τρικυμίαν, περιεπάτει ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα, ἐπολλαπλασίαζε τοὺς ἄρτους, ἐξεδίωκε τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοὺς δαιμονιζομένους. Καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἔκπληκτοι ἀπὸ τὰ θαύματά του ὡμολόγουν ὅτι οὐδέποτε εἶδον τοιαῦτα πράγματα.

Ἀλλὰ καὶ ὁ βίος του ἦτο σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν του. Καμμία ἁμαρτία δὲν τὸν ἐμόλυνεν.

Ἐνεκα ὅμως φθόνου οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων κατεδίκασαν τὸν Κύριον εἰς σταυρικὸν θάνατον μὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ῥωμαίου ἡγεμόνος τῆς Ἰουδαίας Ποντίου Πιλάτου. Τρία δὲ ἔτη ἀπὸ τῆς βαπτίσεώς του καὶ εἰς ἡλικίαν 33 ἐτῶν ὁ Σωτὴρ εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν, εἰς τὸ μέσον δύο κακούργων, παρέδωσε τὸ πνεῦμα του πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα του. Διὰ τοῦ θανάτου του συνεφιλίωσε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν Θεόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχον ἀποξενωθῇ λόγῳ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας.

Ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως μέχρι τῆς ἀναλήψεως. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τοῦ θανάτου του ἀνέστη ὁ Κύριος ἀπὸ τὸν τάφον, ἀφοῦ ἐνίκησε τὸν θάνατον. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναστάσεώς του παρουσιάζετο εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ καθωδήγει αὐτοὺς εἰς τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον τοὺς εἶχε ἀναθέσει. Τοὺς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι θὰ στείλῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ εἰς τὴν ἀποστολὴν των. Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν τοὺς ὠδήγησε εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὰς τελευταίας συμβουλὰς, τοὺς ἠλόγησε καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς «βλεπόντων αὐτῶν».

2. Ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς

Ἐπιστροφή εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐμμονὴ εἰς τὴν προσευχήν. Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου οἱ ἀπόστολοι ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ὁ διδάσκαλός των εἶχε συστήσει εἰς αὐτοὺς νὰ παραμείνουν ἐκεῖ μέχρις ὅτου λάβουν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Διήρχοντο δι' αὐτὸ τὰς ἡμέρας των προσευχόμενοι εἰς τὸ ὑπερῶν γνωστῆς οἰκίας. Ἐκεῖ ἦτο ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ναθαναήλ, ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Ἰάκωβος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου, ὁ Θωμᾶς, ὁ Σίμων ὁ ζηλωτῆς καὶ ὁ Ἰούδας ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακώβου.

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Μαθθίου. Ἐμενεν ὁμῶς κενὴ ἡ θέσις τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου. Αὐτὸς ἀπὸ φιλαργυρίαν ἐπρόδωσε τὸν Διδάσκαλον καὶ κατόπιν ἠὺτοκτόνησε. Εἶχε προφητευθῇ ὁμῶς ὅτι τὴν θέσιν του θὰ ἐλάμβανεν ἄλλος. Εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς προφητείας αὐτῆς ὁ ἀπόστολος Πέτρος τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἐνῷ οἱ ἑνδεκα ἀπόστολοι καὶ ἑκατὸν εἴκοσι ἄλλοι μαθηταὶ εὐρίσκοντο συγκεντρωμένοι εἰς τὸ εὐρύχωρον ὑπερῶν, ἐσηκώθη καὶ ὠμίλησε πρὸς ὅλους ὡς ἑξῆς :

« Ἄνδρες ἀδελφοί, εἰς τὸν Ἰούδαν ἔγινε ὅπως ἐπροφητεύθη. Ἄλλ' εἶναι γραμμένον ἀκόμη εἰς τὰς προφητείας, ὅτι τὴν θέσιν του εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἔργον θὰ λάβῃ ἄλλος. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰς προφητείας, πρέπει νὰ γίνῃ ἀπόστολος ἓνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐδῶ μαθητάς, ὁ ὁποῖος παρηκολούθησεν ἐξ ἀρχῆς τὸν Κύριον. Ἄνδρες ἀδελφοί, ποῖον κρίνετε κατάλληλον ; ».

Ἐσκέφθησαν τότε ὅλοι, ἀπόστολοι καὶ μαθηταί, συνεζήτησαν καὶ εὗρον ὅτι δύο ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶχον περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὰ προσόντα διὰ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα. Ὁ Ἰουῆστος καὶ ὁ Ματθίας. Ἐκ τῶν δύο αὐτῶν, ἀφοῦ προσηυχήθησαν, ἐξέλεξαν διὰ κλήρου τὸν Ματθίαν, ὁ ὁποῖος καὶ ἐγένετο ὁ δωδέκατος ἀπόστολος.

3. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος

Ἡ Πεντηκοστή. Δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ πεντήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἐώρταζαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν Πεντηκοστήν. Ἦτο δὲ ἡ Πεντηκοστή μία ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν Ἰουδαίων. Ἐλέγετο δὲ καὶ ἐορτὴ τοῦ θερισμοῦ, ἐπειδὴ προσέφερον εἰς τὸν Θεόν, διὰ νὰ δείξουν τὴν εὐγνωμοσύνην των, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς θυσίας, καὶ δύο ἄρτους, οἱ ὁποῖοι εἶχον κατασκευασθῇ ἀπὸ νέον ἄλευρον. Ἐπίσης ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ὑπενθύμιζεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὴν χορήγησιν τοῦ νόμου εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, διότι ἐπίστευον ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ συνέβη πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ Πεντηκοστή

Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς συνέρρεον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πλήθη Ἰουδαίων προσκυνητῶν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ προσήλυτοι εἰδωλολάτραι. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ εἶχον συγκεντρωθῆ εἰς τὴν εὐρύχωρον ὑψηλὴν οἰκίαν τῶν Ἱεροσολύμων ἡνωμένοι μεταξύ των διὰ τῆς ἀγάπης.

Τὰ θαυμάσια τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐξαφνα κατὰ τὴν ἐνάτην πρωϊνὴν ὥραν ἠκούσθη ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ οὐρανοῦ μία παράδοξος βοή, ὁμοία πρὸς τὴν πνοὴν ὀρμητικοῦ ἀνέμου, ἡ ὁποία ἐγέμισε τὴν οἰκίαν, ὅπου εὐρίσκοντο οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι μαθηταί. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν μαζί μὲ τὸν ἦχον εἶδον οἱ ἀπόστολοι μὲ τὰ μάτια των νὰ διαμοιράζωνται παράδοξοι φλόγες ὅμοιαι πρὸς πυρίνας γλώσσας. Αὐταὶ ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς ἓνα ἕκαστον ἐκ τῶν ἀποστόλων. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο καταπληκτικόν. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ ἀπόστολοι ἐγέμισαν ἀπὸ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν εἰς ξένους γλώσσας, τὰς ὁποίας ποτὲ δὲν εἶχον μάθει.

Ἡ βοή αὐτὴ δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί, ἀλλὰ ἠκούσθη καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς πόλεως σὰν κάτι τὸ ἰδιαίτερον. Ἐκπληκτοὶ οἱ ἄνθρωποι παρηκολούθουν τὴν ἰσχυρὰν βοὴν καὶ συνεκεντρώθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, εἰς τὴν

όποιαν εισήλθεν ἡ βοή αὐτῇ διὰ νὰ μάθουν τὰ γενόμενα. Καί τότε οἱ ἀπόστολοι φωτισμένοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἤρχισαν νὰ διηγοῦνται τὰ παράδοξα γεγονότα εἰς διαφόρους γλώσσας, ἀναλόγως τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπηυθύνοντο. Πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ὠμίλουν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, πρὸς τοὺς Πέρσας τὴν περσικὴν, πρὸς τοὺς Ἀραβας τὴν ἀραβικὴν κ.λπ.

Ἡ ἀλλαγὴ αὐτῇ τῶν ἀποστόλων ἔκαμεν ἰσχυράν ἐντύπωσιν εἰς ὅλους. Κατάπληκτοι δὲ ἡρώτων ὁ ἓνας τὸν ἄλλον : «Δὲν εἶναι ὅλοι αὐτοὶ Γαλιλαῖοι ; Πῶς ἡμεῖς σήμερον ἀκούομεν αὐτοὺς νὰ ὁμιλοῦν εἰς τὰς γλώσσας τῆς πατρίδος μας τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ;». Καί προσεπάθουν μὲ τὴν συζήτησιν μεταξύ των νὰ ἐξηγήσουν τὸ φαινόμενον αὐτό.

Μερικοὶ ὅμως ἀπὸ τοὺς εὕρισκομένους ἐκεῖ, δὲν ἐδίστασαν νὰ κατηγορήσουν τοὺς ἀποστόλους ὡς μεθυσμένους.

Τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ἀφοῦ ἐστάθη εἰς τόπον κατάλληλον, ἐξήγησεν ὅτι ἡ μεταβολὴ αὐτῇ ὠφείλετο εἰς τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ὁ ὁποῖος ἐσταυρώθη μὲν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἀνεστήθη.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου συνεκλόνησε τοὺς ἀκροατάς, οἱ ὁποῖοι ἐσκέφθησαν τὴν ἐνοχὴν των. Μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἡρώτησαν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους τί πρέπει νὰ κάμουν διὰ νὰ σωθοῦν. Ὁ Πέτρος συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ βαπτισθοῦν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ διὰ νὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι των καὶ νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ τὴν ἰδίαν ἡμέραν τρεῖς χιλιάδες ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν. Αὐτοὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς γενέθλιος ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας.

4. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ διὰ τὴν κοινὴν προσευχὴν μετέβαινον εἰς τὸν ναόν. Πολὺ ἐνωρὶς ὅμως ἐνόησαν, ὅτι ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος ἔπαυσε νὰ εἶναι καὶ ναὸς ἰδικός των. Αὐτοὶ εἶχον ἰδιαίτερας προσευχὰς καὶ ἰδικὰς των τελετάς. Διὰ τὰς θρησκευτικὰς αὐτὰς ἀνάγκας των ὥρισαν κατ' ἀρχὰς μερικὰς οἰκίας, εἰς τὰς ὁποίας συνεκεντρῶνον-

το. Ἐκεῖ ἐτέλουν τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας. Εἰς αὐτὸ ἐνεθυμοῦντο τὸν Κύριον, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ συνεδέοντο ἀκόμη περισσότερον διὰ τῆς μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ. Ἦγαπῶντο δὲ ἀναμεταξύ των ὡς ἀδελφοὶ καὶ ἦσαν ὅλοι ἡνωμένοι ὡσάν μία ψυχὴ καὶ μία καρδία. Τὴν ἀγάπην των δὲ ἐξεδήλωνον μὲ ἔργα. Οἱ πλούσιοι διέθετον τὰ ἀγαθὰ των διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ὧν. Τὴν περιουσίαν των δὲν τὴν ἐθεώρουν ἰδικήν των. Ἐπίστευον ὅτι αὐτοὶ εἶναι διαχειρισταὶ τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός. Πολλοὶ μάλιστα ἐπώλουν τὰ κτήματά των καὶ τὰ χρήματα τὰ ὅποια εἰσέπραττον, τὰ παρέδιδον εἰς τοὺς ἀποστόλους, διὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς τὸ κοινὸν καλόν.

Συχνὰ δὲ καὶ ἔτρωγον ὅλοι μαζί εἰς κοινὰ δεῖπνα, εἰς τὰ ὅποια οἱ πλουσιώτεροι ἔδιδον ἀπὸ τὰ ἰδικὰ τῶν φαγητὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς, πού ἐκάθηντο εἰς τὸ ἴδιο τραπέζι, μέσα εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν γεμάτην ἀπὸ χαρὰν καὶ παιδικὴν ἀπλότητα.

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς ὅλους τὸ παράδειγμα τοῦ Βαρνάβα. Αὐτὸς ἦτο Λευίτης, κατήγετο ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν μεγάλην πίστιν του καὶ ἀρετὴν. Διὰ νὰ ἀνακουφισθοῦν οἱ πτωχοὶ ἀδελφοὶ του, ἐπώλησε τὸν ἀγρόν πού εἶχε, χωρὶς βεβαίως κανεὶς νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ, καὶ τὰ χρήματα πού εἰσέπραξε τὰ παρέδωκεν εἰς τοὺς ἀποστόλους. Μετ' ὀλίγον καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀδελφοὶ ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμά του. Ἔτσι δὲν ὑπῆρχε κανεὶς μετὰξὺ αὐτῶν πού νὰ στερηῇται τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν συντήρησιν.

5. Ἀνανίας καὶ Σαπφείρα

Τὸ ψεῦδος τοῦ Ἀνανίου. Ἀντίθετος πρὸς τὴν διαγωγὴν τοῦ Βαρνάβα ἦτο ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἀνανίου. Αὐτὸς καὶ ἡ Σαπφείρα, ἡ σύζυγός του, ὅταν εἶδον τὸν Βαρνάβαν καὶ τοὺς ἄλλους πλουσίους χριστιανοὺς νὰ καταθέτουν εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον τὴν ἀξίαν τῶν ἀγρῶν των, ἠθέλησαν νὰ τοὺς μιμηθῶν. Κατέλαβεν ὅμως τὴν ψυχὴν των ἡ φιλαργυρία, ἡ φιλοδοξία καὶ ἡ δολιότης. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπώλησαν τὸν ἀγρόν των, ὁ Ἀνανίας ἔφερε μερικὰ ἀπὸ τὰ χρήματα πού ἔλαβεν εἰς τοὺς ἀποστόλους. Τὰ ὑπόλοιπα τὰ ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν του χωρὶς νὰ σκεφθῇ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ φανερωθῇ ἡ πρᾶξις του αὐτῇ. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος φωτισθεὶς ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶδε κα-

θαρά τὴν ἀπάτην καὶ εἶπε μὲ αὐστηρότητα πρὸς τὸν φιλάργυρον χριδτιανόν : « Ἀνανία διατὶ ἀφῆκες τὸν Σατανᾶν νὰ κυριεύῃ τὴν καρδίαν σου μὲ πονηράς σκέψεις μέχρι τοῦ σημείου νὰ ψευσθῇς ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ νὰ κρατήσῃς κρυφὰ διὰ τὸν ἑαυτὸν σου μέρος ἀπὸ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀγροῦ ποὺ ἐπώλησες ; Δικαιώμά σου ἦτο νὰ διαθέσῃς τὰ χρήματα ποὺ ἔλαβες ὅπως ἠθελες. Κανεῖς δὲν σὲ ἠνάγκασε νὰ φέρῃς τὸ ἀντίτιμόν του ἐδῶ. Διατὶ δὲν ἔχεις τὴν εἰλικρίνειαν νὰ εἰπῇς πῶς ἔχουν τὰ πράγματα; Δὲν ἐψεύσθης εἰς ἀνθρώπους ἀλλὰ ἐνώπιον Θεοῦ».

Ἡ θεία τιμωρία. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνέβη κάτι φοβερόν. Ὁ Ἀνανίας ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ ἐξέπνευσεν. Ἡ παραδειγματικὴ αὐτῇ τιμωρία τοῦ Θεοῦ ἔφερε μέγαν φόβον εἰς ὅλους τοὺς χριστιανούς. Ἐν τῷ μεταξύ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς νεωτέρους χριστιανούς παρέλαβον τὸ νεκρὸν σῶμα καὶ τὸ ἔφεραν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου τὸ ἔθαψαν.

Ἐπέρασαν τρεῖς περίπου ὥραι καὶ ἡ Σαπφείρα, ἡ ὁποία δὲν ἐγνώριζε τὸ συμβάν, ἦλθεν εἰς τὸν τόπον τῆς συνάξεως τῶν χριστιανῶν. Ἐψεύσθη δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὅπως ὁ ἄνδρας τῆς. Καὶ ἀμέσως ἔπεσε νεκρὰ κοντὰ εἰς τὰ πόδια τοῦ Πέτρου, τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπερνοῦσαν τὴν θύραν ἐκεῖνοι οἱ ὁποιοὶ ἔθαψαν τὸν ἄνδρα τῆς. Οἱ ἴδιοι τὴν παρέλαβον καὶ τὴν ἔθαψαν πλησίον τοῦ ἀνδρός τῆς. Καὶ ἐκυρίευσεν μέγας φόβος ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὅλους ὅσοι τὸ ἤκουσαν.

6. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου

Ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ. Ὀλίγας ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης μετέβαινον εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ προσευχηθοῦν. Πλησίον τῆς πύλης τοῦ ναοῦ κάποιος ἐπαίτης, χωλὸς ἐκ γενετῆς, ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτοὺς ἐλεημοσύνην. «Χρήματα δὲν ἔχω νὰ σοῦ δώσω, τοῦ λέγει ὁ Πέτρος· ὅ,τι ἔχω αὐτὸ καὶ σοῦ δίδω. Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω ὀρθίος καὶ περιπάτει». Ὁ χωλὸς ἐθεραπεύθη.

Διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ζωὴν του ἤρχισε νὰ περιπατῇ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς δύο ἀποστόλους εἰσῆλθε γεμᾶτος ἀπὸ χαρὰν εἰς τὸν ναόν. Ὁ λαός, μόλις εἶδε τὸν χωλὸν νὰ περιπατῇ, ἐξεπλάγη. Καὶ καθὼς ἐπροχώρει ὁ Πέτρος μὲ τὸν χωλὸν εἰς τὴν στοὰν τοῦ Σολομώντος, ἔτρεξεν ὁ

λαὸς πρὸς αὐτοὺς διὰ νὰ μάθῃ πῶς ὁ ἐκ γενετῆς χωλὸς ἐθεραπεύθη.

Ὁ Πέτρος ὠμίλησε τότε πρὸς τὸν λαὸν καὶ εἶπεν ὅτι αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἡρνήθησαν ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου. «Ἐνθυμεῖσθε τοὺς εἶπε, ὅτι ὁ Πιλάτος ἠθέλησε νὰ ἀπολύσῃ τὸν Χριστὸν καὶ σεῖς ἐζητήσατε τὸν μὲν Χριστὸν νὰ θανατώσῃ, νὰ ἀπολύσῃ δὲ τὸν Βαραββᾶν, τὸν ληστήν. Ὁ Θεὸς ὅμως ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ μάρτυρες εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἀπόστολοί του. Καὶ μετὰ τὴν πίστιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐθεραπεύσαμεν αὐτόν, τὸν ὁποῖον γνωρίζετε καὶ βλέπετε τώρα ὑγιῆ. Καὶ τώρα, ἀδελφοί, διὰ νὰ διορθωθῇ τὸ κακὸν ποὺ ἐκάματε εἰς τὸν ἑαυτόν σας, πρέπει νὰ μετανοήσετε διὰ νὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι σας».

Ἡ ὁμιλία αὕτῃ τοῦ Πέτρου ἔκαμε τόσῃ ἐντύπωσιν, ὥστε ἐπίστευσαν δύο χιλιάδες ἀκόμῃ ἄνθρωποι.

Ἡ μαρτυρία τοῦ Πέτρου ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Ἐνῷ ὁ Πέτρος ὠμίλει ἀκόμῃ πρὸς τὸν λαόν, ἐπενέβησαν οἱ Σαδδουκαῖοι. Αὐτοὶ δὲν ἤθελον μὲ κανένα τρόπον νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, διότι δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ἐπέρασαν ὀρμητικοὶ διὰ μέσου τοῦ πλήθους μαζὶ μετὰ τοὺς ἱερεῖς τοῦ ναοῦ καὶ ἀφοῦ συνέλαβον τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν.

Κατὰ τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας συνεκεντρώθησαν τὰ μέλη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου. Ἐνώπιον αὐτῶν ἐβεβαίωσεν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ ἐγένετο διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν. Οἱ σύνεδροι ἔμειναν κατὰπληκτοὶ ἐμπρὸς εἰς τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν μετὰ τὴν ὁποίαν ὠμίλουν οἱ ἀπόστολοι. Δὲν ἐτιμώρησαν ὅμως αὐτοὺς, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ διαψεύσουν τὸ θαῦμα, ἀφοῦ ἐστέκετο ἐκεῖ πλησίον ὁ εὐγνώμων χωλός, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν παρουσίαν του ἐβεβαίωνεν αὐτό. Δι' αὐτὸ περιωρίσθησαν νὰ τοὺς ἀπαγορεύσουν νὰ διδάσκουν περὶ τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλὰ ὁ Πέτρος τοὺς εἶπεν ὅτι ἔχουν χρέος νὰ ὑπακούσουν εἰς τὸν Θεόν. Ἐκεῖνοι ἀφοῦ ἐπροχώρησαν καὶ εἰς ἀπειλὰς, τοὺς ἄφησαν ἐλευθέρους.

7. Στέφανος ὁ πρωτομάρτυς

Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἑπτὰ διακόνων. Ἐπειδὴ οἱ ἀπόστολοι δὲν ἤτο

δυνατὸν νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν διοίκησιν ὅλων, ἐκάλεσαν τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν καὶ ἐπρότειναν τὴν ἐκλογὴν ἑπτὰ ἐναρέτων ἀνδρῶν. Αὐτοὶ θὰ ἀνελάμβανον τὴν ὑπηρεσίαν τῆς διανομῆς τῶν βοηθημάτων εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ γενικῶς τὴν φιланθρωπικὴν κίνησιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ πρότασις αὕτῃ τῶν ἀποστόλων ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, οἱ ὅποιοι ἐξέλεξαν τοὺς πρώτους ἑπτὰ διακόνους, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἔβαλον τὰς χεῖρας των οἱ ἀπόστολοι καὶ προσηυχήθησαν νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ὁ φωτισμὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Στέφανος ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Μεταξὺ αὐτῶν ὁ Στέφανος εἶχε τὰ πρωτεῖα ὡς πρὸς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετὴν. Αὐτὸς μὲ δύναμιν πολλὴν ἐκήρυττε καὶ ἔκαμνε μεγάλα θαύματα. Τότε μερικοὶ Ἰουδαῖοι προερχόμενοι ἀπὸ ξένας χώρας ἐπλησίασαν τὸν Στέφανον διὰ νὰ συζητήσουν μαζί του καὶ κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃ, διότι ὠμίλει μὲ σοφίαν καὶ δύναμιν.

Διὰ τοῦτο ἔβαλον ἀνθρώπους καὶ διέδωσαν εἰς ὅλην τὴν Ἱερουσαλὴμ ὅτι ὁ Στέφανος εἶπε λόγια βλάσφημα κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ λαὸς καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ γραμματεῖς ἐξηγέρθησαν κατὰ τοῦ Στεφάνου. Τὸν συλλαμβάνουν λοιπὸν καὶ τὸν φέρουν εἰς τὸ Σινεδριον. Ἀφοῦ ἐτελείωσαν οἱ ψευδομάρτυρες τὴν κατηγορίαν καὶ ἔστρεψαν οἱ δικασταὶ τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Στέφανον διὰ νὰ ἀκούσουν τὴν ἀπολογίαν του, ἐνόμισαν ὅτι βλέπουν τὸ πρόσωπον ἐνὸς ἀγγέλου.

Ὁ νεαρὸς διάκονος τότε ἀντὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ δικαστήριον, γίνεται κατήγορος τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἀνθίσταντο εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅπως οἱ προπάτορές των.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Στεφάνου. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς κατηγορίας αὐτῆς καὶ ἐνῶ ἐσυνεχίζετο ὁ λόγος τοῦ Στεφάνου, οἱ Ἰουδαῖοι ὠργίσθησαν ἐναντίον του καὶ ἔτριζον τοὺς ὀδόντας των κατ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Στέφανος, γεμᾶτος ἀπὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν : « Ἴδου βλέπω τοὺς οὐρανοὺς νὰ εἶναι ἀνοιγμένοι καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ». Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως, ἀφοῦ ἐφώνασαν μὲ μεγάλην φωνήν, ἔφραξαν τὰ αὐτιά των διὰ νὰ μὴ ἀκούουν τοὺς λόγους τοῦ Στεφάνου καὶ ὠρμησαν ἐναντίον

Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου

του. Τὸν ἔβγαλαν ἔξω ἀπὸ τὴν αἵθουσαν τοῦ δικαστηρίου καὶ ἀφοῦ ἔφθασαν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἤρχισαν νὰ τὸν λιθοβολοῦν διὰ νὰ τὸν φονεύσουν. Ἐνῶ δὲ οἱ λίθοι ἔπιπτον ἐναντίον τοῦ Στεφάνου, ἐκεῖνος προσηύχετο καὶ ἔλεγε : «Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμα μου». Ἐπειτα ἐγονάτισε καὶ εἶπε μὲ μεγάλην φωνήν, διὰ νὰ ἀκούσουν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐθорύβουν: «Κύριε, μὴ καταλογίσῃς εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην». Καὶ αὐτὸ ἀφοῦ εἶπεν, ἐξέπνευσεν.

Μεταξὺ δὲ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σύμφωνοι διὰ τὸν λιθοβολισμόν του ἦτο καὶ κάποιος νεαρὸς Φαρισαῖος, ὁ Σαῦλος. Εἰς αὐτὸν οἱ ψευδομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἔρριψαν λίθους κατὰ τοῦ Στε-

φάνου, εἶχον ἀφήσει πρὸς φύλαξιν τὰ ἐνδύματά των διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζονται ἀπὸ αὐτὰ κατὰ τὸν λιθοβολισμόν.

Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος μάρτυς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν μνήμην του τὴν 27ην Δεκεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Βασιλείον διὰ δέημα ἐστέφθη σὴ κορυφῇ, ἐξ ἄθλων ὧν ὑπέμεινας ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, μαρτύρων Πρωτόθαλε Στέφανε. Σὺ γὰρ τὴν Ἰουδαίων ἀπελέγξας μαρίαν εἶδες σου τὸν Σωτῆρα τοῦ Πατρὸς δεξιόθεν. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει αἰεὶ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν».

8. Πρῶτος διωγμὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Παλαιστίνην

Ὁ Φίλιππος εἰς τὴν Σαμάρειαν. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἅγιος Στέφανος ἐλιθοβολήθη, ἤρχισεν ἄγριος διωγμὸς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Τότε πολλοὶ χριστιανοὶ ἐκτὸς τῶν ἀποστόλων ἔφυγαν καὶ διεσκορπίσθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, ὅπου ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον.

Μεταξὺ τῶν ἐκδιωχθέντων ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος. Οὗτος μετέβη εἰς κάποιαν πόλιν τῆς Σαμαρείας καὶ ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως. Ἐκαμε δὲ καὶ πολλὰ θαύματα ὁ Φίλιππος ἐκεῖ. Δι' αὐτὸ πολλοὶ ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν. Ἡ μεταβολὴ αὐτῇ τοῦ λαοῦ ἔφερε μεγάλην χαράν.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Σαμάρειαν. Ὅταν οἱ ἀπόστολοι, οἱ ὅποιοι παρέμενον ἀκόμῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔμαθον ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἔστειλαν ἐκεῖ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην, διὰ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς νεοφωτίστους. Οἱ δύο αὐτοὶ ἀπόστολοι, ἀφοῦ μετέβησαν εἰς τὴν Σαμάρειαν, προσηυχήθησαν εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ στείλῃ καὶ εἰς τοὺς Σαμαρείτας, οἱ ὅποιοι ἐβαπτίσθησαν, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ πράγματι· μόλις οἱ ἀπόστολοι ἔθετον τὰς χεῖρας των ἐπάνω εἰς τοὺς νεοφωτίστους, ἀμέσως ἤρχετο εἰς αὐτοὺς ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ νὰ ἐνισχυθοῦν εἰς τὴν νέαν ζωὴν.

Ἀφοῦ δὲ ἔμειναν μερικὰς ἡμέρας εἰς τὴν Σαμάρειαν οἱ δύο ἀπόστολοι χάριν τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπανῆλθον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δοξάζοντες τὸν Θεὸν δι' ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα.

9. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Αἰθίοψ

Συνάντησις Φιλίππου καὶ Αἰθίοπος. Τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἕνας ἄγγελος ἐφάνη εἰς τὸν Φίλιππον καὶ τοῦ εἶπε : « Ἐφῆσε τὴν Σαμάρειαν καὶ βάδισε εἰς τὸν δρόμον ποὺ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Γάζαν ». Ὁ Φίλιππος ὑπήκουσεν εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπροχώρει ἐπὶ ὥραν πολλὴν εἰς τὴν ἔρημον αὐτὴν ὁδόν. Ἐξαφνα συνήντησε ἐκεῖ ἕνα ἐπίσημον Αἰθίοπα, τὸν ὑπουργὸν τῆς βασιλείας τῆς Αἰθιοπίας, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει νὰ λατρεύσῃ τὸν Θεὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ἐπέστρεψε καθήμενος ἐπάνω εἰς τὴν ἄμαξάν του καὶ ἀνεγίνωσκεν ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἡσαίου μίαν προφητείαν περὶ τοῦ Μεσσίου, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ.

Τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶπε τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸν Φίλιππον : « Πλησίασε τὴν ἄμαξαν ». Καὶ ὁ Φίλιππος ἐπλησίασε καὶ ἤκουσε τὸν Αἰθίοπα νὰ διαβάζῃ. Ἠρώτησε τότε ὁ Φίλιππος μὲ θάρρος : « Γνωρίζεις τί σημαίνουν αὐτά, τὰ ὁποῖα ἀναγιγνώσκεις ; ».

« Πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὸ νὰ γίνῃ, ἀπαντᾷ ὁ Αἰθίοψ, ἂν δὲν εὑρεθῇ ἄνθρωπος νὰ με καθοδηγήσῃ ; ». Παρεκάλεσε δὲ τὸν Φίλιππον, νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἄμαξάν του καὶ νὰ καθίσῃ πλησίον του.

Ὁ Φίλιππος κατηχεῖ καὶ βαπτίζει τὸν Αἰθίοπα. Ὁ Φίλιππος ἀνέβη καὶ μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἐδίδασκεν αὐτὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἄμαξα ἐπροχώρει. Ὅταν δὲ ἔφθασεν εἰς μέρος, ὅπου ὑπῆρχε κάποια πηγὴ ὕδατος, ὁ ἐπίσημος ξένος, τὸν ὁποῖον ἐν τῷ μεταξύ εἶχε κατηχήσει ὁ Φίλιππος, ἐρωτᾷ : « Ἰδοὺ ὕδωρ, τί με ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ ; ».

« Ἀπολύτως τίποτε λέγει εἰς αὐτὸν ὁ Φίλιππος. Φθάνει νὰ πιστεῦσῃς μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν ».

« Πιστεύω, ἀπαντᾷ ὁ Αἰθίοψ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ » καὶ διέταξε νὰ σταθῇ ἡ ἄμαξα.

Εἰς τὸ ἐρημικὸν ἐκεῖνο μέρος ἔγινε τὸ ἅγιον βάπτισμα. Ὁ Αἰθίοψ ἐβαπτίσθη εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ ἔγινε αὐτὸς ὁ πρῶτος χριστιανὸς ἀπὸ τὴν χώραν ἐκείνην.

Μετὰ τὸ βάπτισμα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐσῆκωσε τὸν Φίλιππον καὶ τὸν μετέφερε εἰς κάποιαν ἄλλην παράλιον πόλιν, τὴν Ἀζωτον, ὅπου ἐξηκολούθησε τὴν περιοδείαν του κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Αἰθίοψ τότε ἀνέβη εἰς τὴν ἄμαξαν καὶ ἐξηκολούθησε μὲ χαρὰν μεγάλην τὸ ταξιδιὸν του πρὸς τὴν χώραν του.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

10. Ὁ διώκτης Σαούλ

Καταγωγή, ἀνατροφή καὶ ἐπάγγελμα τοῦ Παύλου. Ἐνῶ ὁ Φίλιππος κατέβαλλε μεγάλας προσπάθειάς διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Σαούλ ἐκινεῖτο διὰ νὰ καταπνίξῃ τὸν Χριστιανισμόν.

Οὗτος ἦτο Ἰουδαῖος ἀπὸ τὴν φυλὴν Βενιαμὶν καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν Φαρισαίων. Ἐπειδὴ ἐγεννήθη εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας ἦτο ρωμαῖος πολίτης, ὅπως καὶ ὁ πατήρ του, προνόμιον τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχρησίμευσε κατόπιν εἰς πολλὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς του. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν εἶχε δύο ὀνόματα: τὸ ἑβραϊκὸν Σαούλ καὶ τὸ ὄνομα Σαῦλος καὶ κατόπιν Παῦλος, τὸ ὁποῖον ἦτο παρωνύμιον τοῦ ἑβραϊκοῦ Σαούλ μετ' ἑλληνικὴν κατάληξιν.

Τὸν καιρὸν πού ἐγεννήθη ὁ Παῦλος, ἡ Ταρσὸς εἶχεν ἀποκτήσει φήμην μεταξὺ τῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιακῶν κέντρων τῆς Ἀσίας. Τὸ ἐμπόριόν της εὕρισκετο εἰς ἀνθηρὰν κατάστασιν. Καὶ μαζὶ μετ' αὐτὸ ἐμπόριον εὕρισκοντο εἰς ἀκμὴν αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα, ὅπως εἰς τὰς Ἀθῆνας καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ὁ Σαούλ ὁμως ἀνετράφη σύμφωνα μετ' αὐτὴν αὐστηρὰν Ἰουδαϊκὴν παράδοσιν μεταξὺ τῶν ὁμοθηρῶν του, οἱ ὅποιοι ἀπετέλουν μίαν ἰδιαιτέραν κοινωνίαν μέσα εἰς τὴν πόλιν τῆς Ταρσοῦ.

Κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν μετέβη ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ ἐμορφώθη πλησίον τοῦ Γαμαλιήλ, ὁ ὁποῖος ἀνῆκεν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν μεγάλων σοφῶν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Εἰς τὴν σχολὴν του

‘Ο Ἀπόστολος Παῦλος

ὁ Σαοῦλ ἐδιδάχθη μὲ κάθε λεπτομέρειαν τὴν διδασχὴν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκφράζεται εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην.

Σύμφωνα μὲ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία ὑπῆρχε μεταξύ τῶν Ἰουδαίων νὰ γνωρίζουν κάποιο ἐπάγγελμα καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη οἱ ὁποῖοι ἐπεδίδοντο εἰς σπουδάς, εἶχε μάθει ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ταρσὸν τὴν τέχνην τοῦ σκηνοποιοῦ, δηλαδή τοῦ σκηνορράφου. Κατεσκεύαζε ἀπὸ δέρμα καὶ λινὰ ὑφάσματα μι-

κροτέρας σκηνάς, ὥστε νὰ δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ πρὸς συντήρησιν μόνος του.

‘Ο Παῦλος ἐχθρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπειτα ἀπὸ δέκα περίπου ἔτη σπουδῶν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ Παῦλος ἐγύρισε ὀπίσω. Ἄν γνωρίζομεν ποῦ ἀκριβῶς μετέβη. Πιθανῶς εἰς τὴν Ταρσὸν. Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε συμβῆ τὸ πῶς μεγάλο γεγονός ἀπὸ ὅλα ὅσα εἶχον γίνεαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου : ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ. Ἐμεσολάβησαν καὶ μερικὰ ἀκόμη ἔτη διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Στεφάνου, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ σύνθημα διωγμοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὸν διωγμὸν αὐτὸν ἐπρωτοστάτησεν ὁ Παῦλος. Εἰσήρχετο, σύμφωνα μὲ τὰς πληροφορίας ποῦ ἐλάμβανε, εἰς τὰς οἰκίας τῶν χριστιανῶν καὶ ἀφοῦ ἔσυρε διὰ τῆς βίας ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀδυνάτους, παρέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς ἀρχάς, διὰ νὰ τοὺς κλείσουν εἰς τὴν φυλακὴν. Τὸ ὄνομά του εἶχε καταντήσει φόβος καὶ τρόμος τῶν χριστιανῶν.

11. ‘Ο Παῦλος γίνεται χριστιανὸς

Τὸ ὄραμα τῆς Δαμασκοῦ. Ἀφοῦ ὁ Σαοῦλ ἐδίωξε τοὺς πιστοὺς

τῆς νέας θρησκείας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἠθέλησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν δρᾶσιν του καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτήν. Διὰ τοῦτο ἐζήτησε καὶ ἔλαβε ἐπιστολὰς ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς πρὸς τὰς συναγωγὰς τῆς Δαμασκοῦ, διὰ νὰ τὸν διευκολύνουν εἰς τὸν διωγμὸν τῶν χριστιανῶν, ποὺ ἦσαν ἐκεῖ.

Ἔτσι ἓνα πρωί, ἐπὶ κεφαλῇ μιᾶς καλὰ ὠπλισμένης ὁμάδος, ἀνέχωρησεν ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ὑστερα ἀπὸ μίαν ἐξαντλητικὴν πορείαν εἰς ἐρήμους καὶ πυρπολημένους ἀπὸ τὸν ἥλιον δρόμους, ὁ Σαοὺλ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Δαμασκόν, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τῆς συνοδείας, τοὺς ὁποίους εἶχε δώσει εἰς αὐτὸν τὸ Συνέδριον. Καὶ ἐνῶ ἐβάδιζε μὲ αἰσθήματα ἀπειλῆς καὶ φόνου κατὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἔξαφνα ἔλαμψεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἓνα ἐκτυφλωτικὸν φῶς, τὸ ὁποῖον τὸν ἐτύλιξε καὶ τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς. Καὶ ἤκουσε μίαν φωνὴν νὰ τοῦ λέγῃ : «Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις ; Εἶναι σκληρὸν διὰ σέ νὰ λακτίζῃς πρὸς τὰ καρφιά».

«Ποῖος εἶσαι Κύριε ;» ἠρώτησεν ἔντρομος ὁ Σαοὺλ.

«Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ καταδιώκεις» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

Κατατρομαγμένος καὶ τρέμων ὁ Σαοὺλ ἐφέλισε : «Κύριε, τί θέλεις νὰ κάμω ;».

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε : «Σήκω καὶ πῆγαινε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖ θὰ μάθῃς τί πρέπει νὰ κάμῃς».

Τὸ ἐκτυφλωτικὸν φῶς εἶχε διαδεχθῇ ἀπόλυτον σκότος. Ὁ Σαοὺλ εἶχε ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του ἀλλὰ δὲν ἔβλεπε τίποτε.

Ὁ τυφλὸς Σαοὺλ ὡδηγήθη ἀπὸ τοὺς συνοδοὺς του εἰς κάποιον Ἰούδαν ποὺ κατῴκει εἰς τὴν «εὐθεῖαν ὁδόν», εἰς τὸν δρόμον ποὺ διασχίζει ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς ὅλον τὸ μῆκος τῆς τῆν Δαμασκόν. Ἐκεῖ ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας χωρὶς νὰ φάῃ, χωρὶς νὰ πῖῃ, μὲ τὰ μάτια εἰς τὸ σκοτάδι, σκεπτόμενος τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν συμπεριφορὰν, τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Καὶ περιμένει τώρα μετανοημένος δι' ὅσα κακὰ εἶχε κάμει, διὰ νὰ τοῦ φανερωθῇ τὸ θέλημα Ἐκείνου ποὺ τὸν κρατεῖ αἰχμάλωτον κοντὰ του.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Δαμασκόν. Καὶ ἡ φωνὴ ἀκούεται ἐκ νέου. Τὴν τρίτην ἡμέραν ὁ Θεὸς παρουσιάσθη εἰς τὸν Ἀνανίαν, ἓνα ἀπὸ τὰ πλεόν σημαίνοντα πρόσωπα τῆς ἐκεῖ χριστιανικῆς κοινότητος, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν : «Σήκω καὶ πῆγαινε εἰς τὴν ὁδόν, ἣ ὁποία λέγεται εὐθεῖα καὶ ζήτησε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰούδα τὸν Παῦλον ἀπὸ τῆν Ταρσόν».

Ὁ Παῦλος ὁδηγεῖται εἰς Δαμασκόν

Ὁ Κύριος ὁμιλεῖ εἰς τὸν Ἄνανιαν

Ὁ καλὸς ἐκεῖνος χριστιανὸς ἀκούει τὸ ὄνομα καὶ αἰσθάνεται τρόμον. «Κύριε, ἀπαντᾷ, ἔχω ἀκούσει ἀπὸ πολλοὺς διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὅτι ἔκαμε πολλὰ κακὰ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῶν Ἱεροσολύμων».

Ὁ Κύριος ὁμως τὸν καθησυχάζει. «Πήγαινε χωρὶς κανένα φόβον, διότι τὸν ἐξέλεξα ἐγώ, διὰ νὰ διαδώσῃ τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλείων».

Ὁ Ἄνανιас δὲν διστάζει πλέον. Φθάνει εἰς τὸ σημεῖον τοῦ μεγάλου δρόμου ποὺ τοῦ εἶχεν ὑποδειχθῇ, εὕρισκει τὸν Σαοὺλ βυθισμένον εἰς τὸ σκότος καὶ τοῦ λέγει:

«Ἀδελφέ μου Σαοὺλ, ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος ἐφανερώθη εἰς σέ, ὅταν ἤρχεσο ἐδῶ, με ἔστειλε διὰ νὰ ἀποκτήσῃς πάλιν τὸ φῶς σου καὶ νὰ φωτισθῇς ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Καὶ καθὼς ἔθεσεν εἰς αὐτόν τὰ χέρια του ἐπέσαν ἀπὸ τὰ μάτια του κάτι ὡσὰν λέπια· καὶ εἶδεν ἀμέσως καὶ ἀφοῦ ἐσηκώθη ἐβαπτίσθη.

Ἀφοῦ δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν Δαμασκὸν ὀλίγον χρόνον, ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἀραβίας. Ἦναγκάσθη νὰ μεταβῇ ἐκεῖ διὰ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν νέαν ἀλήθειαν ποὺ τοῦ ἐφανερώθη.

Τὸ κήρυγμα τοῦ νέου ἀποστόλου εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ ἡ φυγὴ τοῦ ἀπ' ἐκεῖ. Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Δαμασκὸν παρουσιάσθη εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ ἐκήρυττε τὸν Χριστὸν μετ' ὅσην θέρμην καὶ δύναμιν, ὥστε ἔφερεν εἰς δύσκολον θέσιν τοὺς ἀντιπάλους του. Ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν στήνουν ἐνέδραν ἐναντίον του διὰ νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Αἱ πύλαι τῆς πόλεως φρουροῦνται ἡμέραν καὶ νύκτα διὰ νὰ μὴ δυνηθῇ ὁ Σαοὺλ νὰ δραπέτευσῃ. Σώζεται ὁμως χάριν ἐνὸς τεχνάσματος. Οἱ χριστιαν

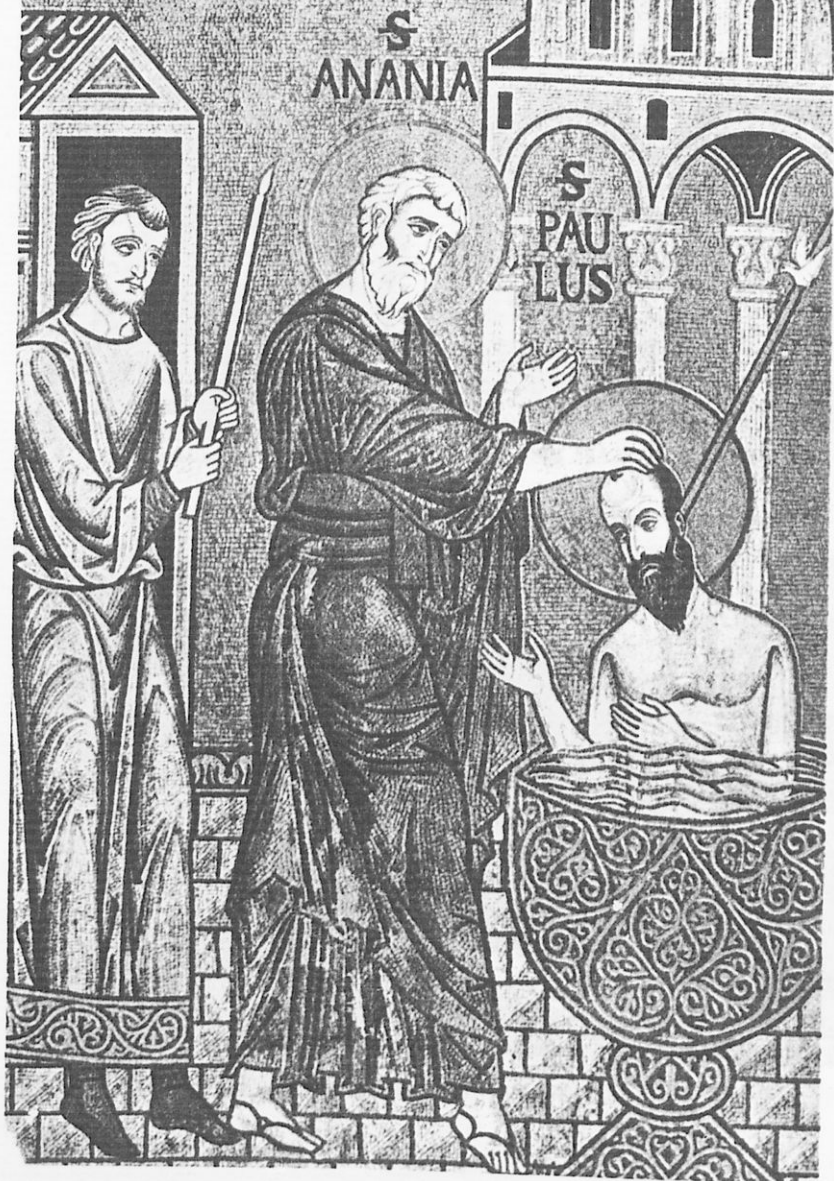

Ὁ Ἀνανίας ἀποκαθιστᾷ τὴν ὄρασιν τοῦ Παύλου

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φρουρίου τῆς Δαμασκοῦ

PRÆCEPTO CHRISTI
BAPTIZATUR PAULUS
AB ANANIA :

Ἡ ἔρημος τῆς Ἀραβίας, ὅπου ἀπεσύρθη ὁ Παῦλος

νοὶ τῆς Δαμασκοῦ μίαν νύκτα ὠδήγησαν τὸν νέον ἀπόστολον εἰς τὴν οἰκίαν κάποιου χριστιανοῦ, ποὺ ἦτο κτισμένη ἐπὶ τοῦ τείχους. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ ἓνα καλάθι κατεβίβασαν αὐτὸν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τὸν ἀφῆκαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἔτσι ἀρχίζει ὁ ἀπόστολος τὸ μέγα ἀποστολικὸν ἔργον του.

12. Ὁ Παῦλος εἰς Ταρσὸν καὶ Ἀντιόχειαν

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Μετὰ τὴν φυγὴν του ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν ὁ Παῦλος μετέβη εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ σχετισθῇ με τοὺς χριστιανούς καὶ μάλιστα με τὸν κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων τὸν Πέτρον. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχαν γνωρίσει ὡς διώκτην, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς τὸν ζῆλον του.

Ἡ ἐγγύησις ὅμως τοῦ Βαρνάβα ὑπῆρξε ἀρκετὴ διὰ νὰ ἐξαλειφθοῦν αἱ πρῶται δυσπιστίαι. Ἡ συνάντησις με τὸν Πέτρον ἦτο ἀποφασιστικὴ. Οἱ χριστιανοὶ ἐχάρησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν ὅταν ἔμαθαν τὰς λεπτομερείας τῆς ἐπιστροφῆς του.

Ἄλλ' ὅπως εἰς τὴν Δαμασκὸν ἔτσι καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ φανατισμένοι Ἰουδαῖοι ἤθελαν νὰ τὸν θανατώσουν.

Ἀφοῦ κατῶρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν ἀπόπειραν δολοφονίας του, ἐγκατέλειψε τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν γενέτειράν του. Ἐκεῖ παρέμεινε μερικὰ ἔτη. Καὶ μίαν ἡμέραν ὁ παλαιὸς του φίλος, ὁ Βαρνάβας, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν προσκαλεῖ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

Ὁ Παῦλος εἰς Ἀντιόχειαν. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἶχε δημιουργηθῇ μία χριστιανικὴ κοινότης, ἡ ὁποία ἀπετελεῖτο κυρίως ἀπὸ προσηλύτους ἐθνικοὺς εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν. Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔστειλαν τὸν Βαρνάβαν ὡς ἐκπρόσωπόν των εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Ὁ Βαρνάβας ὅταν εἶδε τὴν θαυμαστὴν πρόοδον τοῦ Εὐαγγελίου ἐχάρη πολὺ. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπρόκειτο διὰ κάτι τὸ ἐντελῶς νέον, ἐχρειάζετο μεγαλυτέραν βοήθειαν. Ὁ καταλληλότερος ἄνθρωπος διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ ἦτο ὁ Σαούλ, ἐξ αἰτίας τῆς διπλῆς του καταγωγῆς, τοῦ Ἑβραίου καὶ τοῦ Ῥωμαίου πολίτου. Ἐδέχθη ὁ Παῦλος τὴν πρόσκλησιν.

Ἡ Ἀντιόχεια, ὅπου ὁ Παῦλος ἔφθασε τὸ 43 μ.Χ., ἦτο τότε ἡ σημαντικωτέρα πόλις τῆς Συρίας, ἡ τρίτη πόλις τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἔπειτα ἀπὸ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἕνας πολὺ μακρὺς δρόμος τὴν διέσχιζε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν πρὸς τὴν Δύσιν. Πολύτιμα οἰκοδομήματα ὑψώνοντο εἰς τὴν πόλιν, στολισμένα μὲ ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Σημαντικὸν ἐμπορικὸν κέντρον ἡ Ἀντιόχεια, ἦτο ἐπίσης καὶ ἡ πόλις τῶν διασκεδάσεων.

Τὸ ὄνομα «χριστιανοί». Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, πολιτείαν ποτισμένην ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, ἀρχίζει ὁ Παῦλος τὴν ἀποστολὴν του. Ἐπὶ ἓνα ἔτος συνεχῶς εἰργάσθη ἐκεῖ μὲ τὸν Βαρνάβαν καὶ ἔκαμαν χριστιανούς πάρα πολλούς. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν διὰ πρώτην φορὰν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχον κανένα ἰδιαίτερον ὄνομα, ἤρχισαν νὰ καλοῦνται «χριστιανοί», ὀνομασία διὰ τὴν ὁποίαν ὑπερφανεύεται ἡ Ἐκκλησία.

13. Πρώτη περιοδεία τοῦ Παύλου

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κύπρον. Ἡ πρώτη ἀποστολικὴ περιοδεία ἐγένεε τὴν ἀνοιξιν τοῦ ἔτους 45 μ.Χ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀρίζει τὴν κατεύθυνσιν. Ἡ χριστιανικὴ κοινότης τῆς Ἀντιοχείας εἶναι συγκεντρωμένη εἰς προσευχὴν. Ἐξαφνα μία μυστηριώδης φωνὴ ἀντηχεῖ

ανάμεσα εις τοὺς πιστοὺς. Ἡ φωνὴ ἔλεγε νὰ ἐκλέξουν τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Παῦλον καὶ νὰ τοὺς στείλουν διὰ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ Ἔθνη.

Εἰς τὴν φωνὴν αὐτὴν ἀναγνωρίζουν οἱ χριστιανοὶ τὴν θέλησιν τοῦ Πνεύματος. Ὑστερα ἀπὸ νηστείας καὶ προσευχάς, ἐπιθέτουν οἱ προϊστάμενοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας τὰς χεῖρας των εἰς τὴν κεφαλὴν τῶν δύο ἐκλεκτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς τελετῆς. Εἰς τὴν ἀποστολὴν προσετέθη καὶ ὁ Μᾶρκος, ὁ κατόπιν εὐαγγελιστής, ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα.

Ἡ ἀναχώρησις γίνεται ἀπὸ τὴν Σελεύκειαν, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας, ὅπου κατήλθον. Τὸ πλοῖον κατευθύνεται πρὸς τὴν Κύπρον. Ἀπεβιβάσθησαν πρῶτον εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ ἔπειτα κατέληξαν εἰς τὴν πόλιν Πάφον, ὅπου ἦτο ἡ ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τῆς νήσου, τοῦ Σεργίου Παύλου.

Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διοικητοῦ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε μαζί του ἓνα μάγον ψευδοπροφήτην, Ἰουδαῖον, ποὺ ἐλέγετο Βαρισοῦς, συνέβη τὸ ἐξῆς γεγονός, ὅταν ἐκλήθη ἐκεῖ ὁ Παῦλος. Ὁ μάγος, ἀνήσυχος διὰ τὴν ἐντύπωσιν ποὺ προεκάλεσαν εἰς τὸν Σέργιον τὰ λόγια τοῦ Παύλου, καὶ φοβούμενος μήπως χάσῃ τὴν θέσιν πλησίον του, προσεπάθησε μὲ διαφόρους ἀπάτας νὰ διαστρέψῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τὴν πίστιν. Τότε ὁ Παῦλος φώτισθεις ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καὶ ἀφοῦ ἐκύτταξε τὸν μάγον τοῦ εἶπε : «Υἱὲ διαβόλου, ποὺ εἶσαι γεμᾶτος ἀπὸ κάθε δόλον καὶ ἀπὸ κάθε πονηρίαν, ἐχθρὲ τῆς δικαιοσύνης, δὲν θὰ παύσῃς νὰ διαστρέφῃς τὰς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου ; Καὶ ἀφοῦ εἶσαι τοιοῦτος, ἰδοὺ τώρα ἡ χεὶρ τοῦ Κυρίου θὰ πέσῃ ἐναντίον σου καὶ θὰ εἶσαι τυφλὸς μέχρι ὠρισμένου καιροῦ».

Καὶ ἁμέσως σκότος ἐσκέπασε τὰ μάτια τοῦ μάγου καὶ περιφερόμενος ἔδῳ καὶ ἐκεῖ ἐζήτηι ἀνθρώπους νὰ τὸν καθοδηγήσουν. Ὅταν εἶδε τὸ γεγονός αὐτὸ ὁ ἀνθύπατος ἐπίστευσεν.

Ἀπὸ τότε ὁ Σαῦλος ἔλαβεν ὡς μόνιμον τὸ ὄνομα Παῦλος.

Εἰς Πισιδίαν, Ἰκόνιον, Λύστρα καὶ Δέρβην. Ἀπὸ τὴν Πάφον οἱ τρεῖς ἀπόστολοι ἐπιβιβάζονται εἰς ἓνα πλοῖον, ποὺ κατευθύνεται εἰς τὴν Παμφυλίαν, τὴν νότιον ἀκτὴν τῆς σημερινῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ φθάνουν εἰς τὸ λιμάνι τῆς Πέργης. Ἀπὸ ἐδῶ ὁ Μᾶρκος δὲν ἀκολουθεῖ τοὺς συντρόφους του καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ.

Ἡ θυσία εἰς τὰ Λύστρα

σοδον τῆς πόλεως, ὁδηγεῖ τὰ στεφανωμένα βόδια εἰς τὸν Παῦλον καὶ εἰς τὸν Βαρνάβαν, διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ θυσίαν. Τὸν ἀκολουθεῖ ὁλόκληρος ὁ λαός. Καθὼς εἶδον τὴν πομπὴν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, ἀφοῦ ἔσχισαν τὰ ἐνδύματά των, ὥρμησαν εἰς τὸ μέσον τοῦ λαοῦ καὶ ἐφώνησαν : « Ἄνθρωποι, τί εἶναι αὐτὰ ποὺ κάνετε ; Καὶ ἡμεῖς εἴμεθα ἄνθρωποι, ὅπως σεῖς ». Μὲ μεγάλον κόπον ἐσταμάτησαν τὴν θυσίαν.

Οἱ κάτοικοι τῶν Λύστρων ἀντελήφθησαν τὸ σφάλμα των. Ἐρεθισμένοι δὲ καὶ ἀπὸ τὰς ἐναντίων τῶν ἀποστόλων κατηγορίας τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐφθασαν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, ἐλιθοβόλησαν τὸν Παῦλον. Κατόπιν ἔσυραν αὐτόν, καθὼς ἦτο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναίσθη-

τος, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, διότι ἐνόμισαν ὅτι εἶχεν ἀποθάνει, μὲ σκοπὸν νὰ ἀποκρύψουν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τὸ ἔγκλημά των. Ὅταν δὲ τὸν περιεκύκλωσαν οἱ μαθηταὶ διὰ νὰ τὸν κηδεύσουν, ὁ Παῦλος διὰ θείας ἐπεμβάσεως ἐσηκώθη ὑγίης.

Ἡ Δέρβη, εἰς τὴν ὁποίαν κατόπιν ἔφθασαν, ἦτο τὸ τέρμα τῆς ἀποστολικῆς περιοδείας των. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπέρασαν ἀπὸ τὰ ἴδια μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶχον διέλθει, κατέβηκαν εἰς τὴν Ἀττάλειαν, παράλιον πόλιν, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖον ἐπανήλθον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, ἔπειτα ἀπὸ μίαν ἀπουσίαν τεσσάρων ἐτῶν.

Ἡ πρώτη σύνοδος τῶν ἀποστόλων. Εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ὁ Παῦλος μὲ τὸν Βαρνάβαν ἐκάλεσαν ὅλους τοὺς χριστιανοὺς καὶ διηγήθησαν εἰς αὐτοὺς ὅσα ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις.

Τότε μερικοὶ χριστιανοὶ ἐξ Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἤρχισαν νὰ κατηγοροῦν τοὺς ἐξ ἐθνικῶν χριστιανούς. Ἔλεγον εἰς αὐτοὺς ὅτι μὲ μόνον τὸ βάπτισμα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σωθοῦν. Πρέπει προηγουμένως νὰ ὑποβληθοῦν καὶ εἰς τοὺς τύπους τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας (περιτομὴν κ.λπ.).

Αἱ διδασκαλαὶ αὐταὶ εἶχον θορυβήσει τὴν χριστιανικὴν κοινότητα τῆς Ἀντιοχείας, τῆς ὁποίας τὰ μέλη ἀπετελοῦντο κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ ἐθνικούς. Διὰ νὰ δοθῇ τέλος εἰς τὰς ἀμφιβολίας ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας νὰ μεταβοῦν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα διὰ νὰ συζητήσουν αὐτά. Εἶναι ἡ πρώτη Σύνοδος τῶν Ἀποστόλων, ἡ ὁποία ἐγίνε τὸ ἔτος 50 μ.Χ. περίπου.

Εἰς τὴν σύνοδον ἔλαβον μέρος ὅλοι οἱ ἀπόστολοι, ὁ Παῦλος καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκεῖ συνεζητήθησαν λεπτομερῶς ὅλα τὰ γεγονότα σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εἰδωλολατρῶν. Καὶ ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ μὴ φέρῃ εἰς τὸ ἔξῃς κανεὶς δυσκολίας εἰς τοὺς εἰδωλολάτραις μὲ τὴν ἀξίωσιν νὰ τηροῦν οὗτοι τὰς διατάξεις τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Ἔτσι χάρις εἰς τὴν Σύνοδον αὐτὴν ὁ Χριστιανισμὸς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ στενὰ ὅρια τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους διὰ νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ γίνῃ παγκόσμιος.

14. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀρχίζει τὴν δευτέραν περιοδείαν του

Ἔρχεται εἰς τὴν Εὐρώπην. Μὲ τὴν σκέψιν νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔρ-

γον του ὁ Παῦλος, ἀρχίζει καί πάλιν νά ταξιθεύῃ. Διέσχισε τήν Συρίαν καί ἐπέρασεν ἀπό τὰ ἴδια μέρη τῆς Ἀσίας εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε κηρύξει κατὰ τήν πρώτην του περιοδείαν, μέ πρόγραμμα νά μεταβῇ εἰς τὰς Ἰωνικάς πόλεις τῶν ἀκτῶν τῆς Μεσογείου. Ἀλλά τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, μέ ἐσωτερικόν φωτισμόν, δέν τὸν ἄφησε. Ἐτσι ἀπεφάσισε νά προχωρήσῃ πρὸς τὴν Βιθυνίαν. Καί πάλιν νέον ἐμπόδιον ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀφοῦ δὲ ἐπέρασε χωρὶς χρονοτριβὴν τὴν Μυσίαν, κατέβη εἰς τὴν Τρωάδα. Ἐκεῖ ἐμφανίζεται εἰς τὸν ὕπνον του ἓνας Μακεδὼν μέ τὸ χαρακτηριστικόν ἔνδυμα τοῦ τόπου του καί τοῦ λέγει: «Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (Πράξεις τῶν Ἀποστόλων). Εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ Μακεδόνα ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος εὕρίσκετο τώρα εἰς παρακμὴν καί εἶναι καλλιεργημένος εἰς τὴν ψυχὴν διὰ νὰ δεχθῇ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ. Ἀμέσως ἐπιβιβάζεται εἰς τὸ πρῶτον πλοῖον καί κατευθύνεται δυτικά.

Ἡ ἀποβίβασις γίνεται εἰς τὴν Νεάπολιν, τὴν σημερινὴν Καβάλαν. Μαζί του ἔχει τὸν Σίλαν, ἐκπρόσωπον τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τὸν Τιμόθεον, ἓνα νέον ποῦ ὁ Παῦλος προσηλύτισεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λύστρων καί τὸν Λουκᾶν, ὁ ὁποῖος καί καταγράφει τὴν ὁδοιπορίαν.

Ὁ Παῦλος εἰς Φιλίππους. Ἀπὸ τὴν Νεάπολιν ἡ ὁμάς κατευθύνεται πρὸς τοὺς Φιλίππους. Ἐπειδὴ ὁμως δέν ὑπῆρχεν εἰς τὴν πόλιν συναγωγή, συνήντησαν τοὺς Ἑβραίους τὸ πρῶτὸ τοῦ Σαββάτου εἰς κάποιο μέρος τὸ ὁποῖον ἦτο πλησίον ἑνὸς ποταμοῦ καί ἔθεωρεῖτο τόπος προσευχῆς. Ἐκεῖ ἤνοιξαν συνομιλίαν μέ μερικὰς γυναῖκας ποὺ εἶχαν συναχθῇ. Μία ἐξ αὐτῶν διεκρίνετο ἀπὸ τὰς ἄλλας, ἡ Λυδία ὅπως ἐλέγετο, ἔμπορος πορφυρῶν, «τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἤνοιξε τὴν καρδίαν, ὥστε μέ ἐνδιαφέρον νὰ προσέχῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Παύλου». Εἶναι ἡ πρώτη ἐπιτυχία εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν γῆν. Μία δραστηρία γυναῖκα, ἡ ὁποία μέ ὅλην τῆς τὴν οἰκογένειαν ἀσπάζεται τὸν Χριστιανισμόν καί φιλοξενεῖ τοὺς ἀποστόλους εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιον θὰ ἀκτινοβολήσῃ εἰς ὁλόκληρον τὴν πόλιν.

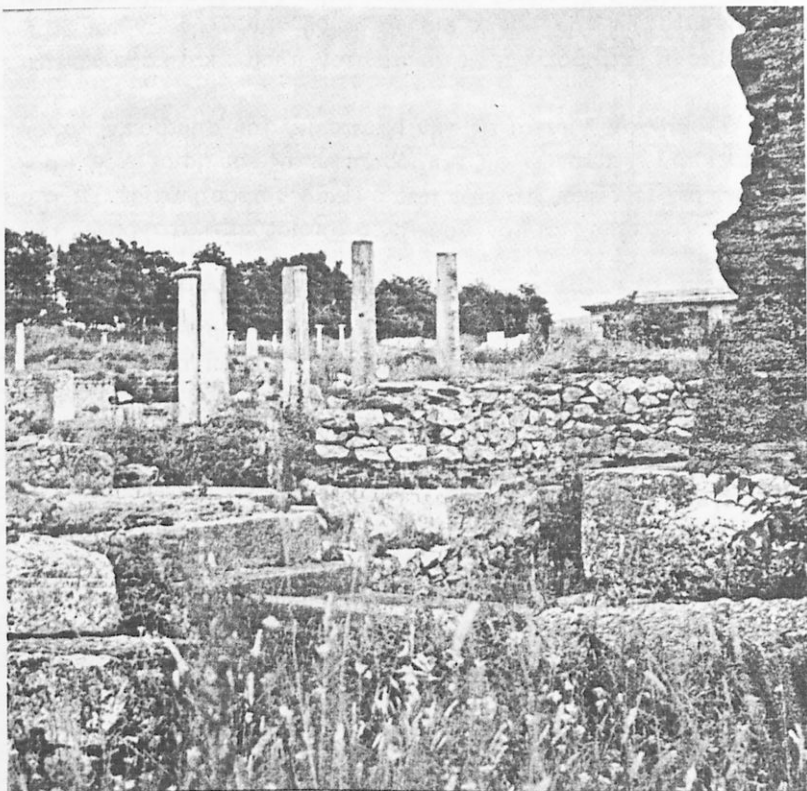
15. Διωγμοὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τοὺς Φιλίππους

Ὁ Παῦλος θεραπεύει μίαν δαιμονισμένην. Τὸ παράδειγμα τῆς

Λυδίας ήκολούθησαν καὶ ἄλλαι γυναῖκες καὶ ἔγιναν χριστιαναί. Διέ-
τρεξεν ὁμως ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἓνα σοβαρὸν κίνδυνον. Εἰς τὸν δρόμον
ὁ ὁποῖος ὡδήγει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Λυδίας, ὁ Παῦλος καὶ οἱ σύν-
τροφοί του συναντοῦν μίαν κόρην δαιμονισμένην. Τὸ πονηρὸν πνεῦ-
μα μὲ τὸ στόμα της ἔδιδε πληροφορίας καὶ μαντείας.

Αὕτη παρηκολούθει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὸν Παῦλον καὶ τοὺς συν-
εργάτας του καὶ ἐφώναζε πρὸς τοὺς κατοίκους : «Οἱ ἄνθρωποι αὐ-
τοὶ εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ διδάσκουν εἰς ἡμᾶς τὴν
ὁδὸν τῆς σωτηρίας».

Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ἡ διαφήμισις αὐτὴ ἦτο ὑποπτος. Δι' αὐτὸ
ὁ Παῦλος πλησιάζει τὴν δυστυχισμένην κόρην καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ

Ἡ ἀγορὰ τῶν Φιλίππων

Ἰησοῦ διατάσσει τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τὴν εἶχε κυριεύσει, νὰ ἐξέλθῃ. Καὶ πραγματικά, αὐτὸ καὶ ἔγινε.

Σύλληψις καὶ φυλάκισις τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα. Οἱ κύριοι ὁμῶς τῆς κόρης οἱ ὅποιοι τὴν ἐξεμεταλλεύοντο, διότι ἐκέρδιζον ἀπὸ τοὺς χρησμούς της, ἐξαγριώνονται. Συλλαμβάνουν τὸν Παῦλον καὶ τοὺς συντρόφους του καὶ τοὺς ὁδηγοῦν μὲ φωνὰς εἰς τὴν ἀγοράν, ὅπου οἱ δύο ρωμαῖοι ἄρχοντες ἐδίκαζον. Ἐπενόησαν ὁμῶς ἄλλην κατηγορίαν. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶπον, τaráσσουν τὴν πόλιν. Προσπαθοῦν νὰ μᾶς ἐπιβάλουν θρησκευτικὰ ἔθιμα, τὰ ὅποια δὲν ἀρμόζουν εἰς ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι εἴμεθα Ρωμαῖοι.

Ὁ λαὸς ἐξηγέρθη καὶ οἱ ἄρχοντες ἔντρομοι ἐξ αἰτίας τῆς ἀναταραχῆς διέταξαν τὴν μαστίγωσιν αὐτῶν.

Οἱ ραβδούχοι ἀρπάζουν τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ ἤρχισαν νὰ τοὺς κτυποῦν μὲ τὰ φοβερά ρωμαϊκὰ ραβδιά. Τοὺς ὁδηγοῦν ἔπειτα κατὰ διαταγὴν τῶν ἀρχόντων εἰς τὸ πλέον σκοτεινὸν μέρος τῆς φυλακῆς ὑπὸ αὐστηρὰν φρουρήσιν.

Ὁ σεισμός. Περνοῦν ἐκεῖ φοβερὰς ὥρας, ἀλλὰ τὸ δωμάτιον τῆς φυλακῆς ἀντηχεῖ ἀπὸ τὰς ψαλμωδίας κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι τοὺς ἀκούουν μὲ θαυμασμόν.

Ἐξαφνα σεισμός ἰσχυρὸς συνεκλόνησεν ὁλόκληρον τὴν πόλιν. Τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου ἐσείσθησαν· αἱ θύραι ἠνοιχθήσαν. Τὰ δεσμὰ τῶν κρατουμένων ἐλύθησαν. Τρομαγμένος ὁ δεσμοφύλαξ ἐξύπνησε καὶ εἶδεν ὅλας τὰς θύρας τῶν κελλίων τῆς φυλακῆς ἀνοικτάς. Νομίζει ὅτι οἱ φυλακισμένοι ἔχουν δραπετεύσει. Ἀπὸ φιλοτιμίαν ἀνασύρει τὸ μαχαίρι του διὰ νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἀπὸ τὸ βάθος ὁμῶς τῆς φυλακῆς ἀκούεται τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ ἡρεμὴ φωνὴ τοῦ Παύλου: «Μὴ ἐπιχειρήσεις τίποτε κακὸν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου, διότι εἴμεθα ὅλοι ἐδῶ».

Ἡ φωνὴ ἔφθασε ὥσάν οὐράνιον μήνυμα εἰς τὰ αὐτιά τοῦ δεσμοφύλακος. Ἐξήτησε φῶτα καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ κελλί. Καὶ ἀφοῦ ἀντελήφθη τὸ θαῦμα ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα. Ἐπειτα τοὺς ὡδήγησεν ἔξω ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ τοὺς ἠρώτησε μὲ σεβασμόν:

«Κύριοι, τί πρέπει νὰ κάμω διὰ νὰ σωθῶ;». Διότι ἐσκέφθη ὅτι ὁ σεισμός αὐτὸς ἦτο ἀσφαλῶς ἔργον τοῦ Θεοῦ τῶν ἀποστόλων.

«Νὰ πιστεύσης εἰς τὸν Χριστὸν σὺ καὶ ἡ οἰκογένειά σου», τοῦ ἀπήντησαν.

Καὶ ὁ δεσμοφύλαξ ἀφοῦ παρέλαβεν αὐτοὺς κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τῆς νυκτός, τοὺς ἐπλυνε τὰ αἵματα, τὰ ὁποῖα εἶχον τρέξει ἀπὸ τὰς πληγὰς τῶν ραβδισμῶν, καὶ ἐβαπτίσθη ἔπειτα καὶ ὁ ἴδιος καὶ ὅλη ἡ οἰκογένειά του. Κατόπιν ἀφοῦ τοὺς ἀνέβασεν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρέθεσε τράπεζαν καὶ συνέφαγον μαζί με τοὺς ἀποστόλους.

16. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Βέροian

Ἡ δρᾶσις τοῦ Παύλου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Παρὰ τὴν κακοπάθειαν εἰς τοὺς Φιλίππους, ὁ Παῦλος ἀκολουθῶν τὴν μεγάλην Ἑγνατίαν ὁδὸν ἦλθεν εἰς τὴν Θεσσαλονίκην μαζί με τοὺς βοηθοὺς του, διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του.

Ἡ Θεσσαλονίκη, πόλις ἐμπορική, εἶχε πληθυσμὸν ἀπὸ Ἑλλήνας, Ρωμαίους καὶ Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι εἶχον καὶ συναγωγὴν.

Κατὰ τὴν συνθήειάν του ὁ Παῦλος ἤρχισε τὸ κήρυγμά του εἰς τὴν συναγωγὴν. Ἐπὶ τρία συνεχῇ Σάββατα ἡμῆνευε τὰς Γραφὰς καὶ παρέθετε χωρία διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας. Εἰς τὸ κήρυγμά του ἐπίστευσαν ὀλίγοι μὲν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν προσηλύτων Ἑλλήνων καὶ ἀρκεταὶ γυναῖκες τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

Θόρυβος γύρω ἀπὸ τὸν Παῦλον. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου διεκόπη ὑπὸ διωγμοῦ. Οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι με ὑποσχέσεις καὶ με πληρωμὴν ἐξήγειραν μερικοὺς ἀνέργους καὶ πονηροὺς ἀνθρώπους τῆς ἀγορᾶς ἐναντίον τῶν ἀποστόλων. Αὐτοὶ ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τὸν περίεργον ὄχλον, ὥρμησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰάσονος, ὅπου διέμενον ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας, διὰ νὰ τοὺς συλλάβουν. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εὔρον αὐτοὺς, συνέλαβον τὸν Ἰάσονα μαζί με τοὺς χριστιανούς πού εὐρίσκοντο ἐκεῖ καὶ διὰ μέσου τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως τοὺς ὠδήγησαν εἰς τοὺς ἄρχοντας με τὴν κατηγορίαν ὅτι εἶναι ταραχοποιοὶ καὶ ὅτι συνωμοτοῦν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης. Ὅταν ἤκουσαν αὐτὰ οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως ἐταράχθησαν, φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τῆς ρωμαϊκῆς ἐξουσίας. Ἐν τούτοις ἐφάρθησαν με ἐπιείκειαν. Ἀπέλυσαν τὸν Ἰάσονα μαζί με τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ προηγουμένως ἔλαβον παρ' αὐτῶν ἀρκετὰ χρήματα. Ἐὰν ὁμως ὁ

Παῦλος παρέμενεν ἀκόμη εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, θὰ ἐδημιουργεῖτο νέος θόρυβος. Θὰ ἐκινδύνευε δὲ ὄχι μόνον ἡ ζωὴ τοῦ ἰδίου ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἔδωσαν ἐγγύησιν. Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἔστειλαν διὰ νυκτὸς τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς τὴν Βέροian.

Ἡ ὑποδοχὴ τοῦ Παύλου εἰς τὴν Βέροian. Ὁ Παῦλος εὗρε καλὴν ὑποδοχὴν, διότι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Βεροίας ἦσαν εὐγενέστεροι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Θεσσαλονίκης καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν καθὼς ἐπίσης καὶ ἄρκετοὶ Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Ἀλλὰ οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, ὅταν ἔμαθαν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου εἰς τὴν Βέροian, δὲν ἡσύχασαν. Ἦλθον καὶ ἐκεῖ καὶ προσεπάθουν νὰ ἐξεγείρουν τὸν λαὸν κατὰ τοῦ Παύλου. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Βεροίας διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν πολύτιμον ζωὴν τοῦ Παύλου ἔστειλαν αὐτὸν πρὸς τὴν πλησιεστέραν παρὰ τὴν Βέροian, ὅπου ὁ Παῦλος ἐπεβίβασθη εἰς πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

17. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας

Αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Παῦλος. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Παῦλος ἔφθασεν ὁλομόναχος, διότι ὁ Τιμόθεος καὶ ὁ Σίλας παρέμειναν εἰς τὴν Βέροian. Ἡ πόλις, τὴν ὁποίαν ἀντικρύζει ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, δὲν εἶναι πλέον αἱ Ἀθῆναι τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Περικλέους, τοῦ Φειδίου. Εἶναι μία πόλις πού εὐρίσκεται εἰς παρακμὴν. Ἐφημίζοντο ὅμως αἱ Ἀθῆναι εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὰς σχολὰς των, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων συνεκέντρωνον χιλιάδας μαθητῶν ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν. Ἐπίσης ἡ πόλις εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ τὰ ὑπέροχα μαρμάρινα κτίρια, τὰ εὐρύχωρα στάδια, τὴν ὡραίαν ἀγορὰν μὲ τὸ πλῆθος τῶν στοῶν καὶ προπαντὸς τὸ μνημεῖον τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ Παῦλος σὰν νὰ μένῃ ἀδιάφορος ἐμπρὸς εἰς τὴν ὡραιότητα ἢ ὁποία τὸν περιβάλλει, δοκιμάζει πικρίαν, διότι ἔβλεπεν ὅτι ἡ πόλις ἦτο γεμάτη ἀπὸ εἰδωλα.

Αἱ συζητήσεις μὲ τοὺς φιλοσόφους. Τὸ ἔργον του ἀρχίζει, ὅπως πάντοτε, ἀπὸ τὴν συναγωγὴν, ὅπου κάθε Σάββατον συνομιλεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλῆς του. Ἐπεκτείνεται ὕστερα καὶ εἰς τὴν Ἀγορὰν, εἰς συζητήσεις μὲ πολίτας πού συναντᾷ κατὰ τύχην.

Μετοξὺ τῶν συνομιλητῶν του ἦσαν καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπι-

Βωμὸς ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἄγνωστον Θεόν

κουρείους καὶ στωικοὺς φιλοσόφους. Οἱ ἐπικούρειοι ἐπίστευον μὲν ὅτι ὑπάρχουν πραγματικοὶ θεοί, ἐθεώρουν ὅμως ἀμφίβολον ἂν οἱ θεοὶ ἐφρόντιζον διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπίσης ἐδίδασκον ὅτι σκοπὸς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ καλοπέρασις.

Ἀντιθέτως οἱ στωικοὶ ἐδίδασκον ὅτι διὰ νὰ εὐτυχήσῃ ὁ ἄνθρωπος, πρέπει νὰ ἀκούῃ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του. Διὰ τὸν θεὸν παρεδέχοντο ὅτι

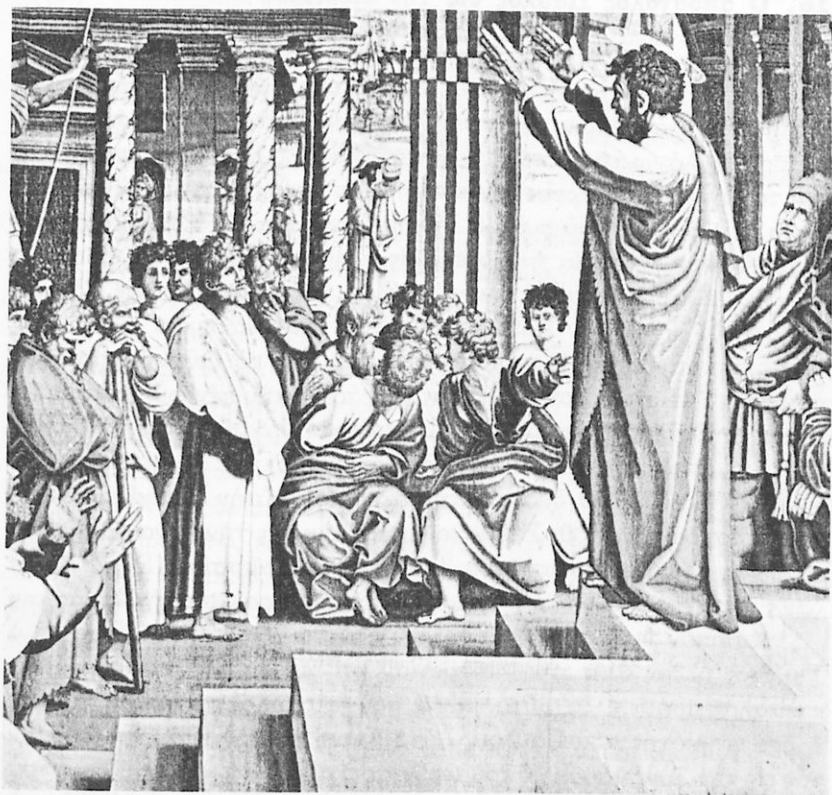
εἶναι μία κρυφὴ δύναμις ποὺ γεμίζει τὸν κόσμον.

Ἐκ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν ἄλλοι μὲν ὠνόμαζον τὸν Παῦλον σπερμολόγον, ἄνθρωπον δηλαδή ποὺ εἶχε μαζεύσει ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ξένας γνώμας, τὰς ὁποίας προσεπάθει νὰ διαδώσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἄλλοι δὲ τὸν κατηγοροῦν ὅτι εἶναι διδάσκαλος ξένων θεοτήτων.

Ὁ λόγος τοῦ Παύλου εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον. Ἔτσι λοιπὸν μὲ τὰς συζητήσεις αὐτὰς ἐδημιουργήθη θόρυβος γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου. Ἦθελαν ἐπὶ τέλους νὰ μάθουν καθαρὰ τὶ ἐδίδασκεν ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Τὸν καλοῦν λοιπὸν νὰ ἐκθέσῃ τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν. Μία πρόσκλησις χωρὶς πονηρίαν ἢ ὑστεροβουλίαν. Ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν συνήθειαν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἐξώδευαν τὸν καιρὸν των εἰς τὸ νὰ λέγουν ἢ ἀκούουν κάτι νεώτερον. Ὁ Παῦλος ἀνεβαίνει εἰς τὸν Ἀρειον Πάγον, ὅπου συνεδρίαζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Βουλὴ τῶν Γερόντων, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ ἐμπρὸς εἰς ἓνα ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον. Καὶ ὁ λόγος του εἶναι πολὺ διαφορετικὸς ἀπὸ ὅσους ἔχει ἐκφωνήσει ἔως τώρα. Ἀρχίζει μὲ ἓνα πρόλογον, σύμφωνα μὲ τὸ ρητορικὸν

ὕφος τῆς ἐποχῆς, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν συμπάθειαν τῶν ἀκροατῶν του. Ἐχει ἀντιληφθῇ, λέγει, πόσον θεοσεβεῖς εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι. Διότι περιέρχόμενος τὴν πόλιν των εἶδε τὰ πολλὰ σεβάσματά των καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἓνα βωμὸν ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἄγνωστον θεόν.

Ἐπροχώρησεν εἰς τὸ κύριον θέμα τοῦ λόγου του καὶ ἐκήρυξεν ὅτι ὁ ἄγνωστος θεός, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς εἰδωλολάτραι ἀφιερώνουν τοὺς βωμούς των, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ἔκαμε τὸν κόσμον καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν. Εἶναι ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Αὐτὸς ποὺ ἔβαλεν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων τὸν πόθον νὰ τὸν ἀναζητοῦν, διὰ νὰ εὕρουν καὶ νὰ γνωρίσουν καλὰ τὸν Θεόν, ἃν κοὶ δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ κάθε ἑναν, ἀφοῦ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ζοῦν μέσα εἰς Αὐτόν.

Τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἀθήνας

Ὅταν ὁμως ἔφθασεν εἰς τὸ κύριον σημεῖον τοῦ λόγου του καὶ συνέστησε μετάνοιαν καὶ πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ζῶντας καὶ νεκροὺς καὶ τὸν ὁποῖον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν, μερικοὶ ἀπὸ τὸ ἄκροατήριον ἤρχισαν νὰ χλευάζουν τὸν Παῦλον μὲ γέλωτας καὶ χειρονομίας. Ἄλλοι δὲ εἶπον εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ τὸν ἀκούσουν καὶ πάλιν διὰ τὸ θέμα αὐτό. Αὐτὸς ἦτο ἕνας εὐγενικὸς τρόπος, διὰ νὰ τὸν διακόψουν. Ἐν τούτοις ἡ ὁμιλία αὐτοῦ ἔφερε κάποιον καρπὸν. Ἐπίστευσαν μερικοί, μετὰξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ μία γυναῖκα, ἡ ὁποία ἐκαλεῖτο Δάμαρις.

18. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον

Ἰδρύεται ἡ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου. Ὁ Παῦλος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μετέβη εἰς τὴν Κόρινθον. Ἀντιθέτως πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν τῶν γραμμάτων, τὴν πόλιν ποὺ ἦτο γεμάτη ἀπὸ σπουδαστάς, ἡ Κόρινθος λόγῳ τῆς θέσεώς της ἀνάμεσα εἰς δύο λιμένας (τῶν Κεχερεῶν καὶ τοῦ Λεχαίου) παρουσίαζε κίνησιν ἐμπορικὴν. Στολισμένη μὲ ὑπέροχα κτίρια ρωμαϊκοῦ ρυθμοῦ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας Ἀχαΐας, ἡ ὁποία ἠπλώνετο εἰς ὅλην τὴν κυρίως Ἑλλάδα.

Ἐκεῖ ἐγνωρίσθη μὲ κάποιον Ἀκύλαν, Ἰουδαῖον ἀπὸ τὸν Πόντον, καὶ τὴν σύζυγόν του Πρίσκιλλαν. Ἀπὸ τὴν γνωριμίαν αὐτὴν ὅ,τι τὸν ἔκαμε νὰ ἐκπλαγῇ περισσότερον ἦτο ὅτι τὸ ζεῦγος ἦσαν χριστιανοί. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ Ἀκύλας εἰργάζετο τὴν τέχνην τοῦ σκηνοποιοῦ, ὁ Παῦλος ἔμενεν εἰς τὸ σπῆτι των καὶ εἰργάζετο διὰ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν συντήρησίν του.

Ἐκ παραλλήλου δὲ πρὸς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν συνεχίζει καὶ τὸ κύριον ἔργον του. Κάθε Σάββατον μεταβαίνει εἰς τὴν Συναγωγὴν διὰ νὰ πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας. Ἐμποδίζεται ὁμως ἡ ἱεραποστολικὴ του δρᾶσις ἀπὸ τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν.

Κάποιαν ἡμέραν ὁμως ὁ ἀργαλειὸς ἔμεινε βωβός. Ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἦλθον ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν καὶ ἔφερον μαζί των χρήματα καὶ καλὰς εἰδήσεις. Δι' αὐτό, τώρα ποὺ ἔφυγαν αἱ φροντίδες, ἠυξήθη ἡ δραστηριότης τοῦ Παύλου. Αὐτὸ ἐφάνη εἰς τὴν ἐπομένην ὁμιλίαν του εἰς τὴν Συναγωγὴν, ὅπου ὠμίλησεν καὶ ἐβεβαίωσεν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Ἑσταυρωμένος Ἰησοῦς εἶναι ὁ Μεσσίας, ποὺ θὰ ἔλθῃ νὰ

κρίνη τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἀντέλεγον εἰς τὸν Παῦλον καὶ ἐξεστόμιζον βλασφημίας κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ὁ Παῦλος ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ ἐνδύματά του διὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ, τοὺς εἶπε : « Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν ἀπιστίαν σας θὰ βαρύνῃ ἐσᾶς. Ἐγὼ ἔκαμα τὸ καθήκον μου. Σᾶς ἀφήνω καὶ στρέφομαι πρὸς τοὺς Ἑθνικοὺς ».

Ἦσυχος ὁ Παῦλος, τριγυρισμένος ἀπὸ τοὺς φίλους του, φεύγει ἀπὸ τὴν Συνσγωγήν. Ἐξω παρουσιάζεται ὁ Ἕλλην Ἰουῆτος καὶ προσφέρει τὸ σπῖτι του διὰ τὰς συνάξεις τῶν χριστιανῶν. Ὁ Παῦλος τὸ ἀποδέχεται καὶ συνεχίζει τὴν δρᾶσιν του. Ἔτσι εἰς τὴν Κόρινθον ἱδρύεται ἡ πρώτη ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν ἀπετέλεσαν κατὰ μέγα μέρος πρῶην εἰδωλολάτραι.

Παῦλος καὶ Γαλλίων. Ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὴν Συνσγωγήν ἔφερον ὠφέλειαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ προσέλκυσις εἰς αὐτὴν πιστῶν ἀπὸ τὰς τάξεις τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου ἐμεγάλωνε καθημερινῶς.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Συνσγωγήν ἤρχισαν νὰ φεύγουν μερικοί. Δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ὁ ἀρχισυνάγωγος Κρίσπος ἠθέλησε νὰ βαπτισθῇ.

Λόγῳ ὅμως τῶν ἀντιδράσεων τῶν Ἰουδαίων ἐκυριεύθη ὁ Παῦλος ἀπὸ κάποιαν ἀποθάρρυνσιν. Ἐνῶ δὲ ἐσκέπτετο ἂν πρέπει νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του, ὁ Χριστὸς ἐφανερώθη με ὄραμα κατὰ τὴν νύκταν καὶ τοῦ εἶπε : « Μὴ φοβεῖσαι, διότι ἐγὼ εἶμαι μαζί σου καὶ κανεὶς δὲν θὰ σοῦ ἐπιτεθῇ διὰ νὰ σὲ κακοποιήσῃ. Δίδασκε τὸ Εὐαγγέλιον, διότι ἔχω εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν πολὺν λαόν, ὁ ὁποῖος ἐντὸς ὀλίγου θὰ πιστεύσῃ ». Κατόπιν αὐτοῦ ὁ Παῦλος με νέον θάρρος συνέχισε τὸ ἔργον του εἰς τὴν Κόρινθον καὶ ἡῤξανε ὁλονέν ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑθνικῶν ποὺ ἐπίστευον.

Τότε οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν Παῦλον, ἐπῆγαν εἰς τὸ ἐργαστήριόν του καὶ σέρνοντας αὐτὸν τὸν ἔφερον εἰς τὴν ἀγοράν. Ἐκεῖ, ἐνῶ ὁ πληρωμένος ὄχλος ἐφώναζε, τὸν ἔστησαν ἐμπρὸς εἰς τὸ βῆμα τοῦ ἀνθυπάτου. Ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ ἀποστόλου ἦτο ὅτι παρασύρει τοὺς ἀνθρώπους νὰ λατρεύουν τὸν θεὸν κατὰ τρόπον ἀντίθετον πρὸς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Ὁ ἀνθύπατος Γαλλίων ἀντελήφθη τὴν δολιότητα καὶ ἀπέρριψε τὴν κατηγορίαν. Καὶ με μίαν κίνησιν τῶν χειρῶν του παρήγγειλεν εἰς τοὺς κατηγόρους νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν στοάν. Ἡ ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἦτο τώρα ἡσυχος.

Ἐπιστροφή εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐπειτα ἀπὸ παραμονὴν εἰς τὴν Κόρινθον ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἔτους, ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναχωρήσε-

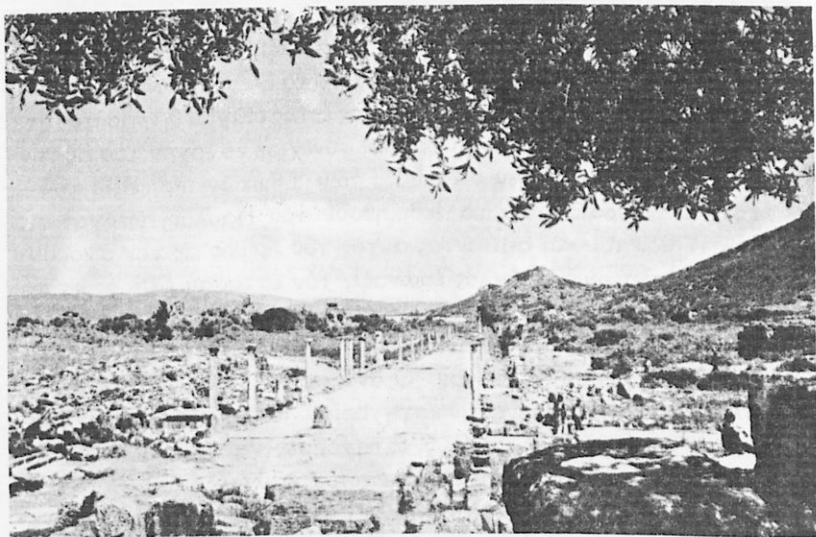
ως τοῦ Παύλου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπεχαιρέτησε τοὺς χριστιανούς, ἐπεβίβασθη εἰς τὰς Κεχρεὰς ἐπὶ ἐνὸς πλοίου, τὸ ὁποῖον ἔπλεε διὰ τὴν Συρίαν, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ᾿Εφεσον καὶ ἔμεινε μερικὰς ἡμέρας. Ἐπλευσεν ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Καισάρειαν, ἀπ' ὅπου ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἀπ' ἐκεῖ κατέβη εἰς τὴν ᾿Αντιόχειαν. Ἔτσι ἐτελείωσεν ἡ δευτέρα περιοδεία του.

19. Ἡ τρίτη περιοδεία τοῦ Παύλου

Ἡ δρᾶσις τοῦ Παύλου εἰς τὴν ᾿Εφεσον. Ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἔμεινεν ἄρκετὸν χρόνον εἰς τὴν ᾿Αντιόχειαν, ἤρχισεν ἔπειτα τὴν τρίτην περιοδείαν του. Ἐπεσκέφθη μὲ τὴν σειρὰν μερικὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ὑπῆρχον Ἐκκλησίαι, διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς χριστιανούς καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ᾿Εφεσον.

Ἡ ᾿Εφεσος ἦτο μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας μὲ κατοίκους περισσότερον ἀπὸ ἥμισυ ἑκατομμύριον. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν παραμένει ὁ Παῦλος ἐπὶ τρία χρόνια.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Παύλου ἀρχίζει εἰς τὴν συναγωγὴν, ὅπου ἐ-

Ῥεῖματα τῆς ᾿Εφeso

δίδασκεν ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ συνέχειαν καὶ ἔπεισε πολλοὺς Ἰουδαίους νὰ γίνουν χριστιανοί. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ περισσότεροι Ἰουδαῖοι ἤρχισαν νὰ ἀντιδροῦν, ἄφησεν ὁ Παῦλος τὴν συναγωγὴν καὶ ἐστράφη πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς. Εἰς τὴν διάθεσίν του ἐτέθη μία σχολὴ μὲ μεγάλην αἵθουσαν, ἣ ὁποία ἀνῆκεν εἰς κάποιον Ἐφέσιον, ὀνομαζόμενον Τύραννον. Μὲ τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς τὴν σχολὴν αὐτὴν, ὅπου ὅλοι ἠδύναντο νὰ προσέλθουν διὰ νὰ ἀκούσουν τὸν Παῦλον, ἡ δρᾶσις του ἐπεκτείνεται καὶ περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν πόλιν. Ἐπὶ δύο χρόνια ἐδίδασκεν εἰς τὴν σχολὴν αὐτὴν ὁ Παῦλος καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν Ἐφεσον ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλας πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐπίστευσαν εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὴν Ἐφεσον ὁ Παῦλος ἔκαμε καὶ πολλὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα ἐνίσχυσαν τὸ ἔργον του. Ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀσθενεῖς καὶ πολλοὺς δαιμονιζομένους. Τόσῃ θαυματουργικὴν δύναμιν τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ ἐνδύματά του εἶχον θεραπευτικὴν δύναμιν, ἀρκεῖ νὰ τὰ ἤγγιζον μὲ πίστιν οἱ πάσχοντες.

Ταραχαὶ εἰς τὴν Ἐφεσον. Εἰς τὴν Ἐφεσον εὐρίσκετο ἓνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιοτέρους ναοὺς τῆς ἀρχαιότητος, ἀφιερωμένος εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἀρτέμιδος. Διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ αὐτοῦ εἶχον προσφέρει ὅλαι αἱ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πλοῦτον καὶ χρυσόν. Μέσα εἰς τὸν ναὸν εἶχε τοποθετηθῇ τὸ ὁμοίωμα τῆς θεᾶς. Κάθε Μάϊον ἐγίνοντο πρὸς τιμὴν τῆς μεγάλης ἑορταὶ μὲ προσέλευσιν πλήθους λαοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Τὰς ἡμέρας ἐκείνας πρὸ παντὸς οἱ κατασκευασταὶ μικρῶν ἀργυρῶν ὁμοιωμάτων τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ ναοῦ αὐτῆς ἐπώλουν εἰς τοὺς πιστοὺς τὰ ἱερὰ αὐτὰ ἐνθύμια καὶ εἰσέπραττον πολλὰ χρήματα.

Ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς διαδόσεως τῆς νέας θρησκείας ἡ πώλησις τῶν ἀγαλματιδίων τῆς θεᾶς εἶχε περιορισθῇ πολὺ. Κάποιοι Δημήτριος, ὁ ἀρχηγὸς τῆς συντεχνίας τῶν κατασκευαστῶν, ἐξεγείρει τὰ μέλη τῆς ἐναντίον τοῦ Παύλου. Ἐκεῖνοι γεμᾶτοι ἀπὸ θυμὸν καὶ φανατισμὸν ἐξῆλθον εἰς τὴν πόλιν μὲ φωνὰς ὑπὲρ τῆς θεᾶς. Ἀπὸ τὰς φωνὰς των ἐταράχθη ἡ πόλις καὶ πολὺς λαὸς ἠκολούθησεν αὐτοὺς εἰς τὸ θέατρον. Ὁ Παῦλος ἤθελε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ θέατρον διὰ νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸ πλῆθος καὶ νὰ ἀφαιρέσῃ τὸ προσωπεῖον ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μὲ πρόφασιν τὴν λατρείαν τῆς θεᾶς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσουν, τὸν συγκρατοῦν ὅμως οἱ μαθηταὶ του.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὸ θέατρον ἐγένετο ὄχλοβὴ μεγάλη. Ἐνὰς ὁμως ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τῆς Ἐφέσου καθιστοῦχεν τὸ πλῆθος. Ἐβεβαίωσεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ οὔτε εἶπαν οὔτε ἔκαμαν τίποτα κατὰ τῆς θεᾶς τῆς Ἐφέσου καὶ τοὺς συνέστησε νὰ φύγουν ἡσυχοὶ διὰ τὰ σπίτια των.

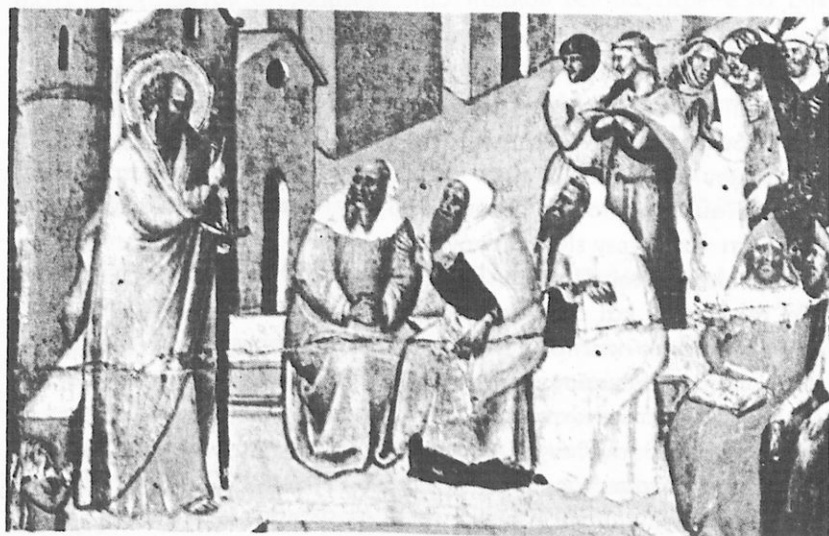
Οἱ ὄχλοι ἐπείσθησαν καὶ διελύθησαν. Ὁ Παῦλος μὲ τοὺς βοηθοὺς του διέφυγε τὸν κίνδυνον. Ἦτο ὁμως καιρὸς νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἐφeson. Ἀποχαιρετᾷ τοὺς ἀδελφούς, ἐπισκέπτεται καὶ πάλιν εἰς τὴν Μακεδονίαν τὰς ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Βεροίας καὶ κατεβαίνει ἔπειτα εἰς τὴν Κόρινθον, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὸν τελευταῖον σταθμὸν τῆς τρίτης περιοδείας του.

20. Ἐπιστροφή εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα

Ἀπὸ τῆς Κορίνθου μέχρι τῆς Μιλήτου. Ἀφοῦ παρέμεινεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον τρεῖς μῆνας ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ νὰ εὐρίσκειται κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἡθέλησε νὰ ἐπιβιβασθῇ εἰς ἕνα πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἔτοιμον νὰ πλεύσῃ πρὸς τὴν Συρίαν. Ἀνεκαλύφθη ὁμως συνωμοσία ἐναντίον του ἐκ μέρους Ἰουδαίων τὴν τελευταίαν στιγμὴν καὶ ἤλλαξε τὸ δρομολόγιον τοῦ ταξιδίου. Ἀνεχώρησε μὲ τὸν Λουκᾶν διὰ ξηρᾶς πρὸς τὴν Μακεδονίαν.

Εἰς τοὺς Φιλίππους, ὅπου ἔφθασε, παρέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας. Ἀπ' ἐκεῖ ἔπλευσεν εἰς τὴν Τρωάδα καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Μίλητον. Διὰ νὰ μὴ χρονοτριβήσῃ δὲν μετέβη εἰς τὴν Ἐφeson. Ἐκάλεσεν ὁμως τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοὺς ἔδωκεν ὑπερόχους συμβουλὰς. Τοὺς εἶπε νὰ προσέχουν τὸν ἑαυτὸν των πῶς νὰ συμπεριφέρονται. Νὰ προσέχουν ἐπίσης τοὺς πιστοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὸ πνευματικὸν ποίμνιον, διὰ νὰ μὴ παρασυρθοῦν εἰς ἁμαρτίας καὶ αἱρέσεις ἀπὸ ἀνθρώπους πεπλανημένους. Ἐτόνισεν ἀκόμη ὅτι εἶναι καλύτερον νὰ δίδῃ κανεὶς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην παρὰ νὰ λαμβάνῃ.

Καيسάρεια - Ἱεροσόλυμα. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν ὁμιλίαν ἀνεχώρησεν ὁ Παῦλος μὲ τὴν συνοδείαν του καὶ ἦλθε μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον εἰς τὴν Ρόδον καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὰ Πάταρα τῆς Λυκίας. Μὲ νέον πλοῖον ἔφθασαν εἰς τὴν Τύρον. Ἐπειτα ἔπλευσαν πρὸς τὴν Πτο-

Ἡ ὁμιλία τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου

λεμαίδα καὶ ἀπ' ἐκεῖ πεζοποροῦντες ἦλθον εἰς τὴν Καισάρειαν, τὸν τελευταῖον σταθμὸν πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ διακόνου Φιλίππου. Ἐκεῖ ὁ προφήτης Ἀγαθος τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν ζώονην ἀπὸ τὴν μέση καὶ μὲ μίαν συμβολικὴν χειρονομίαν δένει μὲ αὐτὴν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του. Ἐπειτα δὲ προεφήτευσεν, ὅτι ὁ Παῦλος εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα θὰ ἀντιμετωπίσῃ δεσμὰ καὶ θλίψεις. Ὅλοι τότε μὲ δάκρυα παρακαλοῦν τὸν Παῦλον νὰ μὴ μεταβῇ εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἀλλ' αὐτὸς λέγει ὅτι εἶναι ἔτοιμος καὶ νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Ἀπὸ τὴν Καισάρειαν ὁ Παῦλος ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἐδέχθησαν αὐτὸν μὲ χαρὰν πολλὴν οἱ χριστιανοὶ τῆς πόλεως. Ἐτοὶς ἐτελείωσε ἡ τρίτη περιοδεία του.

21. Σύλληψις τοῦ Παύλου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα

Ταραχὴ εἰς τὸν ναόν. Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εὐρίσκοντο λόγῳ τῆς ἑορτῆς μερικοὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, γνῶριμοι καὶ διῶκται τοῦ Παύλου. Αὐτοὶ ἐθεώρησαν κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Μίαν λοιπὸν ἡμέραν, τὴν ὥραν τῆς πρωινῆς

θυσίας εἰς τὸν ναόν, μόλις ἐδόθη τὸ σύνθημα ἤρχισαν νὰ φωνάζουν : «Ἄνδρες, Ἰσραηλῖται, βοηθήσατέ μας. Ἐδῶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ διδάσκει παντοῦ ἐναντίον τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Αὐτὸς ἐμόλυνε καὶ τὸν ναόν μας, διότι ἔφερε μέσα εἰς αὐτὸν Ἑλληνας». Ἐλεγον δὲ τὸ τελευταῖον αὐτό, ἐπειδὴ εἶχον ἴδει προηγουμένως εἰς τὴν πόλιν μαζί με τὸν Παῦλον κάποιον Ἑλληνα ἀπὸ τὴν Ἐφεσον καὶ ἐκ πλάνης ἐνόμιζον ὅτι τὸν ἔφερεν εἰς τὸν ναόν.

Σύλληψις τοῦ Παύλου. Πολὺς λαὸς ἐκινήθη ἐναντίον τοῦ Παύλου. Τὸν συνέλαβον καὶ ἀφοῦ τὸν ἔσυρον ἔξω ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ ἤρχισαν νὰ τὸν κτυποῦν με σκοπὸν νὰ τὸν φονεύσουν. Ἀλλὰ τότε εἰδοποιεῖται ὁ Ρωμαῖος χιλιάρχος Κλαύδιος Λυσίας, ὁ ὁποῖος με τοὺς ὀπλισμένους στρατιώτας του κατέφθασεν ἐπὶ τόπου καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλήθους. Ἀπέσπασεν ἀπ' αὐτοὺς τὸν Παῦλον καὶ διέταξε νὰ δέσουν τὰς χεῖρας του με δύο ἀλύσεις. Κατόπιν ἐζήτησε νὰ μάθῃ ὁ χιλιάρχος ἀπὸ τὰ πλήθη τί ἀκριβῶς συνέβαινε. Ἀλλὰ ἡ ὀχλοβοή ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ὁ χιλιάρχος δὲν ἠδύνατο νὰ μάθῃ τίποτε. Δι' αὐτὸ διέταξε νὰ φέρουν τὸν Παῦλον εἰς τὸ φρούριον. Ἦτο δὲ τόση ἡ μανία καὶ ἡ ὀρμὴ τοῦ πλήθους, ὥστε οἱ στρατιῶται εἰς τὰ σκαλοπάτια, ποὺ ὠδήγουν εἰς τὸ φρούριον, εὗρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σηκώσουν εἰς τὰ χεῖρα των τὸν Παῦλον, διὰ νὰ τὸν σώσουν.

Μέσα εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν ταραχὴν μόνος ὁ Παῦλος διετήρησε τὴν ἡρεμίαν του. Καὶ ὅταν ἐμελλε νὰ ὀδηγηθῇ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐστράφη πρὸς τὸν χιλιάρχον, τοῦ ὠμίλησεν ἑλληνιστὶ καὶ τὸν παρέκάλεσε νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τὰ πλήθη. Τοῦ ἐξήγησεν ὅτι εἶναι Ἰουδαῖος ἀπὸ τὴν Ταρσόν. Ὁ χιλιάρχος τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ὀμιλήσῃ. Ὁ Παῦλος, ἀφοῦ ἐστάθῃ εἰς τὰ σκαλοπάτια, ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ πρὸς τὸ πλήθος, τὸ ὁποῖον ἀποτόμως ἔπαυσε νὰ θορυβῇ. Ὁνομάζει αὐτοὺς ἀδελφούς καὶ ἐξηγεῖ εἰς αὐτοὺς ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι Ἰουδαῖος. Ἐπειτα διηγῆθη εἰς αὐτοὺς πῶς κατεδίωξε τοὺς χριστιανούς καὶ πῶς κατόπιν ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν Δαμασκὸν ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ ἔθνη.

22. Ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὴν Καισάρειαν

Ὁ Παῦλος φυλακίζεται. Τὴν στιγμὴν ὅμως ποὺ ἀνέφερε τὰ ἔθνη, οἱ Ἰουδαῖοι ἤρχισαν νὰ κραυγάζουν : «Σήκωσέ τον ἀπὸ τὴν γῆν»

διότι ἓνα τοιοῦτον ὑποκείμενον πρὸ πολλοῦ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ζῇ». Ὁ χιλιάρχος, ἐπειδὴ ἐφοβήθη μήπως γίνουν μεγαλύτεραι ταραχαί, διέταξε νὰ φέρουν τὸν Παῦλον εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ συγχρόνως νὰ τὸν ἀνακρίνουν. Διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ δὲ τὴν πραγματικὴν αἰτίαν τῆς διαμάχης, διέταξε νὰ μαστιγώσουν τὸν Παῦλον. Ἀλλὰ τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ στρατιῶται τὸν εἶχαν δέσει διὰ νὰ τὸν δέξουν, ὁ Παῦλος ἐστράφη πρὸς τὸν ἑκατόνταρχον, ποῦ ἦλθε ἐκεῖ διὰ νὰ ἐποπτεύσῃ καὶ τοῦ εἶπε :

«Ἐπιτρέπεται νὰ μαστιγώνετε Ῥωμαῖον πολίτην καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ δικασθῇ;».

Ὁ ἑκατόνταρχος τρέχει εἰς τὸν χιλιάρχον, διὰ νὰ λάβῃ ὁδηγίας, διότι μία τοιαύτη κατηγορία ἡδύνατο νὰ στοιχίσῃ εἰς αὐτόν, σύμφωνα μὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον. Ὁ χιλιάρχος ἔρχεται ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Παῦλον καὶ διατάσσει τοὺς στρατιώτας νὰ ἀποσυρθοῦν.

Ὁ Παῦλος ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ χιλιάρχος στέλλει τὸν Παῦλον νὰ δικασθῇ εἰς τὸ Συνέδριον τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ ἀντελήφθη ὅτι ἐπρόκειτο διὰ θρησκευτικὸν ζήτημα. Ὁ Παῦλος εἶδεν ὅτι τὸ δικαστήριον δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ ἀμερόληπτα. Ἐχρησιμοποίησε δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα τῆς ἀναστάσεως. «Ἄδελφοί, ἐφώνασε πρὸς τὸ Συνέδριον, δικάζομαι σήμερον ἐπειδὴ πιστεύω εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν». Ἐξέσπασε τότε φοβερὰ φιλονεικία μεταξύ τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ὅποιοι Σαδδουκαῖοι δὲν ἐπίστευον εἰς τὴν ἀνάστασιν καὶ τὰ δύο κόμματα ἦλθον σχεδὸν εἰς τὰ χέρια. Ὁ χιλιάρχος, ὁ ὁποῖος παρευρίσκετο εἰς τὴν συνεδρίασιν ἐφώνασε νὰ ἔλθουν ἀμέσως οἱ δεσμοφύλακες καὶ διέταξε νὰ μεταφέρουν τὸν Παῦλον εἰς τὴν φυλακὴν.

Κατὰ τὴν νύκτα ὁ Κύριος παρουσιάσθη μὲ ὄραμα εἰς τὸν Παῦλον καὶ τοῦ εἶπε : «Ἐχε θάρρος, Παῦλε. Ὅπως ὠμίλησες εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔτσι θὰ κηρύξῃς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς τὴν Ῥώμην».

Παῦλος καὶ Πῆλιξ. Τὴν ἐπομένην ἀκριβῶς ἡμέραν μερικοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων (περισσότεροι τῶν τεσσαράκοντα) ὠρκίσθησαν νὰ μὴ φάγουν, οὔτε νὰ πίνουν μέχρις ὅτου δολοφονήσουν τὸν Παῦλον. Αὐτοὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ κατέστρωσαν τὸ σχέδιον τῆς ἐκτελέσεως. Τὸ Συνέδριον θὰ ἐξῆτει ἀπὸ τὸν χιλιάρχον νὰ ἀνακριθῇ καὶ πάλιν ὁ κατηγορούμενος, οἱ δὲ συνωμόται ἀνελάμβανον νὰ τὸν φονεύσουν κατὰ τὴν μεταφοράν του ἀπὸ τὴν φυλακὴν

εἰς τὸ δικαστήριον. Ἡ πληροφορία ὅμως διὰ τὴν συνωμοσίαν φθάνει εἰς τὰ αὐτιά τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Παύλου, υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς του, ὁ ὁποῖος τρέχει εἰς τὸ φρούριον διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Παῦλον. Ἀμέσως ὁ Παῦλος ἔστειλε τὸ παιδί εἰς τὸν χιλιάρχον διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς ὅσα ἤκουσεν.

Ὁ χιλιάρχος ἀποφασίζει τὴν μεταφορὰν τοῦ Παύλου εἰς τὴν Καισάρειαν, τὴν ἔδραν τοῦ ρωμαίου διοικητοῦ. Ἡ συνοδεία τοῦ ἀποστόλου ἀποτελεῖται ἀπὸ διακοσίους στρατιώτας, ἑβδομήκοντα ἵππεις καὶ διακοσίους τοξότας. Ἡγεμὼν εἰς τὴν Καισάρειαν εἶναι ὁ Φῆλιξ.

Πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξίν του, ὁδηγοῦν τὸν Παῦλον ἐνώπιον τοῦ Φήλικος καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἀνανίου, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὴν Καισάρειαν εἰδικῶς διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν μαζί μὲ ἄλλους Ἰουδαίους.

Ὁ Φῆλιξ ἀντελήφθη ἀπὸ τὴν ἀπολογία τοῦ Παύλου, ὅτι ἦτο ἀθῶος καὶ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τὸν κατηγοροῦν ἕνεκα μίσους, ἐπειδὴ εἶναι χριστιανός. Διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ ὅμως τοὺς Ἰουδαίους ἀναβάλλει τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως καὶ στέλλει ἐκ νέου τὸν Παῦλον εἰς τὴν φυλακὴν. Ἔδωκε δὲ διαταγὰς εἰς τὸν ἐκατόνταρχον νὰ ἔχῃ ὁ Παῦλος κάθε σχετικὴν εὐκολίαν καὶ νὰ μὴ ἐμποδίζῃ ὁ ἐκατόνταρχος κανένα ἀπὸ τοὺς φίλους του νὰ ἔρχωνται πρὸς αὐτόν.

Παῦλος καὶ Φῆστος. Περνοῦν δύο χρόνια καὶ τὸν ἡγεμόνα Φήλικα ἀντικαθιστᾷ ὁ Φῆστος, ὁ ὁποῖος εἶχε φήμην καλοῦ ἀνθρώπου. Ἡ κατάστασις ὅμως τοῦ Παύλου παραμένει ἡ ἰδίᾳ. Καὶ ὅταν ὁ Φῆστος, διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς Ἰουδαίους, μετὰ τῶν ὁποίων διετῆρει καλὰς σχέσεις, ἐπρότεινεν εἰς τὸν Παῦλον νὰ γίνῃ ἡ δίκη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ Παῦλος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς: «Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ τίποτα ἀπὸ ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα αὐτοὶ μὲ κατηγοροῦν, κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ μὲ χαρίσῃ εἰς αὐτοὺς. Ζητῶ νὰ κριθῶ ἀπὸ τὸν Καίσαρα». Τότε ὁ Φῆστος, ἀφοῦ ἐσκέφθη πρὶν μὲ τὸ συμβούλιόν του, ἀπεκρίθη: «Τὸν Καίσαρα ἐπεκαλέσθης, εἰς τὸν Καίσαρα θὰ ὑπάγῃς καὶ ἀπὸ αὐτόν, ἀφοῦ τὸ θέλεις, θὰ κριθῇς».

23. Ἀπὸ τὴν Καισάρειαν εἰς τὴν Ρώμην

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ταξιδίου. Τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον μεταφέρει τὸν Παῦλον, ἀναχωρεῖ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 60 μ.Χ., διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμόν του πρὸ τοῦ χειμῶνος. Ταξιδεύουν καὶ ἄλ-

λοι φυλακισμένοι, καθώς επίσης καὶ φρουρὰ στρατιωτῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἑκατόνταρχον Ἰούλιον. Μαζὶ μὲ τὸν Παῦλον εἶναι ἀκόμη ὁ Ἀρίσταρχος ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ὁ Λουκᾶς ὁ ἀχώριστος σύντροφός του. Μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον προχωροῦν καὶ πλησιάζουν εἰς τὰ Μύρα τῆς Λυκίας. Ἐκεῖ ὅλοι οἱ ἐπιβάται ἐπιβιβάζονται εἰς ἄλλο πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἔφευγε διὰ τὴν Ἰταλίαν μὲ φορτίον σίτου.

Περιπέτεια καὶ ναυάγιον. Ἐπειδὴ ὅμως ἔπνεεν ἀντίθετος ἄνεμος, τὸ πλοῖον πλέει εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἀγκυροβολεῖ εἰς τὸν κόλπον τῶν Καλῶν Λιμένων εἰς τὴν νότιον ἀκτὴν τῆς νήσου. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε παρέλθει ὁ Ὀκτώβριος.

Τὸ ὄρθον ἦτο νὰ διακοπῇ τὸ ταξίδιον καὶ νὰ παραχειμάσουν εἰς τὸν ὄρμον ἐκείνον. Αὐτὸ πιστεύει καὶ ὁ Παῦλος. Ὁ πλοίαρχος ὅμως καὶ ὁ ναύκληρος ἔχουν διαφορετικὴν γνώμην καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸ ταξίδιον διὰ νὰ ἔλθουν εἰς κάποιον ἄλλον λιμένα τῆς Κρήτης, τὸν Φοίνικα, πού ἐπρόσφερε περισσότερον ἀσφαλὲς ἀγκυροβόλημα καὶ νὰ παραχειμάσουν ἐκεῖ.

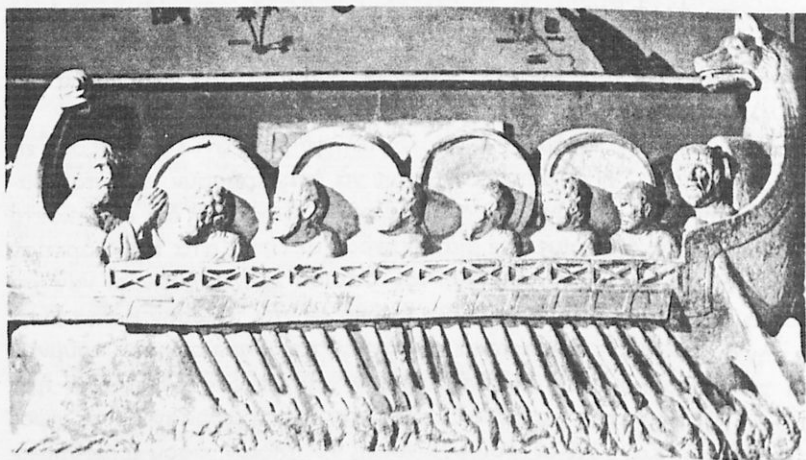
Εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ πλοῖον προχωρεῖ ὁμαλῶς. Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ ὀλίγην ὥραν ἔπνευσεν ἄνεμος ἰσχυρὸς ἀπὸ τὰ Κρητικὰ ὄρη, ὁ ὁποῖος παρασύρει τὸ πλοῖον εἰς τὸ πέλαγος, ἔρμαιον τῶν κυμάτων. Ἡ τρικυμία ἐξηκολούθει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὁ δὲ ἥλιος καὶ τὰ ἄστρα δὲν ἐφαίνοντο, ἀλλὰ βαρὺς χειμῶν ἐπεκράτει. Ἐξηντηλημένοι οἱ ταξιδιώται ἀπὸ τὴν τρικυμίαν εἶχον ἀπελπισθῇ. Μόνον ἡ φωνὴ τοῦ Παύλου ὑψώνεται διὰ νὰ τοὺς ἐμφυσήσῃ θάρρος. Εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον του ἓνα ἄγγελον, ὁ ὁποῖος τὸν διεβεβαίωσεν, ὅτι θὰ σωθοῦν ὅλοι.

Τὴν δεκάτην τετάρτην νύκτα ἀντελήφθησαν ὅτι πλησιάζουν εἰς κάποιαν ξηράν. Ἦτο ἀδύνατον ὅμως νὰ ἐπιχειρήσουν νὰ ἀποβιβασθοῦν τὴν ὥραν ἐκείνην. Ὅταν ἐξημέρωσε, διέκριναν ὅτι εὕρισκοντο εἰς ἓνα κόλπον, ὁ ὁποῖος εἶχε μίαν ἀμώδη ἀκτὴν. Κατὰ τὴν διάρκειαν ὅμως τοῦ ἐλιγμοῦ τοῦ πλοίου, τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησαν οἱ ναῦται, διὰ νὰ ἀγκυροβολήσῃ, τὸ σκάφος ἐχώθη μὲ τὴν πλώρην βαθιὰ μέσα εἰς τὴν ἄμμον, ἐνῶ τὰ κύματα μὲ τὴν ὁρμὴν των διαλύουν τὴν πρύμνην καὶ τὰ ὕδατα ἤρχισαν νὰ πλημμυρίζουν τὸ σκάφος. Τὸ πλοῖον ἦτο χαμένο. Οἱ ἐπιβάται, γεμᾶτοι ἀγωνίαν συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ μέρος τῆς πλώρης. Καὶ τότε οἱ εὕρισκόμενοι εἰς τὸ πλοῖον, ἀφοῦ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλοι μὲν πλέοντες καὶ ἄλλοι ἐπάνω εἰς σανίδας,

κατορθώνουν νά φθάσουν εἰς τὴν ἀκτὴν. Ἀπὸ τοὺς 276 ἄνδρας ποὺ ἐταξίδευαν κανένας δὲν ἐχάθη.

Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Μάλταν. Ἡ γῆ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξῆλθον οἱ ναυαγοί, ἦτο ἡ Μάλτα. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, μολονότι ἦσαν βάρβαροι, ἔδειξαν πρὸς αὐτοὺς μεγάλην καλωσύνην. Διὰ νὰ τοὺς προφυλάξουν ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν βροχὴν, τοὺς ἔφεραν εἰς ἓνα μεγάλο ὑπόστεγον καὶ ἤναψαν φωτιά. Ἀλλὰ τότε μία ἔχιδνα, ποὺ ἐξεστάθη ἀπὸ τὴν θερμότητα, ἐξῆλθε μέσα ἀπὸ τὰ φρύγανα καὶ ἐδάγκασε τὸν Παῦλον εἰς τὸ χέρι, χωρὶς ὅμως νὰ πάθῃ τίποτε. Οἱ ἐντόπιοι θαυμάζουν τὴν μυστηριώδη ἀντοχὴν τοῦ Παύλου. Τὸν θεωροῦν ὡς θεόν. Ὁ δὲ διοικητὴς τῆς νήσου, ὀνομαζόμενος Πόπλιος, φιλοξενεῖ τὸν Παῦλον καὶ τοὺς βοηθοὺς του εἰς τὸ σπίτι του τρεῖς ἡμέρας. Διὰ νὰ ἀνταποδώσῃ ὁ Παῦλος τὴν εὐεργεσίαν ἐθεράπευσε τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀσθενήσει. Τὸ θαῦμα ἐγίνε γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν νήσον καὶ ὅσοι εἶχον ἀσθενεῖς, τοὺς ἔφεραν εἰς τὸν Παῦλον καὶ τοὺς ἐθεράπευσε. Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ ἤρχισεν ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῆς νήσου.

Ἀπὸ τὴν Μάλταν εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὴν Μάλταν ἔμειναν οἱ ναυαγοί τρεῖς μῆνας, δηλαδὴ μέχρι τὰ τέλη τοῦ Φεβρουαρίου. Ἐπειτα ἀνεχώρησαν μὲ πλοῖον ἐπίσης ἀλεξανδρινόν, ποὺ μετέφερεν εἰς τὴν Ρώμην φορτίον σίτου. Ἐφθασαν εἰς τὰς Συρακούσας, ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ

Φορτηγὸν ρωμαϊκὸν πλοῖον

Ρήγιον τῆς Ἰταλίας καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς Ποτιόλους, πόλιν εἰς τὸν κόλπον τῆς σημερινῆς Νεαπόλεως. Ἀπὸ τοὺς Ποτιόλους ἐξεκίνησαν πεζῇ καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ρώμην. Πρὶν ἀκόμη φθάσουν, ὁμάδες χριστιανῶν ᾗταν ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἔρχεται ὁ Παῦλος, ἐξῆλθον διὰ νὰ τὸν προϋπαντήσουν.

24. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ρώμην

Αἱ συνθήκαι εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ Παῦλος ἔφθασεν εἰς τὴν Ρώμην κατὰ τὸ 60 ἢ 61 μ.Χ. Τὸν καιρὸν ἐκείνον αὐτοκράτωρ ἦτο ὁ Νέρων, ἡλικίας 24 ἐτῶν, ὁ ὁποῖος εἶχε στιγματισθῇ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς διὰ τὴν δολοφονίαν τῆς μητέρας του. Ἡ αὐτοκρατορία ἐξ αἰτίας τῆς λαμπρᾶς ὀργανώσεως εὐρίσκετο εἰς οἰκονομικὴν ἀνθισιν. Νέαι πόλεις δημιουργοῦνται. Ἀλλὰ ἡ Ρώμη εἶναι πάντοτε ἡ μεγάλη πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας μὲ πληθυσμὸν ἑνὸς ἑκατομμυρίου. Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι εὐκολος. Οἱ δρόμοι εἶναι στενοί, ρυπαροὶ καὶ ἀδιάβατοι. Ἡ ἀγορά, γεμάτη ἀπὸ μνημεῖα, ναοὺς καὶ ἀνάκτορα, εἶναι ἀνεπαρκὴς διὰ τὸ πλῆθος ποὺ συνωστίζεται. Αἱ κατοικίαι τῆς αἰωνίας πόλεως μόλις καὶ μετὰ βίας ἐπαρκοῦν. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς καταλήγουν εἰς τὴν Ρώμην ἀπὸ τὰ χωρία, ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀπὸ κάθε γωνίαν τῆς γῆς. Ἐχουν ἐγκαταλείψει τὰς πατρίδας των διὰ νὰ ἔλθουν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ ὠραιότερα πόλις.

Ἡ μεταχείρισις τοῦ Παύλου εἰς τὴν Ρώμην κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναμονῆς τῆς δίκης εἶναι εὐνοϊκὴ. Τὸν ἄφησαν ἐλεύθερον νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν φρουρεῖ ἕνας στρατιώτης.

Καὶ φυλακισμένος συνεχίζει τὴν ἀποστολὴν του. Τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξιν του, καλεῖ ὁ Παῦλος εἰς τὴν οἰκίαν τοὺς ἐπιστήμους Ἰουδαίους τῆς πόλεως. Τοὺς ὁμιλεῖ διὰ τοὺς διωγμοὺς ποὺ ὑπέστη ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας των, χωρὶς νὰ κάμῃ τίποτε ἐναντίον τοῦ ἔθνους των, καὶ τοὺς ἐξηγεῖ πῶς τώρα εὐρέθη εἰς τὴν Ρώμην. Οἱ Ἰουδαῖοι τότε ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Παῦλον νὰ ἀναπτύξῃ πρὸς αὐτοὺς τὰ τῆς νέας θρησκείας. Καὶ ὥρισαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεκεντρώθησαν πάλιν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς παροικίας εἰς τὴν οἰκίαν ποὺ ἔμενεν ὁ Παῦλος, διὰ νὰ τὸν ἀκούσουν. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος ἐδίδαξεν εἰς αὐτοὺς τὰ περὶ Χριστοῦ καὶ ἀπεδείκνυνεν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσσίας. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἔχωρίσθησαν εἰς δύο

στρατόπεδα. Μερικοί ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀσπασθοῦν τὴν νέαν θρησκείαν. Ἄλλοι, καὶ αὐτοὶ ἦσαν οἱ περισσότεροι, τὴν ἀπέρριπτον μὲ πείσμα. Εἰς αὐτοὺς ὁ Παῦλος ἐβεβαίωσε τότε ὅτι τὴν σωτηρίαν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν ἀπορρίπτουν, θὰ τὴν δεχθοῦν τὰ ἔθνη. Εἶναι ἡ τελευταία συνάντησις τοῦ Παύλου εἰς τὴν Ρώμην μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλῆς του.

Ἐμεινε δὲ ὁ Παῦλος ἐπὶ δύο χρόνια ὑπὸ περιορισμὸν εἰς τὴν μισθωτὴν οἰκίαν. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἡ δρᾶσις του δὲν ἐσταμάτησε καθόλου. Εἰς τὸ σπίτι του ἐδέχετο ὅλους ὅσοι εἶχαν τὴν διάθεσιν νὰ τὸν ἀκούσουν καὶ ἐκήρυσσε μὲ θάρρος περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ τελειώνει ἡ ἱστορία τοῦ βιβλίου τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων».

25. Ἡ τελευταία περιοδεία τοῦ Παύλου

Μετάβασις εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν. Ἐπειτα ἀπὸ δύο ἔτη ὁ Παῦλος ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν φυλακὴν. Εἶναι τῶρα 60 ἐτῶν καὶ κουρασμένος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια κακουχιῶν καὶ φυλακίσεων. Πνευματικῶς ὅμως εἶναι ἀκμαῖος. Ἀφήνει τὴν Ρώμην διὰ νὰ κάμῃ νέαν περιοδείαν. Φθάνει εἰς τὴν Ἐφεσον καὶ ἀφήνει ἐκεῖ ὡς ἀντιπρόσωπον τὸν Τιμόθεον. Ἐπειτα, μὲ συντόμους σταθμούς, ἀνεβαίνει εἰς τὴν Μακεδονίαν. Κατεβαίνει εἰς τὴν Κόρινθον, ταξιδεύει μέχρι τῆς Κρήτης, ὅπου ἀφήνει τὸν Τίτον νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον του. Καὶ πάλιν ἐπισκέπτεται τὴν Μίλητον, τὴν Τρωάδα, διασχίζει τὴν Μακεδονίαν καὶ φθάνει εἰς τὴν Νικόπολιν τῆς Ἠπείρου. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν σταματᾷ ἡ περιοδεία του.

Δευτέρα φυλάκισις εἰς τὴν Ρώμην. Καὶ ἐνῶ εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου ἔργου του, ξεσπᾷ εἰς τὴν Ρώμην μία πυρκαϊά, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζουν οἱ διωγμοί. Εἰς τὸ ἐξῆς ἀπαγορεύεται νὰ εἶναι κανεὶς χριστιανός. Ἕνας Ρωμαῖος ἱστορικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Τάκιτος, γράφει δι' ἓνα τεράστιον πλῆθος χριστιανῶν, ποὺ συλλαμβάνονται, ρίπτονται εἰς τὰς φυλακὰς καὶ καταδικάζονται ἀμέσως εἰς τὰ φοβερώτερα μαρτύρια. Ὁ ἴδιος ὁ Νέρων ἔχει τὴν ἐποπτείαν αὐτῶν τῶν θεαμάτων.

Τὴν τραγικὴν αὐτὴν ἐποχὴν εὐρίσκεται εἰς τὴν Ρώμην καὶ ὁ Παῦλος, ἄλυσσοδεμένος. Φαίνεται ὅτι συνελήφθη εἰς τὴν Νικόπολιν,

τὸν τελευταῖον σταθμὸν τοῦ ταξιδίου του, ἀφοῦ οἱ διωγμοὶ εἶχον ἐξαπλωθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας. Εἰς τὴν ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Τιμόθεον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς συμβουλὰς πού δίδει, γράφει καὶ διὰ τὴν ἰδικήν του κατάστασιν. Εἶναι μόνος μαζί μὲ τὸν Λουκᾶν. Ἐάν θέλῃ ὁ Τιμόθεος, ἄς ἔλθῃ εἰς τὴν Ρώμην πρὸ τοῦ χειμῶνος. Μετὰ τὸν χειμῶνα θὰ εἶναι ἀργά, ὁ θάνατος πλησιάζει. Δὲν τὸν φοβεῖται ὅμως. Ἀπὸ τὰ λόγια του αὐτὰ μανθάνομεν ὅτι ὁ ἀπόστολος ἐπέρασε ἀπὸ ἀνάκρισιν καὶ ὅτι ἐπλησίαζε τὸ τέλος του.

Τὸ μαρτύριον. Μετ' ὀλίγον ἐξεδόθη διὰ τὸν Παῦλον ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις. Ἀπὸ τὴν φυλακὴν ὁδηγεῖται ἔξω τῆς πόλεως εἰς ἀπόστασιν τριῶν μιλίων ἀπὸ τὴν Ρώμην. Τὸν συνοδεύουν πραιτωριανοί. Ἐκεῖ ἐγονυπέτησε καὶ ἡ σπάθη τοῦ δημίου ἀπέκοψε τὴν τιμίαν κεφαλὴν του καὶ ἔθεσε τέλος εἰς τὰ παθήματα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κήρυκος τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ σῶμά του παρέλαβον κατόπιν οἱ χριστιανοὶ καὶ τὸ ἔθαψαν δύο μίλια μακρὰ ἀπὸ τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως. Αὐτὰ συνέβησαν τὸ ἔτος 64 μ.Χ.

Ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἐνα. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος θεωρεῖται μετὰ τὸν Χριστὸν ἡ περισσότερον φωτεινὴ μορφή τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐξακολουθεῖ δὲ νὰ διδάσκῃ καὶ μὲ τὰς ἐπιστολάς του, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Περιέχουν συμβουλὰς διὰ κάθε ζήτημα τὸ ὁποῖον

Ἀποκεφαλισμὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

ἀπασχολεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ζήσῃ βίον σύμφωνον μετὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ.

26. Πέτρος ὁ κορυφαῖος. Θαύματα αὐτοῦ

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας πλησίον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Πέτρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦτο ἀλιεύς. Εἶχε μάλιστα ἰδικὸν του πλοῖον εἰς τὸ ὁποῖον εἰργάζετο μετὰ τὸν ἀδελφόν του Ἀνδρέαν εἰς τὴν λίμνην τῆς Γεννησαρέτ.

Καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἔγιναν κατ' ἀρχὰς μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐγνωρίσθησαν μετὰ τὸν Χριστὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀκόμη καιρὸς διὰ νὰ μείνουν κοντὰ Του. Ἐπέστρεψαν λοιπὸν πάλιν εἰς τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, διὰ νὰ ἐργασθοῦν τὸ ἐπάγγελμα των, μέχρι τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἐκάλεσε αὐτοὺς ὀριστικῶς, διὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν.

Ὁ Πέτρος, μαζί μετὰ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην εἶχον στενωτέραν σχέσιν μετὰ τὸν Χριστόν, διεκρίνετο δὲ ὁ Πέτρος μεταξὺ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, διότι πρῶτος αὐτὸς ἐξ ὀνόματος τῶν ἄλλων ἐλάμβανε τὸν λόγον ἢ ἀπεκρίνετο.

Μετὰ τὸν Πέτρον σχετίζεται καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός: Ὅταν κάποτε ὁ Κύριος ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς μαθητάς του νὰ μάθῃ τί λέγουν περὶ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, ὁ Πέτρος ὡμολόγησεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ἐν τούτοις ὅταν ὁ Χριστὸς, μίαν ἄλλην ἡμέραν, προεῖπεν εἰς τοὺς μαθητάς του, διὰ τὰ παθήματά του εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ Πέτρος ἐζήτησε νὰ ἀποφύγῃ ὁ Διδάσκαλός του τὸν σταυρικὸν θάνατον. Αὐτὸ δὲ ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ἐλέγξῃ ὁ Χριστὸς τὸν Πέτρον κατὰ τρόπον πολὺ αὐστηρόν.

Κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον, ὁ Πέτρος δὲν δέχεται νὰ πλύνῃ ὁ Διδάσκαλος τὰ πόδια του ἀλλὰ ἀμέσως μετανοεῖ. Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν ἐπιμένει ὅτι δὲν θὰ ἀρνηθῇ τὸν Διδάσκαλον, ἀλλὰ ὅτι εἶναι ἕτοιμος καὶ τὴν ζωὴν του νὰ θυσιάσῃ χάριν Αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, ὅταν ἠρωτήθη εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, ἠρνήθη τρεῖς φορές τὸν Κύριον καὶ μετὰ ὅρκον, ἂν καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ὁ Πέτρος ἐπίστευεν εἰς τὸν

Χριστόν. Δι' αὐτὸ κατόπιν ἦλθεν εἰς συναίσθησιν τῆς πράξεώς του αὐτῆς καὶ ἔχυσε δάκρυα πικρά.

Ἡ θεραπεία τοῦ Αἰνέα. Μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν καὶ τὴν περιοδείαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμε ὁ ἀπόστολος Πέτρος εἰς τὴν Σαμάρειαν, ἐπεχείρησε καὶ νέαν τοιαύτην, ὅταν ὁ διωγμὸς ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ἐχαλαρώθη. Ἐπεσκέφθη ὅλα τὰ μέρη τῆς Παλαιστίνης, ὅπου ὑπῆρχον χριστιανοί, διὰ νὰ διδάξῃ καὶ στηρίξῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν. Ἐπέρασε καὶ ἀπὸ τὴν Λύδδαν, ὅπου ἐθεράπευσεν ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ μὲ ἓνα λόγον τὸν Αἰνέα, παράλυτον ἐπὶ 18 ἔτη. Τὸ θαῦμα ἐγίνεν ἀφορμὴ νὰ πιστεύσουν πολλοὶ εἰς τὸν Χριστόν.

Ἡ ἀνάστασις τῆς Ταβιθά. Ἀπὸ τὴν Λύδδαν ἦλθεν ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ἰόππην, ὠραίαν παράλιον πόλιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε πλήθος χριστιανῶν. Μεταξὺ αὐτῶν διεκρίνετο διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς ἡ εὐσεβῆς Ταβιθά. Αὕτῃ δὲν ἔκαμνε τίποτε ἄλλο εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τῆς παρὰ νὰ βοηθῇ τοὺς πάσχοντας, νὰ τρέφῃ τοὺς πεινῶντας, νὰ ἐνδύῃ τοὺς γυμνοὺς.

Ἡσθένησεν ὅμως κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας καὶ παρὰ τὰς περιποιήσεις τῶν χριστιανῶν ἀπέθανεν. Ἡ σκέψις ὅλων ἐστράφη τότε πρὸς τὸν Πέτρον. Τὸν προσέκάλεσαν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν των, διὰ νὰ ἀναστήσῃ τὴν Ταβιθά. Καὶ ἦτο συγκινητικὸν τὸ θέαμα τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν πτωχῶν χηρῶν, αἱ ὁποῖαι μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδείκνυσαν εἰς τὸν Πέτρον, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ μεταξύ κατέφθασεν ἐκεῖ, τὰ ἐνδύματα τὰ ὁποῖα εἶχε κατασκευάσει.

Ὁ Πέτρος εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου κατέκειτο ἡ νεκρά, ἀφοῦ πρὶν ἐβγαλεν ὅλους ἔξω ἀπὸ αὐτό. Γονατίζει καὶ προσεύχεται θερμῶς. Σηκώνεται ἔπειτα, στρέφεται πρὸς τὴν νεκρὰν καὶ λέγει: «Ταβιθά σήκω ἐπάνω». Καὶ ἡ Ταβιθά ἐσηκώθη. Τὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα ἐχαροποίησε τοὺς χριστιανοὺς καὶ προσεῖλκυσε εἰς τὴν πίστιν πολλοὺς ἐθνικοὺς.

27. Ὁ Πέτρος εἰς τὴν Καισάρειαν

Τὸ ὄραμα τοῦ Κορνηλίου. Ἀπὸ τὴν Ἰόππην ἐπροχώρησεν ὁ ἀπόστολος Πέτρος βορειότερον τεσσαράκοντα περίπου χιλιόμετρα καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης, πόλιν κτισμένην εἰς ὠραίαν τοποθεσίαν. Ἐκεῖ εἶχε τὴν μόνιμον κατοικίαν του ὁ Ρω-

μαίος διοικητής τῆς Ἰουδαίας καὶ ἑστρατοπέδευον ἄρκετοὶ λόχοι ρωμαίων στρατιωτῶν.

Μεταξὺ τῶν ρωμαίων ἀξιωματικῶν τῆς Καισαρείας διεκρίνετο ὁ ἑκατόνταρχος Κορνήλιος. Ἦτο εὐσεβὴς καὶ ἐλάτρευε τὸν ἀληθινὸν Θεὸν μαζί μὲ ὅλους τοὺς οἰκίους του. Ἐκαμνε καὶ πολλὰς ἐλεημοσύνας καὶ παρεκάλει διαρκῶς τὸν Θεὸν νὰ τοῦ φανερώσῃ τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν.

Μίαν ἡμέραν ἐνῶ προσηύχετο, εἶδεν ἑξαφνα ἐνώπιόν του ἕναν ἄγγελον, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε : «Κορνήλιε, αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἔγιναν δεκταὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ σὲ ἐνεθυμήθη. Στείλε λοιπὸν ἀνθρώπους εἰς τὴν Ἰόππην καὶ κάλεσε τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ ὁποῖος φιλοξενεῖται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βυρσοδέψου Σίμωνος».

Τὸ ὄραμα τοῦ Πέτρου. Ἀμέσως μόλις ὁ ἄγγελος ἐξηφανίσθη, ὁ Κορνήλιος ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τὸν ἀπόστολον Πέτρον εἰς τὴν Καισάρειαν. Τὴν ὥραν δὲ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Κορνηλίου ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν Ἰόππην, ὁ Πέτρος ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῶν τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔμενε, καὶ προσηύχετο. Ἐξαφνα ἔπεσεν εἰς ἑκστασιν καὶ εἶδεν ἕνα περίεργον ὄραμα. Εἶδεν ἀπὸ τὸν ἀνοιχθέντα οὐρανὸν νὰ κατεβαίνει πρὸς αὐτὸν κάτι ποὺ ὠμοίαζε μὲ σινδόνην κρεμασμένην ἀπὸ τὰ τέσσαρα ἄκρα. Μέσα εἰς αὐτὴν ἦσαν κάθε εἶδους τετράποδα, θηρία, ἔρπετά καὶ πτηνὰ, πολλὰ ἐκ τῶν ὁποίων σύμφωνα μὲ τὸν μωσαϊκὸν νόμον ἔθεωροῦντο ἀκάθαρτα καὶ ἦτο ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ τρώγουν αὐτά. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἤκουσε μίαν φωνήν, ἡ ὁποία ἔλεγεν εἰς αὐτόν : «Πέτρε, σφάζε ἀπὸ τὰ ζῶα αὐτὰ καὶ φάγε». Ὁ Πέτρος ἀπαντᾷ : «Δὲν θὰ κάμω αὐτό, Κύριε, διότι ποτὲ ὡς τώρα δὲν ἔφαγον ἀκάθαρτον ζῶον». Ἡ φωνὴ ἀπήντησε : «Ὅσα ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν, σὺ μὴ τὰ θεωρῇς ἀκάθαρτα». Αὐτὸ ἐγίνε τρεῖς φορές καὶ ἔπειτα πάλιν ἡ σινδὼν ἐξηφανίσθη εἰς τὸν οὐρανόν.

Ἡ βάπτισις τοῦ ἐθνικοῦ Κορνηλίου. Ἐνῶ δὲ ὁ Πέτρος ἦτο εἰς ἀπορίαν καὶ ἐσκέπτετο τί νὰ ἐσήμαινε τὸ ὄραμα, τὸ ὁποῖον εἶδε, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συνέστησεν εἰς τὸν Πέτρον νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς τρεῖς ξένους, οἱ ὁποῖοι ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἐζήτουν αὐτόν. Μὲ τοὺς ἀνδρας αὐτοὺς ἀνεχώρησε τὴν ἐπομένην ἡμέραν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Καισάρειαν. Τὸν συνώδευον καὶ μερικοὶ Ἰουδαῖοι χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἰόππης. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος ἐδίδαξε τὸν Κορνήλιον καὶ ὅλους ὅσοι

εἶχον συγκεντρωθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του περὶ τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι ὅλοι ὅσοι θὰ πιστεύσουν εἰς αὐτὸν θὰ λάβουν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των.

Ἐνῶ δὲ ὠμίλει ἀκόμη ὁ Πέτρος, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατήλθεν εἰς ὅλους τοὺς παρόντας, οἱ ὅποιοι ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν ἑξαφνα διαφόρους γλώσσας μὲ τὰς ὁποίας ἐδοξολογοῦν τὸν Θεόν. Ἐκπληκτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι χριστιανοὶ ἀπὸ τὸ φανερὸν αὐτὸ σημεῖον, ἐπείσθησαν ὅτι ὁ Θεὸς καλεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας. Τότε ὁ Πέτρος ἐβάπτισεν αὐτοὺς χωρὶς κανένα δισταγμόν. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀπετέλεσε τὴν ἀρχὴν τῆς διαδόσεως τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν.

28. Φυλάκισις καὶ σωτηρία τοῦ Πέτρου. Ὁ μαρτυρικὸς θάνατός του

Μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰακώβου καὶ σύλληψις τοῦ Πέτρου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν (ἀπὸ τοῦ 41 μέχρι τοῦ 44 μ.Χ.) ἦτο βασιλεὺς εἰς τὴν Παλαιστίνην ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας, ἑγγονος τοῦ μεγάλου Ἡρώδου. Αὐτός, διὰ νὰ φανῇ ἀρεστός εἰς τοὺς Ἰουδαίους, συνέλαβε τὸν ἀπόστολον Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰωάννου καὶ τὸν ἀπεκεφάλισε. Κατόπιν διέταξε νὰ ρίψουν εἰς τὴν φυλακὴν τὸν Πέτρον μὲ σκοπὸν νὰ τὸν θανατώσῃ μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα. Ἐνῶ δὲ ὁ Πέτρος ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν, ἐγένετο νύκτα καὶ ἡμέρα προσευχὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Καὶ ὁ Θεὸς ἤκουσε τὰς προσευχὰς των.

Ὁ Πέτρος ἐλευθερώνεται διὰ θαύματος. Τὴν νύκτα, ἡ ὁποία προηγήθη τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πέτρος θὰ ὠδηγεῖτο εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, ἐνῶ ἐκοιμᾶτο ὁ Πέτρος, ἑξαφνα ἓνα φῶς λαμπρὸν ἔλαμψε εἰς τὸ δεσμοτήριον, διότι ἄγγελος κατήλθεν εἰς αὐτὸ μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. Ἐκτύπησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν πλευρὰν καὶ τὸν διέταξε νὰ φορέσῃ τὸ ἔνδυμά του καὶ τὰ σανδάλια του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Αἱ ἀλύσεις ἔπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια του, χωρὶς οἱ φύλακες νὰ πάρουν εἰδησιν. Ἡ θύρα ἠνοίχθη καὶ ὁ Πέτρος ἠκολούθησεν τὸν ἄγγελον, χωρὶς νὰ δύναιται νὰ ἀντιληφθῇ, ἂν αὐτὸ ποὺ ἐγένετο ἦτο πραγματικόν. Ἐπροχώρησαν εἰς τὴν αὐλὴν, ἐπέρασαν τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον φρουρὸν καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν σιδηρὰν θύραν τῆς φυλακῆς, ἡ ὁποία ἠνοίχθη μόνη της καὶ ἐξῆλθον εἰς τὸν

Πέτρος και Παῦλος εἰς μωσαϊκόν τοῦ 9 αἰῶνος μ.Χ.

οἰκίαν καὶ ἐπῆγεν εἰς ἄλλον τόπον, ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Ἡρώδου. Ποῦ ἀκριβῶς ἐπῆγε, δὲν γνωρίζομεν.

Τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του. Ἀπὸ τὸ ἄγνωστον αὐτὸ μέρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔπειτα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρώδου. Ἐκεῖ τότε συνηντήθη μετὰ τὸν Παῦλον.

δρόμον. Ἐβάδισαν μετὰ τὸν ἄγγελον μαζὶ εἰς ἓνα δρόμον καὶ ἔπειτα ὁ ἄγγελος ἐξηφανίσθη.

Τότε ὁ Πέτρος συνῆλθε τελείως καὶ ἀντελήφθη ὅτι αὐτὸ δὲν ἦτο ὄνειρον ἀλλὰ πραγματικότης. Μετέβη τότε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας, τῆς μητρὸς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ὅπου εἶχον συναθροισθῆ καὶ προσηύχοντο ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ χριστιανοί. Αὐτοὶ ὅταν τὸν εἶδον, ἐκυριεύθησαν ἀπὸ θαυμασμών. Ὁ Πέτρος τοὺς συνέστησε νὰ σιωπήσουν, διὰ νὰ μὴ ξυπνήσουν οἱ γείτονες ἀπὸ τὸν θόρυβον καὶ προδοθῇ ἡ παρουσία του ἐκεῖ. Διηγῆται τὰ γενόμενα καὶ παρήγγειλε νὰ ἀναφέρουν αὐτὰ εἰς τὸν Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον, τὸν προϊστάμενον τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Τὴν ἰδίαν νύκτα ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν

Ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐξῆλθεν εἰς μεγάλην περιοδεῖαν. Σύμφωνα μετὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ἦλθε καὶ εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἔμεινε ὀλίγον καιρὸν. Ἐπειτα φεύγει καὶ ἔρχεται πάλιν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἀπέθανε μετὰ μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ Νέρωνος, σύμφωνα μετὰ τὴν προφητείαν τοῦ Κυρίου. Ἐσταυρώθη μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ὅπως λέγει ἡ παράδοσις. Ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ διδάσκη μετὰ τὰς δύο ἐπιστολάς του, τὰς ὁποίας μᾶς ἄφησε. Εἰς αὐτὰς ἀποδεικνύει μετὰ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας.

Ἡ μνήμη τοῦ ἀποστόλου Πέτρου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐορτάζεται μαζί μετὰ τὴν μνήμην τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ψάλλεται δὲ τότε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Οἱ τῶν ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης διδασκαλοὶ, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων πρεσβεύσατε, εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

29. Ἰωάννης, ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας πλησίον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἰωάννης κατήγετο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν καὶ κατῴκει εἰς τὰ παράλια τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ἐκεῖ, μαζί μετὰ τὸν πατέρα του τὸν Ζεβεδαῖον καὶ τὸν ἀδελφόν του Ἰάκωβον ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀλιεύς.

Κατ' ἀρχὰς ἐγένεν ὁ Ἰωάννης μαθητὴς τοῦ Προδρόμου μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγνώρισε τὸν Χριστόν. Μετὰ τὴν πρώτην αὐτὴν γνωριμίαν ἀκολουθεῖ τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ τὴν Καπερναοῦμ. Ἐπειτα φεύγει, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἀλειυτικὸν του ἔργον, μέχρις ὅτου ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς μαζί μετὰ τὸν ἀδελφόν του Ἰάκωβον, διὰ νὰ εἶναι πάντοτε μαζί του.

Ὁ Ἰωάννης ἦτο ὁ μαθητὴς, τὸν ὁποῖον ἡγάπα ἰδιαιτέρως ὁ Ἰησοῦς. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης ἡγάπα πολὺ τὸν Ἰησοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ ἠκολούθησε τὸν Χριστόν μετὰ τὴν σύλληψίν του εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως καὶ μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου ἐστάθη πλησίον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ μαζί μετὰ τὰς εὐσεβεῖς γυναῖκας. Εἰς αὐτὸν δὲ τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνέθεσε τὴν προστασίαν τῆς μητρὸς του.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Ἰωάννου καὶ τὸ τέλος του. Μετὰ τὴν Ἀνάληψιν

‘Ο εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ θεολόγος

τοῦ Σωτῆρος, ὁ Ἰωάννης ἐδίδασκε, καθὼς εἶδαμε, μαζί μὲ τὸν Πέτρον εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Σαμάρειαν. Ἐπειτα ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἐφεσον, ἡ ὁποία μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἱεροσολύμων (μετὰ τὸ 70 μ.Χ.) ἦτο τὸ σπουδαιότερον χριστιανικὸν κέντρον. Ἀπ’ ἐκεῖ ἐξήρχετο εἰς περιοδείας, ἐστήριζε τοὺς χριστιανούς τῶν γύρω μερῶν καὶ διωργάνωνε τὰς Ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Εἰς ἐποχὴν διωγμοῦ, ἐξωρίσθη εἰς τὴν Πάτμον, ὅπου ἔλαβεν ἀποκαλύψεις ἀπὸ τὸν

Θεόν, τὰς ὁποίας ἔγραψε εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν του, τὸ τελευταῖον βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ διωγμοῦ ἦλθε πάλιν εἰς τὴν Ἐφεσον, ὅπου καὶ ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

Σχετικὰ μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν Ἐφεσον, ἡ παράδοσις ἀναφέρει τὸ ἑξῆς ἐπείσοδιον :

Εἰς μίαν περιοδείαν του ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης συνήντησεν ἕνα νέον εὐσεβῆ. Τὸν ἀνέλαβε ὑπὸ τὴν προστασίαν του καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἔχη μαζί του, τὸν ἄφησε εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως διὰ νὰ τὸν παρακολουθῇ. Ὁ νεανίας ὅμως ἐκεῖνος περιέπεσεν εἰς κακὰς συναναστροφάς καὶ σιγὰ-σιγὰ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινε ληστής. Ὅταν ἔπειτα ἀπὸ δύο ἔτη ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης, γέρων πλέον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ ἔμαθε διὰ τὸ θλιβερόν κατάντημα τοῦ νέου ἐκείνου, σάν στοργικὸς πατήρ, ἐξῆλθεν εἰς τὰ ὄρη, παρὰ τὴν ἡλικίαν του, διὰ νὰ

εὔρη τὸ χαμένο παιδί. Περιεπλανήθη εἰς τὰ δάση μέχρις οὗτου τὸν συνήντησε. Ἐκεῖνος ἐκυριεύθη ἀπὸ τόσῃ ἐντροπῇ, ὥστε ἐκύτταξε νὰ φύγῃ. Ἀλλὰ ὁ ἱεὺς εὐαγγελιστὴς ἔτρεξε κοντά του. Ὁ ληστὴς συνεκινήθη, ἔσταμάτησε, ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια τοῦ σεβαστοῦ γέροντος καὶ μὲ δάκρυα εἰς τὰ μάτια ἐξωμολογήθη τὰς ἁμαρτίας του. Χάρις εἰς τὴν εἰλικρινῇ μετάνοιαν ἐσώθη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὴν αἰώνιον τιμωρίαν.

Λέγεται ἀκόμη ὅτι ὁ Ἰωάννης, ὅταν ἔφθασε εἰς βαθὺ γῆρας καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίζῃ, οἱ χριστιανοὶ τὸν ἐβάσταζαν καὶ τὸν ἔφερον εἰς τὰς συγκεντρώσεις των. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλῇ περιωρίζετο νὰ ἐπαναλαμβάνῃ αὐτὰ τὰ λόγια: «Τεκνία, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του ἠρώτησε τὸν διδάσκαλον διατὶ ἐπαναλαμβάνει πάντοτε τὸν αὐτὸν λόγον. Καὶ ὁ Ἰωάννης ἀπήντησεν, ὅτι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶνται μεταξύ των, αὐτὸ εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα.

Ὁ Ἰωάννης ἀπέθανε μὲ φυσικὸν θάνατον κατὰ τὸ ἔτος 101 μ.Χ. Ἐξακολουθεῖ ὅμως πάντοτε νὰ ζῇ εἰς τὴν συνείδησιν τῶν χριστιανῶν μὲ τὰ γραπτὰ μνημεῖα του. Διότι ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψιν ἔγραψε κατὰ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον ἔμεινε εἰς τὴν Ἐφεσον τὸ εὐαγγέλιόν του, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει μὲ πολλὴν δύναμιν τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου. Ἐπίσης ἔγραψε καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, διὰ τῶν ὁποίων συνιστᾷ τὴν ἀγάπην μεταξύ τῶν χριστιανῶν. Γράφει: «ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ».

Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 18ην Μαΐου, ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἕξῃς ἀπολυτίκιον:

«Ἀπόστολε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε, ἐπιτάχυνον, ῥῦσαι λαὸν ἀναπολόγητον· δέχεται σε προσπίπτοντα, ὁ ἐπιπεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμενος· ὃν ἰκέτευε, θεολόγε, καὶ ἐπίμονον νέφος ἐθνῶν διασκεδάσαι, αἰτούμενος ἡμῖν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος».

30. Ἀνδρέας ὁ πρωτόκλητος

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας πλησίον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἀνδρέας ἦτο ὁ πρῶτος ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, δι' αὐτὸ λέγεται καὶ πρωτόκλητος. Διὰ μέσου αὐτοῦ ἐγνώρισε τὸν Χριστὸν καὶ ὁ Πέτρος ὁ ἀδελφός του.

Με τὸν Ἀνδρέαν σχετίζεται τὸ ἐξῆς ἐπεισόδιον : Ὅταν μερικοὶ Ἕλληνες προσήλυτοι εὐρισκόμενοι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, προσήλθον πρὸς τὸν Φίλιππον καὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ συναντήσουν δι' αὐτοῦ τὸν Ἰησοῦν, ὁ Φίλιππος διστάζει καὶ ἔρχεται καὶ λέγει αὐτὸ εἰς τὸν Ἀνδρέαν. Καὶ ὁ Ἀνδρέας τότε λαμβάνει τὴν πρωτοβουλίαν καὶ συναντᾷ τὸν Χριστὸν μαζί με τὸν Φίλιππον διὰ νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτό.

Τὸ κήρυγμα τοῦ πρωτοκλήτου καὶ τὸ τέλος του. Ὁ Ἀνδρέας, σύμφωνα με ἀρχαίας παραδόσεις, ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο πλησίον τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπισκεφθῇ οὔτε τοὺς βαρβάρους τοῦ Βοσπόρου, τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σκυθίας. Ἐπροχώρησε κατόπιν συνεχίζων τὴν περιοδείαν του εἰς τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν. Κατῆλθεν εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καὶ κατέληξεν εἰς τὰς Πάτρας. Ἐκεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου συνοδευόμενον καὶ ἀπὸ πολλὰ θαύματα διεδόθη καὶ ἔφερε μεγάλα ἀποτελέσματα. Μεταξὺ δὲ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν ἦτο καὶ ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας Αἰγεάτου, ἡ Μαξιμίλλα καὶ ὁ ἀδελφὸς του. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐξώργισε τὸν ἀνθύπατον καὶ διέταξεν τὴν σύλληψιν καὶ τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου. Εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐμαρτύρησεν ὁ Ἀνδρέας ὑπάρχει σήμερον ναὸς ἀφιερωμένος εἰς αὐτόν. Θεωρεῖται δὲ ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας πολιούχος ἅγιος τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν καὶ ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 30 Νοεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Ὡς τῶν ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότῃ τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἡ ἀκτινοβολία του. Τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ πρωτοκλήτου Ἀνδρέου μαρτυρεῖ ἡ ἀκτινοβολία τῆς μορφῆς του εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν Ρώμην ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἐφυλάσσετο ὡς κειμήλιον ἡ σεπτὴ κεφαλὴ του, ἡ ὁποία παρεδόθη πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Πατρῶν. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ ἐπίσκοπικὸς θρόνος φέρει τὸ ὄνομά του. Εἰς τὴν Σκωτίαν, ἡ ὁποία τὸν ἔχει ὡς προστάτην της, ὁλόκληρος πόλις πανεπιστημιακὴ στολίζεται μετὰ τὸ ὄνομά του. Εἰς δὲ τὴν ζωγραφικὴν ἡ μορφή τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου ἐμφανίζεται κατὰ τοὺς παλαιότερους χριστιανικοὺς χρόνους μαζί με τὰς μορφὰς τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Παύλου.

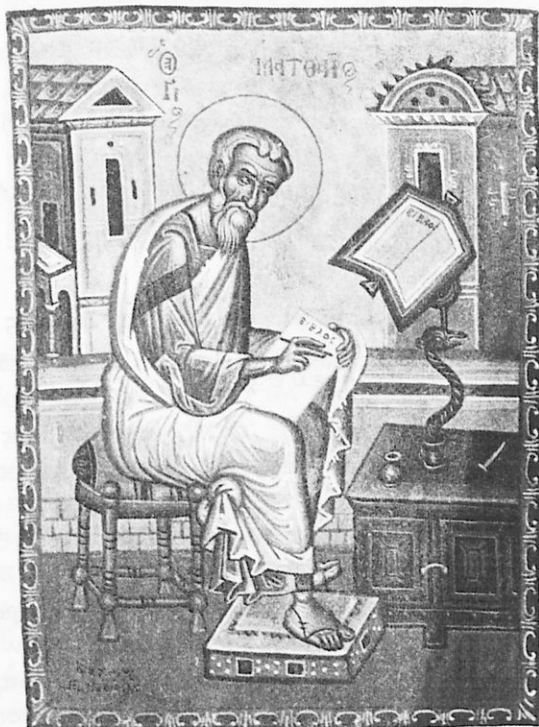
31. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι

1. Φίλιππος. Ὁ Φίλιππος κατήγετο ἀπὸ τὴν Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦτο συμπολίτης τοῦ Ἀνδρέου καὶ τοῦ Πέτρου. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅπου καὶ ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον, ἀφοῦ ἐκρεμάσθη ἐπάνω εἰς ἓνα μαρμάρινον στύλον μετὰ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

2. Ναθαναὴλ ἢ Βερθολομαῖος. Ὁ Ναθαναὴλ κατήγετο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἦτο φίλος τοῦ Φιλίππου. Λέγεται ὅτι ἐκήρυξεν εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Ἀρμενίαν. Εβρασανίσθη δύο φορές : τὴν πρώτην φοράν εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅπου ἐδέθη ὄρθιος ἐπάνω εἰς ἓνα ξύλον τὸ ὁποῖον εἶχε τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ἀφέθη ὅμως ἐλεύθερος· τὴν δευτέραν δὲ φοράν εἰς τὴν Κιλικίαν πάλιν ἐπὶ σταυροῦ ὁπότε καὶ ἀπέθανε.

3. Θωμᾶς. Ὁ Θωμᾶς εἶναι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ἐζήτησε νὰ βεβαιωθῇ μετὰ τὰς ἰδικὰς του αἰσθήσεις, δηλ. νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ψηλαφήσῃ τὰς πληγὰς τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἀπόστολος αὐτὸς κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον διέσχισε τὴν Παρθίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἰθιοπίαν καὶ ἔφθασε μέχρι τῶν Ἰνδιῶν, ὅπου καὶ ἐμαρτύρησε, ἀφοῦ ἐκτυπήθη εἰς τὴν πλευρὰν μετὰ λόγχην.

4. Ματθαῖος. Ὁ Ματθαῖος κατήγετο ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἐξ-

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος

ήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ τελώνου μέχρι τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ γίνη μαθητὴς του. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἐκήρυξεν ἐπὶ ἄρκετον χρόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης. Χάριν δὲ αὐτῶν ἔγραψε καὶ τὸ εὐαγγέλιόν του εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ μετεφράσθη ἀργότερα εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Ἐπειτα, συνεχίζων τὸ ἔργον τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπεσκέφθη τὴν Συρίαν, τὴν Παρθίαν καὶ τὴν Μηδίαν καὶ ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον, καθὼς ἀναφέρει ἡ παράδοσις, εἰς χώραν ἢ ὁποία κατοικεῖτο ἀπὸ ἀνθρωποφάγους.

5. Ἰάκωβος ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλφαίου ἢ Ἰάκωβος ὁ μικρὸς. Λέγεται ὅτι ὁ ἀπόστολος αὐτὸς ἐκήρυξεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου καὶ ὑπέστη τὸν διὰ σταυροῦ μαρτυρικὸν θάνατον.

6. Ἰούδας ὁ υἱὸς τοῦ Ἰακώβου ἢ Θαδδαῖος. Οὗτος ἐκήρυξεν εἰς τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Περσίαν, ὅπου καὶ ἐμαρτύρησεν.

7. Σίμων ὁ Κανανίτης ἢ ζηλωτής. Ὁ ἀπόστολος αὐτὸς κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον διέσχισε τὴν Αἴγυπτον, τὴν Κυρήνην καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς. Λέγεται δὲ ὅτι ἔφθασε καὶ μέχρι τῶν βρεταννικῶν νήσων, ὅπου καὶ ὑπέστη τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον.

8. Ματθίας. Ὁ Ματθίας λέγεται ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὅπου καὶ ἐμαρτύρησε.

32. Οἱ εὐαγγελισταὶ Μᾶρκος καὶ Λουκᾶς

α) Μᾶρκος ὁ εὐαγγελιστής

Ἡ καταγωγή του. Ὁ Μᾶρκος ἦτο υἱὸς τῆς Μαρίας, εὐπόρου γυναικός, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὁποίας συνηθοῖζοντο οἱ πρῶτοι χριστιανοί. Ἐλέγετο καὶ Ἰωάννης, σύμφωνα μὲ τὴν συνήθειαν ποὺ ἐπεκράτει νὰ λαμβάνουν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἑβραϊκὸν ὄνομα καὶ ἓνα ὄνομα ἑλληνικόν.

Ἀκόλουθος τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Πέτρου. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν διασκορπισμὸν τῶν ἀποστόλων, ὁ Μᾶρκος ἠκολούθησε τὸν Παῦλον καὶ τὸν θεῖον του Βαρνάβαν εἰς τὴν πρώτην ἀποστολικὴν περιοδείαν. Ἀλλὰ ὅταν ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν Κύπρον εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Μᾶρκος ἐκουράσθη φαίνεται

ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας τῆς περιοδείας καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν εἰς τὰς γύρω ἀπὸ τὸ ὄρος Ταῦρον χώρας. Ἀπεχωρίσθη τότε ἀπὸ αὐτοὺς διὰ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ὅταν κατόπιν ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν εἰς δευτέραν περιοδείαν, ὁ Μᾶρκος ἠκολούθησε τὸν Βαρνάβαν εἰς τὴν Κύπρον.

Ἀργότερα ὁ Μᾶρκος ἔγινεν ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ὁ ὅποιος τὸν περιέβαλλε μὲ πολλὴν ἀγάπην. Ὁ Μᾶρκος ἦτο ἀκόμη καὶ ἐρμηνευτὴς τοῦ Πέ-

Ὁ εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος

τρου. Εἰς τὸ εὐαγγέλιον δηλαδὴ ποὺ ἔγραψε περιέλαβε τὰς διδασκαλίας καὶ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, ποὺ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν ἀπόστολον Πέτρον.

Τὸ ἔργον τοῦ ὡς εὐαγγελιστοῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν δύο κορυφαίων ἀποστόλων (Πέτρου καὶ Παύλου) ὁ Μᾶρκος λέγεται ὅτι ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν Λιβύην καὶ τὴν Πεντάπολιν. Διετέλεσε ἐπίσης κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Μᾶρκος πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐπὶ εἴκοσι περίπου ἔτη. Ἐκεῖ δὲ καὶ συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ κατεδικάσθη εἰς μαρτυρικὸν θάνατον.

Τὰ λείψανά του ἔνετοί ἔμποροι μετέφερον κατὰ τὸ ἔτος 828 μ.Χ. εἰς τὴν Βενετίαν, ὅπου ἀνηγέρθη πρὸς τιμὴν του περίφημος ναός. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος εἶναι καὶ ὁ πολιοῦχος ἅγιος τῆς Βενετίας, ἑορτάζεται δὲ ἡ μνήμη του καὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν τὴν 25ην Ἀπριλίου.

β) Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστής

Ὁ Λουκᾶς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Παύλου. Ὁ Λουκᾶς ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Συρίας, ἀπὸ εἰδωλολατρικὴν οἰκογένειαν καὶ ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ. Ἀπὸ τὴν γνῶσιν ὅμως τὴν ὁποίαν ἔλαβε περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ κατόπιν τῆς διὰ δόσεως αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἀντελήφθη τὴν ὑπεροχὴν τῆς νέας θρησκείας. Καὶ ὅχι μόνον ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν ἀλλὰ καὶ ἔσπευσε νὰ ταχθῇ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Παύλου, ἀπὸ τῆς δευτέρας ἀποστολικῆς ὁδοιπορίας. Καὶ ἀπὸ τότε, ἐπὶ δέκα πέντε ὁλόκληρα ἔτη, ἔμεινε πλησίον τοῦ Παύλου ἀφωσιωμένος συνεργάτης, σύντροφος εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν θλίψιν, εἰς τὰς ἐπιτυχίας καὶ τὰς δοκιμασίας. Ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸν μέγαν διδάσκαλόν του μόνον ὅταν ἐκεῖνος ἔχυσε τὸ αἷμα του εἰς τὴν Ρώμην.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς

Τὸ ἔργον του ὡς εὐαγγελιστοῦ. Ὁ Λουκᾶς κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἐξηκολούθησε τὸ ἀποστολικὸν του ἔργον καὶ ἐκήρυξε τὸν Χριστιανισμόν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν στερεάν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Δαλματίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Γαλίαν καὶ ἀπέθανεν εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας. Λέγεται ἀκόμη ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖος, μετέφερεν ἀπ' ἐκεῖ τὰ ὀστέα τοῦ ἁγίου εἰς τὴν Κωνσταντινού-

πολιν καὶ τὰ ἔθαψε μὲ τιμὰς εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Ἡ κληρονομία του. Ἐξακολουθεῖ νὰ ὁμιλῇ εἰς τὰς ψυχὰς κάθε γενεᾶς μὲ τὸ «εὐαγγέλιόν» του καὶ τὰς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Εἰς τὸ εὐαγγέλιόν του ἐξιστορεῖ τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, σύμφωνα μὲ τὰς πληροφορίας ποὺ ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Παῦλον καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους καὶ τὰς διηγήσεις, τὰς ὁποίας ἤκουσεν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς Παναγίας μητρὸς τοῦ Κυρίου.

Ἐξ ἴσου μᾶς δίδει ὁ Λουκᾶς ἱστορίαν ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος μὲ τὰς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Εἰς τὸ βιβλίον αὐτὸ βλέπομεν τὰ πρῶτα βήματα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν δρᾶσιν τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων καὶ παρακολουθοῦμεν τὸν Παῦλον εἰς τοὺς ἀγῶνας του διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Χωρὶς τὸ βιβλίον αὐτὸ αἱ γνώσεις μας διὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἦσαν ὀλίγαι.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

33. Ὁ κληρὸς

Οἱ μόνιμοι λειτουργοί. Κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν ἡ ζωὴ τῶν χριστιανῶν ὠργανώθη ὡς ἑξῆς :

Ὑπῆρχον τότε δύο τάξεις ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν : Ἀφ' ἑνὸς ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι δὲν ἀνήκων εἰς ὠρισμένην ἐκκλησίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ μόνιμοι λειτουργοὶ εἰς ἐκάστην χριστιανικὴν κοινότητα. Τὴν πρώτην τάξιν ἀπετέλουν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ εὐαγγελισταί, οἱ ὅποιοι εἶχον ἔργον νὰ διαδίδουν τὸ Εὐαγγέλιον, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ προφῆται, οἱ ὅποιοι εἶχον εἰδικὸν χάρισμα ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διὰ νὰ ἀναπτύσσουν τὰς χριστιανικὰς ἀληθείας εἰς τὰς συναθροίσεις τῶν πιστῶν.

Τὴν δευτέραν τάξιν ἀπετέλουν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι παρέμενον μόνιμως εἰς τὰς ἰδρυόμενας ἐκκλησίας. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἦσαν οἱ διάκονοι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἐπίσκοποι. Αὐτοὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἰδιαιτέραν τάξιν τῶν κληρικῶν, τῶν χριστιανῶν δηλαδή οἱ ὅποιοι εἶχον ἔργον νὰ ὑπηρετοῦν τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ θέσις τῶν ἀποστόλων. Ὑπεράνω τῶν ἐπισκόπων, τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων ἦσαν οἱ ἀπόστολοι. Αὐτοὶ εἶχον τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Μεταξὺ τῶν ἀποστόλων περιλαμβάνεται καὶ ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος. Αὐτὸς εἶχε σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἦτο ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐκτὸς τοῦ Ἰακώβου εἶχον τοπο-

θετηθῇ ὑπὸ τοῦ Παύλου δύο ἄλλοι ἐπίσκοποι, ὁ Τίτος εἰς τὴν Κρήτην καὶ ὁ Τιμόθεος εἰς τὴν Ἔφεσον. Ἐτσι οἱ ἀπόστολοι ἀνοίγουν βαθμηδὸν τὸν δρόμον διὰ τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα τὰ ὅποια θὰ τοὺς διαδεχοῦν.

34. Αἱ ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι

Οἱ ἐπίσκοποι. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἀποστόλων τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας εἶχον οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι ἐσυνέχιζον τὸ ἔργον τῶν ἀποστόλων ὡς ἄμεσοι διάδοχοί των.

Ὅσάκις δὲ παρουσιάζοντο ζητήματα σοβαρώτερα, τὰ ὅποια ἔπρεπε νὰ τακτοποιηθοῦν διὰ κοινῆς συνεννόησεως, συνεκεντρῶνοντο οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς. Ἐκεῖ ἀπεφάσιζον ὅλοι μαζὶ διὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ μὲ πρόεδρον τὸν ἐπίσκοπον τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας. Αἱ σύνοδοι αὗται ἤρχισαν νὰ γίνωνται ἀπὸ τὸν 2ον αἰῶνα καὶ ὠνομάσθησαν ἐπαρχιακαί.

Οἱ μητροπολίται. Ἀπὸ τότε ἤρχισε νὰ γίνεται μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων κάποια διάκρισις. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν εἶχον τὴν ἔδραν των εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν, ἄλλοι δὲ εἰς πόλεις, αἱ ὅποια εἶχον δεχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ τὸ ὅποῖον δίδωσαν ἔπειτα εἰς τὰς γειτονικὰς πόλεις καὶ κώμας. Ἐτσι διεμορφώθησαν οἱ μητροπολίται, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ἔδραν των εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ εἶχον περισσότερα δικαιώματα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους, διότι αὐτοὶ ἀπετέλουν τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας. Αὐτοὶ συνεκάλουν, ὡσάκις παρίστατο ἀνάγκη, τὰς ἐπαρχιακὰς συνόδους καὶ ὡς πρόεδροι αὐτῶν ἐξέδιδον τὰς σχετικὰς ἀποφάσεις καὶ ἐφρόντιζον ἐπίσης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν.

Καὶ μεταξὺ τῶν μητροπολιτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διεκρίθησαν, ἐπειδὴ εἶχον τὴν ἔδραν εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας πόλεις τοῦ Κράτους, οἱ ἐξῆς : ὁ μητροπολίτης τῆς Ρώμης, ὁ μητροπολίτης τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ μητροπολίτης τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν πάλιν διεκρίνετο ὡς πρὸς τὴν τιμὴν ὁ μητροπολίτης Ρώμης, ἐπειδὴ ἡ Ρώμη τότε ἦτο πρωτεύουσα τοῦ κόσμου.

Εἰς τοὺς μητροπολίτας αὐτοὺς προσετέθησαν ἀργότερον οἱ ἐπίσκοποι τῶν Ἱεροσολύμων, πρὸς τιμὴν τῆς ἀγίας πόλεως, ἡ ὅποια

ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τῆς νέας θρησκείας, καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς νέας πρωτευούσης τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Οἱ μητροπολίται αὐτοὶ ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος πατριάρχαι ὡς ἄρχοντες πνευματικοὶ τῶν χριστιανῶν.

35. Αἱ ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι

Αἱ κυριώτεραι ἐκκλησίαι. Διὰ τοῦ κηρύγματος τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν των ἰδρύθησαν ἐκκλησίαι εἰς πολλὰ μέρη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἑξῆς :

α) Εἰς τὴν Παλαιστίνην : τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Λύδδας, τῆς Ἰόππης, τῆς Καισαρείας καὶ ἄλλαι.

β) Εἰς τὴν Συρίαν : τῆς Ἀντιοχείας.

γ) Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν : τῆς Πέργης, τῆς Ἀντιοχείας (τῆς Πισιδίας), τοῦ Ἰκονίου, τῶν Λύστρων, τῆς Δέρβης, τῆς Ἐφέσου, τῆς Τρωάδος, τῆς Μιλήτου, τῆς Σμύρνης, τῆς Περγάμου, τῆς Φιλαδελφείας καὶ τῆς Λαοδικείας.

δ) Εἰς τὴν Μακεδονίαν : τῶν Φιλίππων, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Βεροίας.

ε) Εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα : τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Πατρῶν.

ς') Εἰς τὴν Αἴγυπτον : τῆς Ἀλεξανδρείας.

ζ) Εἰς τὴν Ἰταλίαν : τῆς Ρώμης.

Μεταξὺ τῶν ἀποστολικῶν ἐκκλησιῶν διεκρίνετο ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης, διότι ἦτο πολυάριθμος, πλουσία καὶ πρόθυμος πάντοτε εἰς βοήθειαν τῶν χριστιανῶν τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, ὅσakis εὐρίσκοντο εἰς ἀνάγκας.

Ἐνότης πίστεως καὶ ἀγάπης. Ἦσαν δὲ αἱ ἐκκλησίαι τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, παρ' ὅλας τὰς ἐξωτερικὰς διαφορὰς (ὡς πρὸς τὰ ἔθιμα τῆς λατρείας, τὴν γλῶσσαν κ.λπ.) ἡνωμέναι. Παρουσίαζον ἐνότητα πίστεως καὶ ἀγάπης.

Τὴν ἐνότητα αὐτὴν τὴν βλέπομεν :

α) Εἰς τὴν σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν τῶν ἐκκλησιῶν δι' ἐπιστολῶν καὶ ἀπεσταλμένων.

β) Εἰς τὸ ἀμοιβαῖον ἐνδιαφέρον πού ἐξεδηλοῦτο μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν διὰ τὴν εἰρήνην, τὴν σταθερότητα εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν

πρόοδον εἰς τὸν χριστιανικὸν βίον μιᾶς ἐκάστης ἐκκλησίας. Φαίνεται αὐτὸ καὶ ἀπὸ μίαν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ἐπισκόπου Ρώμης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου, ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς ἀνταρσίας μερικῶν νεωτέρων κατὰ τῶν πρεσβυτέρων. Μὲ πνεῦμα ἀγάπης ὁ Κλήμης συνιστᾷ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξεν ἡ αἰτία πολλῶν κακῶν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ δείξουν ὁμόνοιαν καὶ πειθαρχίαν.

γ) Εἰς τὴν προσπάθειαν ἡ ὁποία κατεβάλλετο διὰ τὴν ἐπικράτησιν κοινῶν ἐθίμων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐξ ἀφορμῆς τῆς διαφορᾶς, ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία ἐφαίνετο εἰς πολλοὺς ἀταίριαστος, ὁ τότε ἐπίσκοπος Σμύρνης Πολύκαρπος, μετέβη εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ ἐξευρεθῇ ἀπὸ κοινοῦ μία διόρθωσις τοῦ πράγματος. Καὶ εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ συνεννόησις μετὰ τῶν δύο ἱεραρχῶν δὲν κατέληξεν εἰς συμφωνίαν. Ὡς ἄνθρωποι ὅμως, ποτισμένοι μὲ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀντελήφθησαν ὅτι δὲν ἦτο ὀρθὸν νὰ φιλονικοῦν διὰ λειτουργικὰ ἔθιμα. Ἐχωρίσθησαν δι' αὐτὸ φιλικώτατα, ἀφοῦ μετέλαβον τῆς θείας Εὐχαριστίας, ἡνωμένοι μὲ τὴν κοινὴν πίστιν καὶ συνδεόμενοι ἀναμεταξύ των μὲ τὴν ἀγάπην.

ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ. ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

36. Οἱ διωγμοὶ

Αἰτία τῶν διωγμῶν. Καθὼς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀποστόλων, ἔτσι καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων των, κατὰ τὸν 2ον καὶ 3ον αἰῶνα, ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔπαυσε νὰ κερδίζει καθημερινῶς ἔδαφος. Εἰς τὴν διάδοσιν αὐτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀντέδρασαν κατὰ πρῶτον οἱ Ἰουδαῖοι, καθὼς εἶδαμε, δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς καιρὸς καὶ οἱ ἔθνη. Ἐξ αὐτοῦ δὲ προῆλθον οἱ διωγμοὶ τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων.

Καὶ αὐτὸ ἦτο φυσικόν. Οἱ ἔθνη οἱ εἶχον συνηθίσει εἰς τὰς λαμπρὰς τελετὰς τῆς ἐθνικῆς θρησκείας καὶ εἰς τὰς ἀπολαύσεις, ποὺ ἐπέτρεπεν αὕτη. Καὶ τώρα ἔπρεπε νὰ ἀφήσουν ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ ζήσουν μίαν ζωὴν ἐνάρετον. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ δεχθοῦν αὐτὴν τὴν μεταβολήν ;

Ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐκυκλοφόρουν ἐκ μέρους τῶν πολεμίων τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν διάφοροι κατηγορίαι. Ἐπειδὴ οἱ χριστιανοὶ δὲν προσεκύνουν τὰ εἰδωλα, κατηγοροῦν αὐτοὺς οἱ ἔθνη ὡς ἀθέους. Ἐπειδὴ ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας των εἰς μέρη ἀπόκρυφα, κατηγοροῦντο ὡς ἀνήθικοι. Αἱ κατηγορίαι αὗται καὶ ἄλλαι παρόμοιαι ἐγίνοντο πιστευταὶ ἀπὸ τὸν ὄχλον, τοῦ ὁποίου τὸ μῖσος κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐξήγειρον, ἐκτὸς τῶν Ἰουδαίων, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ τεχνῖται, τῶν ὁποίων ἐβλάβοντο τὰ συμφέροντα, καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ ἀρχαί. Διότι οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ἐπίστευον ὅτι ἡ νέα θρησκεία ὑπονομεύει τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους, εἰς τὸ ὅποιον ὁ αὐτοκράτωρ ἐλατρεῦετο ὡς θεός.

Ποινὰ καὶ βασανιστήρια. Ἔτσι λοιπὸν ἄρχοντες καὶ λαὸς ἐξηγέρθησαν κατὰ τῆς νέας θρησκείας διὰ νὰ τὴν ἐξαλείψουν.

Ὅσοι ἐκ τῶν χριστιανῶν ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν ἐτιμωροῦντο μὲ θάνατον. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν πυράν, ἄλλοι ἐσταυρώνοντο, ἄλλοι ἐρρίπτοντο εἰς τὰ θηρία καὶ ἄλλοι ἐφονεύοντο διὰ ξίφους.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδη τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος μὲ τὸ ξίφος ἦτο ἡ ἡπιώτερος, ἐνῶ ὁ φοβερώτερος ἦτο ὁ θάνατος διὰ τῶν θηρίων εἰς τὸν ἵππόδρομον, ἐνώπιον τοῦ πλήθους. Ἐκεῖ ἔπρεπε οἱ μάρτυρες νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ ἄγρια θηρία, τὰ ὅποια ἄφηναν οἱ δῆμιοι ἐλεύθερα διὰ νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν χριστιανῶν.

Εἰς τὸν θάνατον διὰ τοῦ σταυροῦ, ὁ κατάδικος προσηλῶνετο ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν συνήθως μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, διὰ νὰ εἶναι ἡ τιμωρία ἀκόμη σκληροτέρα.

Συνηθισμένη τιμωρία ἦτο καὶ ὁ διὰ τῆς πυρᾶς θάνατος. Τὸν κατάδικον ἀνέβαζον γυμνὸν ἐπάνω εἰς μίαν ἐξέδραν, ἐπὶ τῆς ὁποίας εὗρισκοντο τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν πυράν. Ἡ ἐξέδρα αὐτὴ εὗρίσκετο μέσα εἰς τὸ στάδιον ἢ εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, διὰ νὰ δύνανται ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἐκεῖ νὰ παρακολουθήσουν τὸ θέαμα.

Ἐκτὸς τῆς τιμωρίας μὲ θάνατον, ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ διάφορα βασανιστήρια, διὰ νὰ τοὺς ἐξαναγκάσουν νὰ ἄρνηθῶν τὴν πίστιν των. Τοιαῦτα ἦσαν αἱ μαστιγώσεις, οἱ σιδηροὶ ὄνυχες μὲ τοὺς ὁποίους ἐξέσχιζον τὰς σάρκας, ἡ καῦσις τοῦ σώματος μὲ πυρωμένον σίδηρον, ἡ ἀποκοπὴ τῶν χειρῶν, τῶν ὠτων, ἡ ἐξόρυξις τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἄλλα παρόμοια. Διὰ τοῦτο τὸ πλῆθος αὐτὸ τῶν μαρτύρων ἦτο ἀδύνατον νὰ ὁμολογῇ μὲ θάρρος τὴν πίστιν του, ἂν δὲν ἐνισχύετο ἀπὸ τὴν θείαν δύναμιν.

37. Οἱ κυριώτεροι διωγμοί. Οἱ σπουδαιότεροι μάρτυρες (64-311 μ.Χ.)

α) Ἐπὶ τοῦ Νέρωνος. Ὁ θηριώδης αὐτὸς αὐτοκράτωρ ἔθεωρῆθη ὑπεύθυνος διὰ τὴν πυρκαϊὰν ποὺ ἐξερράγη εἰς τὴν Ρώμην τὸν Ἰούλιον τοῦ 64 μ.Χ. Διὰ νὰ σωθῇ δὲ ἀπὸ τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ ἀπέδωσε τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς χριστιανούς, τοὺς ὁποίους μόλις τότε ἤρχισαν νὰ διακρίνουν οἱ Ρωμαῖοι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους.

Μερικούς τότε ἐκ τῶν χριστιανῶν ἐσταύρωσαν. Ἄλλους ἐτύλιξαν μὲ δέρματα ἀγρίων ζώων καὶ τοὺς ἔρριψαν εἰς τοὺς σκύλους, διὰ νὰ τοὺς ξεσχίσουν. Ἄλλους τοὺς ὠδήγησαν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον, διὰ νὰ κατασπαραχθοῦν ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἄλλους, ἀφοῦ τοὺς ἤλειψαν μὲ πίσσαν καὶ ρητίνην, τοὺς ἔδεσαν εἰς πασσάλους καὶ μόλις ἤρχιζε νὰ νυκτώνῃ τοὺς ἔκαιον, διὰ νὰ χρησιμεύουν ὡς φανοὶ εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς δρόμους τῆς Ρώμης. Κατὰ τὸν διωγμὸν αὐτὸν ἐμαρτύρησαν, καθὼς εἶδαμε, καὶ οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

β) Ἐπὶ τοῦ Δομιτιανοῦ. (81 - 96 μ.Χ.). Τότε ἐμαρτύρησε μετὰ ξὺ πολλῶν ἄλλων καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

γ) Ἐπὶ τοῦ Τραϊανοῦ (98 - 117 μ.Χ.). Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο ἑπαρχος εἰς τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος. Αὐτός, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι οἱ χριστιανοὶ καθημερινῶς ἐπολλαπλασιάζοντο, ἔγραψεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἐζήτηι ὁδηγίας, πῶς νὰ φερθῇ πρὸς αὐτούς. Ὁ Τραϊανὸς ἀπήντησεν εἰς αὐτόν, ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀναζητῶνται, ἀλλὰ νὰ ἀναμένεται γραπτὴ καταγγελία· ὅσοι δὲ ἄρνούνται τὸν Χριστὸν νὰ ἀφήνωνται ἐλεύθεροι. Ἔτσι λοιπὸν οἱ χριστιανοὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ Τραϊανοῦ δὲν εἶχον δικαίωμα νὰ λατρεύουν τὸν Θεόν.

Τὸ σπουδαιότερον θῦμα τοῦ διωγμοῦ αὐτοῦ ἦτο ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος. Τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ ἄγρια θηρία. Ἔτσι λοιπὸν ἐπραγματοποιήθη ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ὁ ἴδιος εἰς μίαν ἐπιστολὴν του πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς Ρώμης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξιδίου του πρὸς τὴν Ρώμην : «Εἶμαι σίτος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀλέθομαι μὲ τοὺς ὀδόντας τῶν θηρίων, διὰ νὰ εὐρεθῶ ὡς ἄρτος καθάρως».

δ) Ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ (117 - 138 μ.Χ.). Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα αὐτὸν δύο μορφωμένοι χριστιανοὶ (ὁ Κοδρᾶτος, ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ ὁ Ἀθηναῖος φιλόσοφος Ἀριστείδης) ἔδωσαν ἀπολογίας (γραπτὰ κείμενα) ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν. Ὁ Ἀδριανός, ἀφοῦ ἐπείσθη, ἔλαβε μερικὰ μέτρα προστατευτικὰ ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν.

ε) Ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου (138 - 161 μ.Χ.). Τότε ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Σμύρνην ὁ ἅγιος Πολύκαρπος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως, μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου καὶ συμμαθητὴς τοῦ Ἰγνατίου, τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας.

Εἰς τὸ στάδιον τῆς Σμύρνης, ὅπου ὠδηγήθη ὑπὸ τῶν στρατιω-

τῶν, ὁ ἀνθύπατος ἔλεγεν εἰς αὐτόν : «Βλασφήμησε τὸν Χριστόν».

Καὶ ὁ Πολύκαρπος ἀπήντησεν : «Ὅγδοήκοντα ἐξ ἔτη δουλεύω τὸν Χριστόν καὶ δὲν μὲ ἡδίκησε εἰς τίποτε· πῶς λοιπὸν ἡμπορῶ νὰ βλασφημήσω τὸν βασιλέα καὶ σωτῆρα μου;».

Μετ' ὀλίγον ὁ Πολύκαρπος, ἔπειτα ἀπὸ θερμὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, ἐρρίπτετο εἰς τὸ πῦρ διὰ νὰ καῇ ζωντανός.

στ) Ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (161 - 180 μ.Χ.). Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἦτο ὁ καλύτερος ἐκ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης. Ἐν τούτοις, κατεδίωξε τοὺς χριστιανούς διὰ νὰ κατευνάσῃ τὸν ὄχλον, ὁ ὁποῖος ἐπίστευεν ὅτι εἶχον ἐξεγερθῇ οἱ θεοὶ ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, ἐξ αἰτίας ἰσχυρῶν σεισμῶν, ποὺ συνετάραξαν τότε τὴν Ἰταλίαν.

Τότε ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Ρώμην, μὲ ἀποκεφαλισμόν, ὁ φιλόσοφος Ἰουστίνος, ὁ σπουδαιότερος ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀπολογητῶν. Ἐπίσης ἡ ἀγία Παρασκευὴ ἐμαρτύρησε μὲ τὸν αὐτὸν θάνατον, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ βασανιστήρια, ἐπειδὴ εἰργάζετο μὲ πολὺν ζῆλον διὰ τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας.

ζ) Ἐπὶ τοῦ Σεπτιμίου Σεβήρου (193 - 211 μ.Χ.). Ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς ἐξέδωκε διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποῖου κατεδιώκοντο μὲ ποινὴν θανάτου ὅλοι ὅσοι ἠσπάζοντο τὴν νέαν θρησκείαν. Ὁ διωγμὸς αὐτὸς ἦτο περισσότερον φοβερὸς εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου ἐμαρτύρησεν ἡ ἀγία Περπέτουα, εὐγενὴς κυρία τῆς Καρχηδόνας, εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν. Παρεδόθη εἰς τοὺς κερατισμοὺς ἀγρίας ἀγελάδος μὲ τὸ βρέφος τῆς εἰς τὴν ἀγκάλην, ἐνῶ ὁ γέρον πατήρ τῆς ματαίως τὴν παρεκάλει νὰ λυπηθῇ τὴν νεότητά τῆς καὶ τὸ παιδί τῆς.

η) Ἐπὶ τοῦ Δεκίου (249 - 251 μ.Χ.). Ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος αὐτοῦ οἱ διωγμοὶ ἐπεξετάθησαν εἰς ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν. Ὡς νὰ μὴ ἐφθانون δὲ τὰ μέχρι τότε βασανιστήρια, ἐπενεώθησαν καὶ νέα φρικαστικὰ μαρτύρια. Πολλοὶ τότε ἐμαρτύρησαν. Μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνονται ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρος, ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Βαβύλας καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Φαβιανός.

θ) Ἐπὶ τοῦ Βαλεριανοῦ (257 - 258 μ.Χ.). Καὶ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ τὰ σκληρότερα μέτρα κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ἐστράφη πρὸ παντὸς ἐναντίον τῶν ἐπισκόπων, τοὺς ὁποίους ἐξώρισεν. Ἐπίσης ἀπηγόρευσε τὰς θρησκευτικὰς συγκεντρώσεις τῶν χριστιανῶν καὶ ἐδήμευσε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ κοιμητήρια. Ὅσοι ἐκ τῶν χριστιανῶν εἶχον πολιτικὰ ἀξιώματα τὰ ἔχανον.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος αὐτοῦ ἐμαρτύρησεν ὁ ἐπίσκοπος Καρχηδόνας Κυπριανὸς καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Σίξτος.

ι) **Ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ (301 - 311 μ.Χ.).** Ὁ διωγμὸς αὐτὸς ἦτο ὁ σκληρότερος. Διήρκεσε δύο ἔτη. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ οἱ χριστιανικοὶ ναοὶ κατεστρέφοντο, τὰ ἱερὰ βιβλία ἐκαίοντο, οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς ἐφονεύοντο καὶ εἰς τὰς φυλακὰς ἀπέθνησκον χιλιάδες χριστιανῶν ἀπὸ τὰ βασανιστήρια.

Μεταξὺ τοῦ πλήθους ποὺ ἐμαρτύρησαν κατὰ τὸν διωγμὸν αὐτὸν περιλαμβάνονται ὁ ἅγιος Γεώργιος καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος.

ια) **Ἐπὶ τοῦ Γαλερίου ἢ Μαξιμιανοῦ (302 - 311 μ.Χ.).** Ὁ διωγμὸς αὐτὸς ἀποτελεῖ συνέχειαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν τοῦ διωγμοῦ τοῦ Διοκλητιανοῦ. Τότε ἐμαρτύρησαν ἡ ἁγία Βαρβάρα καὶ ἡ ἁγία Αἰκατερίνη.

38. Ἅγιος Δημήτριος

Ἡ μαρτυρία του. Ὁ ἅγιος Δημήτριος κατήγετο ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ εὐγενεῖς γονεῖς. Πιστὸς μαθητὴς τοῦ Κυρίου ἠγωνίζετο φανερά εἰς τὴν Θεσσαλονίκην διὰ τὴν διάδοσιν τῆς νέας θρησκείας, ποὺ ἤρχετο νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον. Διὰ τὴν δρᾶσιν του αὐτὴν συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, ὁ ὁποῖος εὕρισκετο τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Λυαῖος καὶ Νέστωρ. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν εἰς τὸ εὐρύχωρον στάδιον τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου διεξήγοντο ἀγῶνες χάριν τοῦ αὐτοκράτορος, κάποιος εἰδωλόλατρης, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Λυαῖος, προκαλοῦσε εἰς τὸ στάδιον, ὡς ἄλλος Γολιάθ, καθένα ποὺ θὰ ἤθελε νὰ ἀγωνισθῇ μαζί του.

Κανένας δὲν παρουσιάσθη διὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσῃ, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα τολμηρὸν νέον, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Νέστωρ. Αὐτὸς ἐπήδησεν εἰς τὸ στάδιον καὶ ἔλαβε τὸ θάρρος νὰ ἀντιπαραταχθῇ πρὸς τὸν Λυαῖον. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐφώναξε : «Θεὲ τοῦ Δημητρίου βοήθει μοι», ὥρμησεν ἀτρόμητος ἐναντίον τοῦ Λυαίου καὶ ἐκτύπησεν αὐτὸν θανάσιμως.

Ἡ νίκη τοῦ Νέστορος, ἡ ὁποία ὠφείλετο εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν ποὺ ἐκήρυττεν ὁ Δημήτριος, ἐξοργίζει τὰ πλήθη ἐναντίον αὐτοῦ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ διατάσσει τὴν ἐκτέλεσίν του

ἐπὶ τόπου. Ὁ θάνατος
τούτου ὅμως ἦτο ἔνδο-
ξος. Διότι ἔπεσεν ὁμο-
λογῶν τὴν πρὸς τὸν
Χριστὸν πίστιν του.

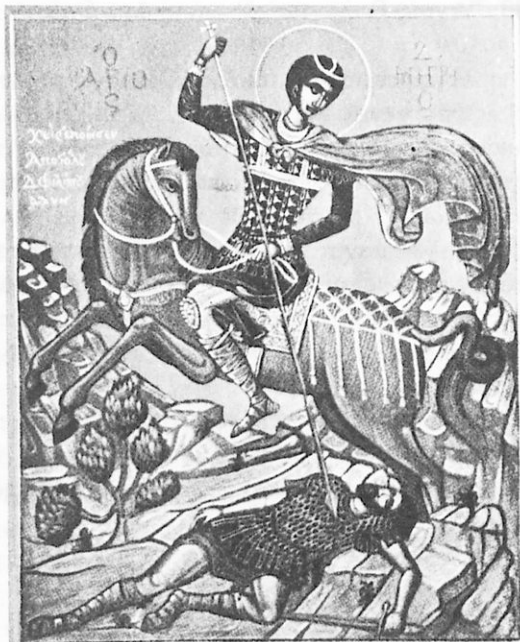
**Τὸ τέλος τοῦ Δημη-
τρίου.** Μετ' ὀλίγον ἦλθε
καὶ ἡ σειρὰ τοῦ Δημη-
τρίου. Ἡ ἐπὶ κλήσις τοῦ
Νέστορος πρὸς τὸν Θε-
ὸν τοῦ Δημητρίου ἔφθα-
σεν εἰς τὰ αὐτιά τοῦ
Διοκλητιανοῦ. Ὁ σκλη-
ρὸς βασιλεὺς ἐξοργίζε-
ται κατὰ τοῦ νεαροῦ
χριστιανοῦ, ὁ ὁποῖος
εὕρισκετο κλεισμένος μέ-
σα εἰς σκοτεινὴν φυλα-
κὴν, καὶ διατάσσει νὰ
τὸν φονεύσουν.

Μετ' ὀλίγον, στρα-
τιῶται ἔρχονται εἰς τὴν φυλακὴν, παραλαμβάνουν τὸν Δημήτριον
καὶ τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως, ὅπου τὸν ἐθανά-
τωσαν διὰ λογχισμῶν.

Τὰ ἅγια λείψανα καὶ τῶν δύο ἀθλητῶν τὰ ἐμάζευσαν μὲ εὐλά-
βειαν οἱ χριστιανοὶ καὶ τὰ ἐνεταφίασαν. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀργότερα
ἐκτίσθη λαμπρὸς ναός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀνέβλυζε μῦρον. Δι' αὐτὸ ὁ
ἅγιος Δημήτριος λέγεται μυροβλήτης.

Θεωρεῖται δὲ ὁ ἅγιος Δημήτριος προστάτης τῆς Θεσσαλονίκης
καὶ ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 26ην Ὀκτωβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν
αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἕξῃς ἀπολυτίκιον :

«Μέγαν εὗρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη,
ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροποῦμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἑπαρσιν,
ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, ἅγιε μεγαλομάρτυς
Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα
ἔλεος».

Ὁ ἅγιος Δημήτριος

39. "Άγιος Γεώργιος

Ἡ μαρτυρία του. Ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ ἔμεινε ὀρφανὸς εἰς παιδικὴν σχεδὸν ἡλικίαν. Ὅταν ἔγινε 18 ἐτῶν κατετάγη εἰς τὸν στρατὸν τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν στρατιωτικὴν του ὑποχρέωσιν, σύντομα δὲ προήχθη εἰς χιλιάρχον, ἐπειδὴ διεκρίθη εἰς πολλὰς μάχας. Ἐμείνεν ὁμως ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τοὺς ἐπαίνους πού τοῦ ἐγίνοντο διὰ τὴν γενναιότητά του. Δὲν παρεσύρθη ἐπίσης ἀπὸ τὸ κακὸν περιβάλλον ὡπλισμένος μὲ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς. Ἐστάθη εἰς ὅλα γενναῖος.

Ὅταν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς, τὸν διέταξε νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ παραδώσῃ εἰς τὰ μαρτύρια χριστιανούς, ὁ Γεώργιος ὄχι μόνον ἠρνήθη, ἀλλὰ καὶ μὲ θάρρος ὡμολόγησεν ἐνώπιον τοῦ Διοκλητιανοῦ ὅτι ἦτο χρι-

στιανός. «Εἶσαι χριστιανός; ἐρωτᾷ μὲ ἐκπληξιν ὁ αὐτοκράτωρ. Καὶ δὲν ἐντρέπεσαι, σὺ ὁ ἔνδοξος στρατηγός μου, δὲν λυπεῖσαι τὴν ζωὴν σου, σὺ ὁ θελκτικὸς νέος, δὲν φοβεῖσαι τὸν θάνατον;»

«Εἶμαι χριστιανός», ἀπαντᾷ καὶ πάλιν μὲ θάρρος ὁ Γεώργιος.

«Ἀρνήσου τὴν πλάνην, διὰ νὰ ζήσης», τοῦ λέγει ὁ βασιλεὺς.

«Δὲν μοῦ χρειάζεται ἡ ζωὴ, βασιλεῦ. Θέλω νὰ ἀποθάνω χριστιανός».

Βασανιστήρια καὶ θάνατος. Καὶ τότε ἤρ-

Ὁ ἅγιος Γεώργιος

χισαν τὰ βασανιστήρια πρὸς ἐκφοβισμόν. Καὶ πρῶτον μὲν οἱ δῆμιοι τὸν ἐξυλοκόπησαν, ἀφοῦ τὸν ἔδεσαν γυμνὸν εἰς ἓνα στῦλον. Ἐπειτα τὸν ἔδεσαν εἰς τροχὸν ποῦ ἐσύρετο καὶ ἔσχιζε μὲ τὰ κοπτερά του μαχαίρια τὰς σάρκας του. Ἀλλὰ ὁ Γεώργιος μένει σταθερός. Ἀκολουθοῦν νέα βασανιστήρια χωρὶς ὅμως καὶ πάλιν κανένα ἀποτέλεσμα. Τέλος ἐξοργίζεται ὁ Διοκλητιανὸς καὶ διατάσσει τὸν ἀποκεφαλισμόν του.

Τὸ λείψανόν του μετέφερον οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν Λύδδαν τῆς Παλαιστίνης, τὴν πατρίδα τῆς μητέρας του. Ἐπὶ τοῦ τάφου του, ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγα ἔτη, ἐκτίσθη ναὸς ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Θαύματα τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον ἀποδίδονται καὶ πολλὰ θαύματα. Μεταξὺ δὲ τῶν θαυμάτων αὐτῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περισσότερον ὑμνήθη, εἶναι ἡ διάσωσις κόρης ἀπὸ δράκοντα, τὸν ὁποῖον ὁ Γεώργιος ἔφιππος κατέβαλε μὲ τὸ δόρυ, ὅπως παριστάνεται εἰς τὴν εἰκόνα του. Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ δράκων αὐτὸς ἐκρύπτετο ἔξω τῆς πόλεως πλησίον εἰς μίαν πηγὴν καὶ ἔτρωγε τοὺς ἀνθρώπους ποῦ μετέβαινον ἐκεῖ διὰ νὰ λάβουν ὕδωρ. Ὁ ἅγιος Γεώργιος ὅμως, ἔπειτα ἀπὸ φοβερὰν πάλην, φονεύει τὸν δράκοντα καὶ σώζει τὴν νεαράν κόρην.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος θεωρεῖται προστάτης τοῦ στρατοῦ, ἑορτάζει δὲ ἡ Ἐκκλησία τὴν μνήμην του τὴν 23ην Ἀπριλίου μὲ ἰδιαιτέραν λαμπρότητα. Τότε ψάλλεται τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον :

«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἱατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Καλεῖται εἰς τὸ ἀπολυτίκιον ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων, σύμφωνα μὲ τὰς διηγήσεις ἄλλων θαυμάτων, ποῦ ἔκαμεν ὁ ἅγιος Γεώργιος, διὰ τῶν ὁποίων ἠλευθέρωσε παιδιὰ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν.

40. Ἁγία Βαρβάρα

Ἡ φανέρωσις τοῦ μυστικοῦ. Ἡ ἁγία Βαρβάρα ἦτο κόρη μονογενῆς τοῦ πλουσίου καὶ μὲ μεγάλην κοινωνικὴν θέσιν ἔθνικοῦ Διοσκούρου καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν ὠραιότητά της καὶ τὴν εὐφυΐαν της. Χάρις εἰς τὰς φροντίδας τοῦ πατρός της, ὁ ὁποῖος τὴν ἠγάπα πολὺ, ἔλαβε

Ἡ ἁγία Βαρβάρα

τὴν καλλιτέραν δυνατὴν μορφωσιν. Ἐπὶ πλέον, ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσῃ καὶ τὸν Χριστόν.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐτηρεῖτο κατ' ἄρχὰς μυστικόν, ἐφανερώθη δὲ ὅταν ὁ πατὴρ τῆς ἐπρότεινεν εἰς τὴν Βαρβάραν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς εἰδωλολατρικὴν τελετὴν. Ἐκείνη ὅχι ἀπλῶς ἠρνήθη ἀλλὰ καὶ ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶναι χριστιανή. Ὁ πατὴρ τῆς εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λόγων αὐτῶν ὠργίσθη καὶ ἡτοίμασε τὸ ξίφος διὰ νὰ τὴν φονεύσῃ. Ἀλλ' ἐκείνη, διὰ νὰ προλάβῃ τὸ μεγάλο αὐτὸ κακὸ ποῦ θὰ ἀπεδείκνυε τὸν πατέρα τῆς παιδοκτόνον, καταφεύ-

γει εἰς τὸ πλησίον ὄρος καὶ κρύπτεται. Ὁ Διόσκουρος τὴν καταδιώκει. Μανθάνει τὸ μέρος καὶ τὴν ἀνακαλύπτει. Ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον πατέρας. Εἶναι ἐχθρὸς ἄσπονδος, γεμᾶτος ἀπὸ μῖσος, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ τὴν ἐκδικηθῇ.

«Ἐξακολουθεῖς, τῆς εἶπε, νὰ ἐπιμένῃς ;».

Ἡ Βαρβάρα τὸν ἐκύτταξε μὲ λύπην ἀλλὰ καὶ μὲ σταθερότητα : «Δὲν ἤμπορῶ, πατέρα, νὰ ἀρνηθῶ τὸν ἀληθινὸν Θεόν».

Διώξεις, βασανιστήρια, θάνατος. Ἐξαγριωμένος ὁ Διόσκουρος τὴν παραδίδει εἰς τὸν ἡγεμόνα τῆς πόλεως, μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι ἐξύβρισε τὰ θεῖα. Ἐκεῖνος τὴν ἐλυπήθη καὶ προσεπάθησε μὲ ὑποσχέσεις νὰ τὴν πείσῃ νὰ μεταβάλῃ γνώμην, χωρὶς ὅμως ἀποτέλεσμα. «Τὸν Χριστὸν μου ποτὲ δὲν ἄρνούμαι, ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν μοῦ συμβῇ» ἐπαναλαμβάνει μὲ σταθερότητα ἡ ἁγία Βαρβάρα.

Καὶ ἀρχίζουν ἔπειτα τὰ διάφορα βασανιστήρια. Ξεσχίζουν τὰς σάρκας τῆς, καίουν τὸ σῶμα τῆς μὲ πυρωμένα σίδερα καὶ τὴν ρίπτουν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ μετα-

στραφῆ, διὰ νὰ δοθῇ τέλος, ὁ ἴδιος ὁ πατέρας της μὲ ξίφος τῆς ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν.

Ἡ ἁγία Βαρβάρα ἐμαρτύρησεν εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας καὶ ἡ μνήμη της ἑορτάζεται τὴν 4ην Δεκεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον τῆς ἁγίας :

«Βαρβάραν τὴν ἁγίαν τιμήσωμεν· ἔχθρου γὰρ τὰς παγίδας συνέτριψε, καὶ ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐξ αὐτῶν, βοηθεῖα καὶ ὄπλῳ τοῦ Σταυροῦ ἡ πάνσεμνος».

41. Ἁγία Αἰκατερίνη

Ἡ Ἁγία ἐνώπιον τοῦ ἐπάρχου. Ἡ ἁγία Αἰκατερίνη ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἀπὸ γονεῖς πολὺ πλουσίους ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ. Διεκρίνετο ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὡραιότητά της καὶ τὴν φιλοσοφικὴν καὶ θεολογικὴν μόρφωσίν της, καὶ διὰ τὸ θάρρος μὲ τὸ ὁποῖον ἐκήρυττε τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἀρετὴν της.

Τὸ θάρρος τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἔλαμψε πρὸ παντός, ὅταν ἐκηρύχθη διωγμὸς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ. Ἡ νεαρὰ τότε παρθένος, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ κινδύνους, ἐξηκολούθει νὰ χρησιμοποιοῖ κάθε εὐκαιρίαν διὰ νὰ ὁμολογῇ τὸν Χριστόν. Εἰς μίαν δὲ στιγμὴν συγκινηθεῖσα πολὺ διὰ τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν σκληρότητα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἑπαρχὸς τῆς Ἀλεξανδρείας ἐβασάνιζε τοὺς χριστιανούς, λαμβάνει τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν του καὶ νὰ τὸν ἐλέγξῃ διὰ τὴν τοιαύτην συμπεριφορὰν του.

Ὁ ἑπαρχὸς ἐξεπλάγη διὰ

Ἡ ἁγία Αἰκατερίνη

τὴν ἀπροσδόκητον ἐκείνην ἐπιτίμησιν, ἐλυπήθη δὲ συγχρόνως, διότι δὲν ἤθελε νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς τὰ μαρτύρια καὶ τὸν θάνατον.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπληροφορήθη, ὅτι ἡ ἁγία Αἰκατερίνη ἦτο μορφωμένη πολὺ, συγκεντρώνει τοὺς σπουδαιοτέρους ἐκ τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων διὰ νὰ συζητήσουν μὲ τὴν Αἰκατερίνην καὶ νὰ τὴν πείσουν νὰ μεταβάλλῃ γνώμην. Αἱ συζητήσεις τῶν εἰδωλολατρῶν φιλοσόφων μετὰ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἔγιναν εἰς δημόσιον χώρον, διότι ἐπίστευεν ὁ ἑπαρχος ὅτι θὰ ἀπεδεικνύετο ἀνίκανος νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν συζήτησιν. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετον ἀπὸ ὅ,τι ὁ ἑπαρχος ἐπερίμενε, διότι ἡ ἁγία Αἰκατερίνη, ἐνισχυομένη ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπεστόμωσε μὲ τὰ σοφὰ τῆς ἐπιχειρήματα τοὺς φιλοσόφους. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς ἡσπάσθησαν τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Φυλάκις, θάνατος. Ὁ ἑπαρχος τότε, ἔπειτα ἀπὸ ὑποσχέσεις καὶ ἀπειλᾶς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔφερον κανένα ἀποτέλεσμα, τὴν ἔρριψεν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἐκεῖ τὴν ἐπεσκέφθη ἡ σύζυγος τοῦ ἐπάρχου, μαζί μὲ κάποιον στρατηγόν, τὸν Πορφυρίωνα. Ἦθελον νὰ γνωρίσουν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν νεαρὰν σοφὴν. Ἐπεχείρησαν νὰ τὴν συμβουλευσούν νὰ λυπηθῇ τὴν νεότητά της καὶ νὰ ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Ἡ ἁγία ὅμως Αἰκατερίνη, ἀντὶ νὰ παρασυρθῇ, ἀντιθέτως παρέσυρεν αὐτοὺς καὶ τοὺς διέθεσεν εὐμενῶς ἀπέναντι τῶν καταδικωμένων χριστιανῶν. Κατόπιν αὐτοῦ, ὁ ἑπαρχος διέταξε τὸν δήμιον νὰ τὴν ἀποκεφαλίσῃ.

Τὸ ἅγιον λείψανόν της μετεφέρθη εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ ἐκεῖ εὕρεται σήμερον. Φυλάσσεται ἐντὸς μαρμαρίνης θήκης εἰς τὴν ὀνομαστήν μονὴν τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ἡ ὁποία ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος.

Ἡ μνήμη της ἑορτάζεται τὴν 25ην Νοεμβρίου καὶ ψάλλεται τότε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον τῆς ἁγίας: «Τὴν πανεύφημον νύμφην Χριστοῦ ὑμνήσωμεν, Αἰκατερίνην, τὴν θεῖαν καὶ πολιοῦχον Σινᾶ, τὴν βοήθειαν ἡμῶν καὶ ἀντίληψιν· ὅτι ἐφίμωσε λαμπρῶς, τοὺς κομψοὺς τῶν ἀσεβῶν, τοῦ Πνεύματος τῇ μαχαίρᾳ· καὶ νῦν ὡς μάρτυς στεφθεῖσα, αἰτεῖται πᾶσι τὸ μέγα ἔλεος».

ΟΙ ΙΣΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗ

42. Μέγας Κωνσταντίνος

Καταγωγή και ανατροφή. Ὁ Μέγας Κωνσταντίνος ἐγεννήθη εἰς τὴν Νύσσαν (ἢ Ναϊσσόν) τῆς Γιουγκοσλαβίας τὸ 247 μ.Χ. καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ, ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτοκρατόρων, οἱ ὅποιοι ἐκυβέρνην ἀπὸ κοινοῦ τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ τῆς εὐσεβοῦς Ἑλένης. Ὁ πατέρας του δὲν ἦτο βέβαια χριστιανός, ἐφέρετο ὅμως μὲ ἐπιείκειαν πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Ἔτσι ὁ Κωνσταντίνος ἀνετράφη εἰς περιβάλλον πού ἐβοήθησε αὐτὸν διὰ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν.

Τὸ ὄραμα τοῦ σταυροῦ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του, ὁ ὁποῖος ἐκυβέρνηα τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ὁ στρατὸς ἀνεκήρυξε αὐτοκράτορα (306 μ.Χ.) τὸν Κωνσταντίνον εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν.

Μεγάλῃ ἀναρχίᾳ ἐπεκράτει τότε εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. Ὁ Κωνσταντίνος ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀναρχίαν αὐτὴν καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς ὁλόκληρον τὴν Δύσιν. Ἐγίνε σύντομα κύριος τῆς Γαλατίας. Ἐβάδισε πρὸς τὴν Ἰταλίαν. Ἐξω ἀπὸ τὴν Ρώμην τὸν ἐπερίμενε ὁ Μαξέντιος, (ἓνας ἀπὸ τοὺς τέσσαρας αὐτοκράτορας τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους μὲ ἔδραν τὴν Ρώμην) μὲ τετραπλασίαις δυνάμεις.

Ὁ Κωνσταντίνος εὐρέθη εἰς δύσκολον θέσιν. Τὴν παραμονὴν ὅμως τῆς μάχης εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕνα σταυρὸν φωτεινὸν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν : «Ἐν τούτῳ νικά». Ὁ Κωνσταντίνος

ἀμέσως διέταξε νὰ σημειωθῇ ἐπὶ ὅλων τῶν ἀσπίδων τῶν ἀγωνιστῶν τὸ μονόγραμμα Ι.Χ. (τῶν λέξεων Ἰησοῦς Χριστός), τὸ ὁποῖον ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ ἔτη ἐσχεδιάσθη εἰς τὴν χριστιανικὴν σημαίαν, ἡ ὁποία ὠνομάσθη λάβαρον. Καὶ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 312 ἔδωκε τὴν μάχην μετὰ τὸν ἀντίπαλόν του, ἡ ὁποία ἔκρινε τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος, εἰς τὴν Μουλβίαν γέφυραν, ὀλίγον ἔξω ἀπὸ τὴν Ρώμην. Ἐνίκησε τὸν Μαξέντιον καὶ ἐκυριάρχησεν εἰς ὁλόκληρον τὴν Δύσιν.

Τὸ διάταγμα τῶν Μεδιολάνων. Ἐκυριάρχησε δὲ χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Χριστοῦ. Δι' αὐτό, τὸ πρῶτον ποῦ ἔκαμε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἦτο νὰ δώσῃ εἰς τοὺς χριστιανούς τὴν ἐλευθερίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν συνηντήθη τὸ ἐπόμενον ἔτος (313 μ.Χ.) εἰς τὰ Μεδιολάνα μετὰ τὸν Λικίνιον, ποῦ ἦτο αὐτοκράτωρ εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἔξεδωκε μαζὶ μετὰ αὐτὸν τὸ περίφημον διάταγμα τῶν Μεδιολάνων, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπετρέπετο εἰς τοὺς χριστιανούς νὰ ἐκτελοῦν ἐλευθέρως τὰ θρησκευτικὰ των καθήκοντα.

Ἔργα ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ὁ Λικίνιος ἤλθεν ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον. Εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν ἐνίκηθη ὁ Λικίνιος (324 μ.Χ.) καὶ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔμεινε μόνος αὐτοκράτωρ εἰς ὁλόκληρον τὸ ρωμαϊκὸν κράτος.

Ἀπὸ τότε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔλαβεν ἰδιαιτέραν φροντίδα διὰ τὴν νέαν θρησκείαν. Ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ναοὺς νὰ ἔχουν περιουσίαν καὶ νὰ δέχωνται κληρονομίας καὶ καθιέρωσε διὰ νόμου τὴν Κυριακὴν ὡς ἄργιαν εἰς ὅλον τὸ Κράτος.

Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δὲ τὴν ταχυτέραν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔκτισε νέαν πόλιν εἰς τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ Βυζαντίου, ἡ ὁποία ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ὀνόματός του Κωνσταντινούπολις, καὶ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν πρωτεύουσάν τοῦ κράτους του. Τὴν νέαν του πρωτεύουσάν ἐστόλισε μετὰ τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης. Εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν ἔθεσε τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, τὸν ὁποῖον ἐτελειοποίησεν ὁ υἱὸς του Κωνσταντῖνος.

Ἐπίσης ἔκτισε πολλοὺς καὶ ὠραίους ναοὺς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν Νικομήδειαν, καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ἀνατολῆς.

Χριστιανὸς καὶ Ἰσαπόστολος. Ὁ Κωνσταντῖνος ἔγινε ἐπισήμως χριστιανὸς ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του, ἀφοῦ ἐβαπτίσθη εἰς τὴν Νικομήδειαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Εὐσεβίου. Ἀπέθανε τὸ 337 μ.Χ.

Ἡ ἐκκλησία διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας του πρὸς τὸν Χριστιανισμόν τὸν κατέταξε μεταξὺ τῶν ἀγίων καὶ τὸν ὠνόμασεν ἱσαπόστολον.

43. Ἀγία Ἑλένη

Τὰ ἔργα της. Τὸ παράδειγμα διὰ τὴν ἀνέγερσιν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου χριστιανικῶν ναῶν μέσα εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν εἶχε δώσει πρώτη ἡ μητέρα του, ἡ ἀγία Ἑλένη, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ υἱὸς της ἀπὸ σεβασμὸν καὶ ἀγάπην ἔδωσε τὸν τίτλον τῆς «βασιλίσσης».

Αὕτη, ὅταν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔμεινε μόνος αὐτοκράτωρ εἰς ὅλον τὸ ρωμαϊκὸν κράτος, ἐθεώρησεν ὡς ὑποχρέωσίν της, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Παλαιστίνην, διὰ νὰ εὕρῃ τὸ τίμιον ξύλον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέθανεν ὁ Σωτὴρ. Κανένας ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ πληροφορίας εἰς αὐτὴν (ἡ ὁποία ἔφθασεν ἐκεῖ τὸ 327 μ.Χ.) διὰ τὴν θέσιν ὅπου εὕρισκετο ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος. Ἐχρειάσθησαν δὲ πολλοὶ ἔρευναι καὶ μὲ ἐπιμονὴν διὰ νὰ εὕρεθῇ ὁ ἱερὸς χώρος καὶ νὰ φανερωθῇ ὁ Τίμιος Σταυρός.

Σύμφωνα δὲ μὲ σχετικὴν παράδοσιν εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐγίνοντο αἱ ἔρευναι διὰ τὴν ἀνέυρεσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡσθάνθη ἔξαφνα ἡ Βασίλισσα μίαν ὑπέροχον εὐωδίαν. Πλησιάζει καὶ βλέπει ἕνα πράσινον φυτὸν, τὸ ὁποῖον εἶχε φυτρώσει εἰς τὸ μέσον τῆς κοπριᾶς. Ἀπὸ αὐτὸ δὲ τὸ φυτὸν, σὰν ἄλλον ἀπεσταλμένον ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ὠδηγήθη εἰς τὴν ἀνέυρεσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Δι' αὐτὸ ἀπὸ τότε τὸ φυτὸν αὐτὸ ὠνομάσθη βασιλικός, ἐπειδὴ ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τὴν Βασίλισσαν, καὶ στολίζουσιν μὲ αὐτὸ τὸν Σταυρὸν κατὰ τὰς ἑορτὰς τῆς προσκυνήσεως τοῦ Σταυροῦ καὶ κατὰ τοὺς ἀγιασμούς.

Εἰς τὴν παράδοσιν αὐτὴν εἶναι ἀφιερωμένον καὶ τὸ ἐξῆς ποίημα τοῦ ποιητοῦ Γ. Βιζυνοῦ :

Μὰ κεῖ ποὺ σκάπτουν σκυθρωπὰ ἓν ἄρωμα πετιέται
μοσχοβολᾷ γλυκά. Μέσ' ἀπ' τὸ χῶμα τὸ σκορπᾷ
μιὰ λουλουδιὰ ποὺ σειέται μὲ τ' ἄνθη τὰ λευκά.

Ἐκτοτε μένει σεβαστὸ τὸ πράσινο βλαστάρι
μὲ τ' ἄνθος τὸ λευκό. Τοὺς ἀγιασμοὺς κάμνουν μ' αὐτό,
τὸ παίρνουν γι' ἅγια χάρι, τὸ λὲν βασιλικό.

Εἰς τὸ μέρος ὅπου εὐρέθη ὁ Τίμιος Σταυρός, ἔκτισεν ἡ Βασίλισσα κατόπιν τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται μέχρι σήμερον καὶ εἶναι ἀπὸ τὰ ἱερώτερα προσκυνήματα τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν Παλαιστίνην.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ναὸν αὐτὸν ἔκτισεν ἡ Βασίλισσα ἄλλον εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ καὶ τρίτον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, διὰ νὰ δώσῃ τὴν πρέπουσαν τιμὴν εἰς τὰ τρία σπουδαῖα γεγονότα τοῦ βίου τοῦ Κυρίου : τὴν γέννησιν, τὴν ταφὴν καὶ τὴν ἀνάληψιν.

Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν Ἀγίαν Ἑλένην. Ἡ ἁγία Ἑλένη ἀπέθανε τὸ 328 εἰς ἡλικίαν 80 ἐτῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία κατέταξεν αὐτὴν μετὰ τῶν ἁγίων. Ἐορτάζεται δὲ ἡ μνήμη της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας μαζί με τὴν μνήμην τοῦ υἱοῦ της τὴν 21ην Μαΐου καὶ τιμᾶται ἐπίσης καὶ αὐτὴ ὡς ἱσαπόστολος. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ψάλλεται τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνον.

«Τοῦ σταυροῦ Σου τὸν τύπον, ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός Σου, Κύριε, βασιλεύουσιν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο· ἦν περισώζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνη φιλάνθρωπε».

ΑΙΡΕΣΕΙΣ. ΣΥΝΟΔΟΙ

44. Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ Ἀ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος

Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀρχίζει ἡ σύγκλησις οἰκουμενικῶν συνόδων. Λέγονται οἰκουμενικαί, ἐπεὶ δὴ ἐλάβανον μέρος εἰς αὐτὰς ἐπίσκοποι ἀπὸ ὅλας τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας τῆς οἰκουμένης, ὡς ἀντιπρόσωποι αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν διευθύνει ἀοράτως τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δι' αὐτὸ καὶ αἱ ἀποφάσεις των θεωροῦνται θεόπνευστοι.

Ἀφορμὴν εἰς τὴν σύγκλησιν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων ἔδωσαν οἱ αἵρετικοί, μερικοὶ δηλαδὴ χριστιανοί, οἱ ὅποιοι εἶχον διαφορετικὴν γνώμην διὰ σπουδαῖα ζητήματα τῆς θρησκείας.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου. Πρώτη τοιαύτη σύνοδος ἐγένετο εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας. Ἀφορμὴν διὰ νὰ γίνῃ ἔδωκεν ὁ Ἄρειος. Αὐτὸς ἦτο πρεσβύτερος εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ ἤρχισε νὰ διδάσκῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 318 μ.Χ. ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι τέλειος Θεός, ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἦτο κάποτε καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον δὲν ὑπῆρχε.

Εἶναι νὰ ἀπορῇ κανεὶς, πῶς ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας ἔπρεπε εἰς μίαν τοιαύτην πλάνην, ἡ ὁποία ἀπεγύμνωνε τὸν Χριστὸν ἀπὸ τοῦ θεῖου του μεγαλείου. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἔχει τὴν ἐξήγησίν του. Τοιαῦται διδασκαλίαι ἐκυκλοφόρουν μεταξὺ εἰδωλολατρῶν φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἦτο ἀνθρώπινον ἐπομένως ὁ Ἄρειος νὰ ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὰς διδασκαλίας αὐτάς. Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι ὁ Ἄρειος ἐπέμενε ἀπὸ ἐγωῖσμόν εἰς τὴν γνώμην του καὶ δὲν ἤθελε νὰ πα-

ραδεχθῇ τὴν ἀλήθειαν, μολονότι εἰς κάποιαν σύνοδον τοπικὴν ποὺ ἐγίνε εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν ἐκείνον τὸν καιρὸν κατεκρίθη ὡς ψευδὴς ἡ διδασκαλία του αὐτῇ. Καὶ ὅχι μόνον δὲν ἤθελε νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἤρχισε νὰ προπαγανδίζῃ καὶ νὰ διαδίδῃ τὰς πλάνας του αὐτάς. Ἔτσι ἐδημιουργήθη μεγάλη ταραχὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία παρουσίαζε τὸ θέαμα τῆς διαιρέσεως τῶν χριστιανῶν εἰς δύο παρατάξεις.

Ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας. Τότε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, διὰ νὰ παύσῃ ἡ ἀνωμαλία αὐτῇ, ἡ ὁποία ἐβλαπτε καὶ τὸ κράτος, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας εἰς σύνοδον, διὰ νὰ δοθῇ λύσις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Ἡ σύνοδος αὐτῇ, ἡ ὁποία ὠνομάσθη Οἰκουμενική, ἐγίνε εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας τὸ 325 μ.Χ. καὶ ἔλαβον μέρος 318 θεοφόροι πατέρες. Παρῶν ἦτο καὶ ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου.

Ὁ Ἀρειος ἐξέθεσε τὴν διδασκαλίαν του, ἡ ὁποία καὶ κατεδικάσθη. Ἡ Σύνοδος ἐδογματίσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἀναρχος καὶ ἄκτιστος καὶ ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα. Οἱ πατέρες τῆς Συνόδου διὰ νὰ διατυπώσουν ἀκριβέστερον τὴν χριστιανικὴν πίστιν συνέταξαν τὰ ἑπτὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Εἰς τὴν Σύνοδον, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διεκρίθη περισσότερο, ἦτο ὁ νεαρὸς διάκονος ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρειαν, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Ἀρειος ἦτο αἰρετικός, διότι δὲν ἤθελε νὰ ἀποκηρύξῃ τὴν πλάνην του. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἐξωρίσθη.

Διωγμοὶ ὀρθοδόξων. Ἐν τούτοις ὁ ἄγων δὲν ἔληξεν. Οἱ ἀρειανοὶ κατῴρθωσαν μάλιστα νὰ κερδίσουν ὑπὲρ αὐτῶν ἓνα ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ κατεδιώχθησαν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι ἔμεναν πιστοὶ εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρειανοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος, ὁ ὁποῖος κατεδίωξε τοὺς ὀρθοδόξους, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐκακοποιήθησαν, μερικοὶ δὲ καὶ ἐφονεύθησαν. Ἔτσι λοιπὸν ἐσυνεχίσθη ἡ ταραχὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ποὺ ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου, ἔπαυσε δὲ μόλις τὸ 380 μ.Χ. ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, προστάτου τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξε τὴν πίστιν τῆς Νικαίας ὑποχρεωτικὴν δι' ὅλους.

45. Μέγας Ἀθανάσιος

Καταγωγή και μόρφωσις. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν τὸ 295 μ.Χ. Ἀπὸ μικρᾶς δὲ ἡλικίας ἔδειξε κλίσιν εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον. Ἀναφέρεται μάλιστα ὅτι ὁ Ἀθανάσιος εἰς παιδικὴν ἡλικίαν ἐβάπτισε τέκνα ἐθνικῶν, ἐνῶ ἔπαιζε μαζὶ μὲ αὐτὰ πλησίον τῆς παραλίας, καὶ ὅτι ὁ τότε ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος ἀνεγνώρισε τὸ βάπτισμα αὐτὸ ὡς ἔγκυρον, ἐπειδὴ ἐτηρήθησαν εἰς αὐτὸ ὅλοι οἱ κανόνες τῆς τελετῆς τοῦ βαπτίσματος, ἀνέλαβε δὲ ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὸν νεαρὸν Ἀθανάσιον.

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος

Νέος ἀκόμη ὁ Ἀθανάσιος ἐμελέτησε τὰς Ἀγίας Γραφὰς καὶ ὅλα τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θεολογικὰ βιβλία. Ἐγνώρισεν ἐπίσης καλῶς διὰ τῆς μελέτης ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Πλάτωνα.

Τὸ μέγα ἔργον του. Ὄταν παρουσιάσθῃ ἡ αἵρεσις τοῦ Ἀρείου, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἦτο διάκονος τοῦ τότε ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου καὶ ὡς διάκονος συνώδευεν ἀργότερα τὸν γέροντα ἐπίσκοπον εἰς τὴν Νίκαιαν, ὅπου ἔγινεν ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐκεῖ, καθὼς εἶδαμε, χάρις εἰς τὴν μόρφωσίν του καὶ ἰδίως τὴν θερμὴν πίστιν του, ἀπεδείχθη ὁ σπουδαιότερος ὑπερασπιστὴς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξάνδρου ὁ Ἀθανάσιος ἐξελέγη ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας. Μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς θέσεώς του ἐσυνέχισε τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν ἀρειανῶν, οἱ ὅποιοι ἐφεύρισκον διάφορους συκοφαντίας διὰ νὰ τὸν βλάψουν. Ἐπὶ παραδείγματι τὸν κατηγόρησαν ὅτι συνωμότει κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, ὅτι ἐφόνευσε κάποιον ἐπίσκοπον τῆς Θηβαίδος Ἀρσένιον, καὶ ἄλλα. Ἐξ αἰτίας τῶν

συκοφαντιῶν αὐτῶν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος πέντε φορές καθηρέθη καὶ ἐξωρίσθη. Ἀπὸ τὰ 46 ἔτη, ποὺ διετέλεσεν ἐπίσκοπος, διῆλθε περισσότερα τῶν δέκα εἰς τὴν ἐξορίαν.

Παρ' ὅλους ὅμως τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ὁ Ἀθανάσιος ἔμεινεν ἀκλόνητος εἰς τὰς πεποιθήσεις του καὶ ἦτο ἐτοιμος νὰ ὑποστῇ τὰ πάντα χάριν αὐτῶν.

Καὶ τὸ ἀκόμη θαυμαστὸν εἶναι ὅτι, παρ' ὅλας τὰς περιπετείας αὐτάς, εὗρισκε πάντοτε καιρὸν διὰ νὰ γράφῃ βιβλία, ιδίως ἐναντίον τῶν ἀρειανῶν.

Ὁ Ἀθανάσιος ἀνήκει εἰς τοὺς μεγάλους ἄνδρας τῆς Ἐκκλησίας. Διὰ τὸν σταθερὸν χαρακτῆρα του, τὴν ἀκλόνητον πίστιν του εἰς τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὠνομάσθη μέγας.

Ἀπέθανε τὴν 2αν Μαΐου τοῦ 373 εὐχαριστημένος, διότι ἔβλεπεν οἱ ἀγῶνες του νὰ καρποφοροῦν. Ἡ Ἐκκλησία ἐξυμνοῦσα τὰ κατορθώματά του τὸν κατέταξε μετὰ τῶν ἁγίων καὶ τὸν ἐποθετήσῃ πλεθυσίον τῶν ἀποστόλων, τῶν εὐαγγελιστῶν, τῶν μαρτύρων. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 18ην Ἰανουαρίου.

46. Ἁγιος Σπυρίδων

Γίνεται ποιμὴν ψυχῶν. Ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐγεννήθη εἰς τὴν Κύπρον τὸ 270 μ.Χ. Ἀφοῦ ἔμαθε τόσα γράμματα, ὅσα ἦτο δυνατόν νὰ μάθῃ διαμένων εἰς τὴν πατρίδα του, ἔγινε κατόπιν ποιμὴν, ὅπως καὶ οἱ γονεῖς του, συντηρῶν τὰ πρόβατα ποὺ ἐκληρονόμησεν ἀπ' αὐτοὺς μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ ποιμένων, οἱ ὁποῖοι διετέλουν πρὶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πατρὸς του.

Ὅταν ἦλθεν εἰς ὥριμον ἡλικίαν, ἐνυμφεύθη κόρην εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον. Εἰς πολὺ ὅμως νεαράν ἡλικίαν ἡ σύζυγός του ἀπέθανε καὶ ὁ νεαρὸς Σπυρίδων ἔμεινε μόνος προστάτης τῶν μικρῶν ἀκόμη τέκνων του.

Ἡ μεγάλη ἐκείνη δοκιμασία ἐνίσχυσεν ἀκόμη περισσότερον τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν Θεόν. Δι' αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ τῆς πατρίδος του τὸν ἐτίμησαν μετὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως. Εἰς τὸ νέον αὐτὸ ἔργον τοῦ ποιμένου ψυχῶν διεκρίθη τόσον πολὺ ὁ Σπυρίδων, ὥστε ὅταν ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐχίρευσε ἡ Ἐπισκοπὴ Τριμυθοῦν-

τος, ἐξελέγη ἐπίσκοπος αὐτῆς διὰ βοῆς κλήρου καὶ λαοῦ. Καὶ εἰς τὸ ἄνωτερον αὐτὸ ἀξίωμα ἀνεδείχθη ἀντάξιος. Ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ λαοῦ, ὁ προστάτης τῶν ἀσθενῶν, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐσκόρπιζε παντοῦ τὴν ἐλπίδα, τὸ φῶς, τὴν χαράν.

Ἡ θαυματουργικὴ δύναμις του. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἂν καὶ ἦτο ἐπίσκοπος, διετήρησεν ὅλην τὴν ἀπλότητά του. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός, ποὺ ἀγαπᾷ τοὺς ταπεινοὺς ἀνθρώπους, ἔδιδεν εἰς αὐτὸν πλουσίαν τὴν χάριν του. Εἰς ἐποχὰς δὲ κατὰ τὰς ὁποίας ὑπέφερεν ἡ νῆσος ἀπὸ ἔλλειψιν βροχῆς καὶ ξηρασίαν, ἡ ἰδική του προσευχὴ ἔφερε τὴν εὐλογίαν τοῦ οὐρανοῦ μὲ βροχὰς εὐεργετικάς.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνστάντιος, υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἠσθένησε μὲ κίνδυνον νὰ ἀποθάνῃ, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ἐκ φήμης περὶ τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐνήργει διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐκάλεσε νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ὁ Σπυρίδων μετέβη, ἀφοῦ δὲ προσηυχήθη καὶ ἔθεσεν ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὴν χεῖρα του, τὸν ἐθεράπευσεν. Ὁ Κωνστάντιος γεμᾶτος εὐγνωμοσύνην προσέφερεν εἰς αὐτὸν γενναῖον χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ ὁ ἅγιος Σπυρίδων πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Ἀλλὰ μόλις ἐξηλθεν τὸ διεμοίρασεν ὅλον εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Ὁ ἅγιος Σπυρίδων παρευρέθη καὶ εἰς τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὰς συζητήσεις. Ἀπέθανε τὴν 12ην Δεκεμβρίου τοῦ 350 μ.Χ. Τὸ ἅγιον λείψανόν του διεφυλάχθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀπὸ ὅπου μετεφέρθη μετὰ τὴν ἄλωσιν εἰς τὴν Κέρκυραν, ὅπου καὶ εὐρίσκεται μέχρι σήμερον. Διὰ τοῦ λειψάνου του ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἐπιτελεῖ θαύματα πολλὰ.

Ὁ ἅγιος Σπυρίδων

47. Αἱ ἄλλαι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι

Ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ὁ Μακεδόνιος. Εἰς τὴν δευτέραν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἡ ὁποία συνεκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 381 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, κατεδικάσθη ὁ Μακεδόνιος, ὁ ὁποῖος ὠνόμαζε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κτίσμα τοῦ Υἱοῦ καὶ περιώριζε ἔτσι τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς δύο.

Εἰς τὴν ἰδίαν σύνοδον κατεδικάσθη καὶ ὁ αἰρετικὸς Ἀπολλινάριος, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι μὲν τέλειος Θεός, ὄχι ὅμως καὶ τέλειος ἄνθρωπος.

Συνέταξε ἀκόμη ἡ Σύνοδος αὐτὴ τὰ ὑπόλοιπα πέντε ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ὁ Νεστόριος καὶ ἡ Γ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἀργότερα ἐγεννήθη τὸ ζήτημα πῶς αἱ δύο φύσεις — ἡ τελεία θεία φύσις καὶ ἡ τελεία ἀνθρωπίνη φύσις — ἠνώθησαν εἰς τὸν Χριστόν. Ἀφορμὴν εἰς αὐτὸ ἔδωκεν ὁ Νεστόριος, ἐπίσκοπος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οὗτος ἐπροχώρησε τόσον πολὺ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν δύο εἰς τὸν Χριστόν φύσεων, ὥστε νὰ καταντήσῃ νὰ παραδέχεται δύο πρόσωπα εἰς αὐτὸν καὶ νὰ λέγῃ ὅτι ἄλλος ὁ ἄνθρωπος Χριστός, ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς Μαρίας, καὶ ἄλλος ὁ Θεὸς Χριστός, τὸν ὁποῖον ἡ Μαρία δὲν ἐγέννησε, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὀνομάζεται μόνον «Χριστοτόκος», ὄχι ὅμως καὶ «Θεοτόκος». Ἡ διδασκαλία αὕτη κατεδικάσθη ἀπὸ τοὺς πατέρας τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία συνεκλήθη εἰς τὴν Ἐφεσον τὸ 431 μ.Χ.

Οἱ μονοφυσῖται καὶ ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐντελῶς ἀντίθετον πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Νεστορίου ἐδίδασκον οἱ Μονοφυσῖται. Αὐτοὶ ἐδίδασκον ὅτι μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν δὲν πρέπει πλέον νὰ γίνεται λόγος περὶ δύο φύσεων εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ περὶ μιᾶς, δηλαδὴ τῆς θείας φύσεως, ἡ ὁποία ἀπερρόφησε τὴν ἀνθρωπίνην. Ἡ διδασκαλία αὕτη κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὁποία συνεκλήθη εἰς τὴν Χαλκηδόνα τὸ 451 μ.Χ.

Ε', ΣΤ' καὶ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἡ μὲν πέμπτη καὶ ἡ ἕκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐτακτοποίησε ζητήματα σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος κατεδίκασε, καθὼς θὰ ἴδωμεν, τοὺς εἰκονομάχους.

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

48. Μέγας Βασίλειος

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς προετοιμασίας. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας τὸ 330 μ.Χ. Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς τὰ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν μητέρα του Ἑμμέλειαν. Ἀφοῦ ἐσπούδασεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ Βυζαντίου, ὅπου ἐδίδασκον σπουδαῖοι ρήτορες, μετέβη εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν εἰς τὰς Ἀθήνας χάριν εὐρύτερων σπουδῶν. Ἐκεῖ συνεδέθη διὰ στενῆς φιλίας μὲ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν. Ὁ Βασίλειος ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τέσσαρα ἔτη καὶ ἔδειξεν ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλειαν. Ἐπειτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ρήτορος. Τέλος, ἀφοῦ διένειμε τὴν περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς, κατέφυγεν εἰς κάποιον ἐρημικὸν τοπίον, πλησίον τῆς Νεοκαισαρείας, ὅπου ἔζησεν ὡς ἀσκητῆς, μελετῶν, συγγράφων καὶ προσευχόμενος. Ἐκεῖ ἔμεινεν ὁ Βασίλειος πέντε ὁλόκληρα ἔτη. Ἀφοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Καισάρειαν, μὲ τὸν πόθον νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐχειροτονήθη διάκονος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πατρίδος του, τὸν ὁποῖον, ὅταν ἀπέθανεν, διεδέχθη εἰς τὸ ἀξίωμα αὐτό.

Ἡ ἀκτινοβολία του. Ὡς ἐπίσκοπος διεκρίθη διὰ τὴν υπέρσπασιν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἦτο ἔτοιμος καὶ τὴν ζωὴν του νὰ θυσιάσῃ. Πρὸς τὸν Μόδεστον, τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος, ὁ ὁποῖος τὸν ἠπειλῆσεν ἐξ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς περίπτωσιν

πού θα ἐξηκολούθει νὰ πολεμᾷ τοὺς ἀρειανούς, ἀπήντησεν : « Ἡ ἐξορία δὲν μὲ πτοεῖ, διότι εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν εἶναι προσωρινή ἡ διαμονή μου· δήμευσιν τῆς περιουσίας δὲν φοβοῦμαι, διότι δὲν ἔχω καμμίαν περιουσίαν· τὰ βασανιστήρια δὲν μὲ φοβίζουν, διότι τὸ ἀσθενὲς σῶμα μου γρήγορα θὰ ὑποκύψῃ, τὸν δὲ θάνατον τὸν θεωρῶ εὐεργέτην, διότι δι' αὐτοῦ θὰ φθάσω ταχύτερα πρὸς τὸν Θεόν ».

Ἐφρόντισεν ἐπίσης ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς. Χάριν αὐτῶν ἵδρυσε περίφημον πτωχοκομεῖον, τὴν Βασιλειάδα, ὅπως ὠνομάσθη πρὸς τιμὴν του.

Ὑπῆρξεν ἐπίσης ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ σπουδαῖος συγγραφεὺς. Ἐγραψε σοφὰ συγγράμματα. Μεταξὺ αὐτῶν περιλαμβάνεται καὶ ἡ Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία φέρει τὸ ὄνομά του καὶ ἡ ὁποία τελεῖται δέκα φορές τὸ ἔτος· δηλαδὴ τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου, τὰς πέντε πρώτας Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μεγάλην Πέμπτην, τὸ Μέγα Σάββατον, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων.

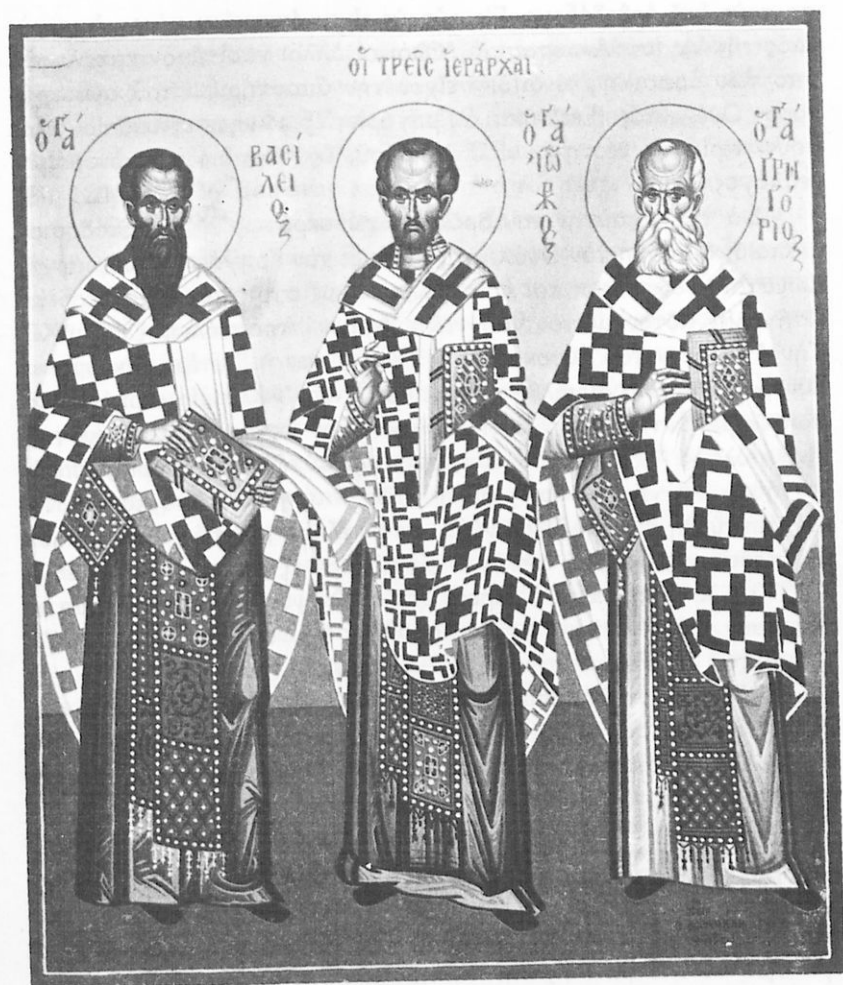
Σπουδαῖος εἶναι καὶ ἓνας Λόγος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς νέους, τοὺς ὁποίους συμβουλεύει πῶς πρέπει νὰ μελετοῦν τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς, διὰ νὰ ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῶν.

Αἱ διαρκεῖς ὁμῶς φροντίδες καὶ οἱ συνεχεῖς κόποι ἐκλόνισαν τὴν ὑγείαν του ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἐπίμονον ἀσθένειαν ἀπέθανε τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 379 μ.Χ., προτοῦ νὰ συμπληρώσῃ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του.

Ὁ Βασίλειος ἦτο μεγάλη φυσιογνωμία. Οἱ ἴδιοι οἱ σύγχρονοί του τὸν ὠνόμασαν Μέγαν.

49. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς προετοιμασίας. Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀριανζόν, χωρίον πλησίον τῆς Ναζιανζοῦ, τὸ 329 μ.Χ. Ἡ εὐσεβὴς μήτηρ αὐτοῦ Νόννα προώριζεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας διὰ τὸ κληρικὸν στάδιον. Ὁ Γρηγόριος ἀφοῦ ἔλαβε τὴν πρώτην μόρφωσιν εἰς τὴν Ναζιανζόν, ἐσυνέχισεν ἔπειτα τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας καὶ τὴν Καισάρειαν τῆς Παλαιστίνης, εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν καὶ τέλος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου παρέμεινεν ἕξ περίπου ἔτη καὶ συνητητήθη μετὰ τὸν Βασίλειον. Κατόπιν ἐπέστρεψεν

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι

εἰς τὴν Ναζιανζὸν καὶ ἔπειτα ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Πόντου πρὸς συνάντησιν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Βασιλείου ἀργότερα ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος εἰς τὰ Σάσιμα, μικρὰν πόλιν τῆς Καισαρείας.

Ἡ ἀκτινοβολία του. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρειανοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος ἐκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ ἐνισχύ-

ση τούς ἐκεῖ ὀρθοδόξους. Εἰς αὐτοὺς εἶχεν ἀπομείνει μόνον ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀγίας Ἀναστασίας. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ναοὶ εἶχον καταληφθῇ ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ὑποστήριξιν τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος. Ἐκεῖ τότε ὁ Γρηγόριος ἐξεφώνησε σπουδαίους λόγους περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ὠνομάσθη θεολόγος.

Διὰ τὴν τοιαύτην του δρᾶσιν ὁ αὐτοκράτωρ Μέγας Θεοδόσιος, ὁ ὁποῖος διεδέχθη τὸν Οὐάλεντα, ἀνέδειξε τὸν Γρηγόριον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ θριαμβευτικῶς μὲ στρατιωτικὴν συνοδείαν εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (380 μ.Χ.). Τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεκύρωσεν ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία συνήλθε τὸ ἐπόμενον ἔτος. Ἀλλὰ μία μερὶς ἐπισκόπων ἔφερεν ἀντιρρήσεις διὰ τὴν ἐκλογὴν του ὡς ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιρρήσεων αὐτῶν ὁ Γρηγόριος, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ἀφορμὴ φιλονεικιῶν, παρητήθη ἀπὸ τὸν θρόνον καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν Ἀριανζόν, ὅπου ἔζησε μελετῶν, συγγραφῶν καὶ προσευχόμενος καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν τὸ 390 μ.Χ. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὰ ἔτη τὸ λείψανόν του μετεφέρθη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 25ην Ἰανουαρίου.

Ὁ Γρηγόριος διεκρίθη ὡς ρήτωρ. Ἐξεφώνησε πολλοὺς λόγους, ἐκ τῶν ὁποίων σώζονται 45 περίπου. Ἐγραψεν ἐπίσης ὁ Γρηγόριος καὶ πολλὰ θρησκευτικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ἡ ποιητικὴ του δύναμις.

50. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς προετοιμασίας. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη τὸ 345 μ.Χ. εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν γέννησίν του ἀπέθανεν ὁ πατέρας του. Τὴν ἀνατροφὴν δὲ αὐτοῦ ἀνέλαβεν ἡ εἰκοσαέτις μητέρα του, ἡ Ἀνθοῦσα, μία ἐξαίρετος γυναῖκα, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ περίφημος ἐθνικὸς ρήτωρ καὶ διδάσκαλος τοῦ Χρυσοστόμου Λιβάνιος εἶπε κάποτε : «Θαυμάζω τὶ γυναῖκας ἔχουν οἱ χριστιανοί».

Ὁ Χρυσόστομος ἀφοῦ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Πολὺ γρήγορα

ὁμως ἄφησεν αὐτὸ καὶ ἐπὶ ἑννέα ἔτη ἔζησε βίον αὐστηροτάτης ἀσκήσεως καὶ μελέτης. Ἐκ τῶν ἑννέα αὐτῶν ἐτῶν τὰ τρία πρῶτα ἔζησεν εἰς τὴν οἰκίαν του, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἕξ ἔτη εἰς τὴν ἔρημον.

Ἡ ἀκτινοβολία του. Ἀφοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τὸ 380 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ἔπειτα ἀπὸ πέντε χρόνια πρεσβύτερος. Ὡς πρεσβύτερος ἔστρεψεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχήν του εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν πτωχῶν καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς φιλανθρωπίας. Καὶ ὄχι μόνον μὲ τὴν ζωὴν του, ἡ ὁποία ἦτο παράδειγμα λιτότητος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ κηρύγματά του προσεπάθησε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς χριστιανοὺς αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τοὺς πάσχοντας.

Διὰ τὴν ἐξαιρετον αὐτὴν δρᾶσιν του ὁ αὐτοκράτωρ Ἀρκάδιος τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ἐκεῖ ἠγαπήθη μέχρι λατρείας ἀπὸ τὸν λαόν.

Ἐξ αἰτίας ὁμως τῆς εἰλικρινείας καὶ τοῦ θάρρους μὲ τὸ ὅποιον ὠμίλει καὶ ἤλεγχε τὴν κακίαν, ἐδημιουργήθη κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασις ἐκ μέρους τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου καὶ τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας. Οὗτοι, ὅταν ἐδόθη ἡ κατάλληλος εὐκαιρία, ἐπέτυχον τὴν καταδίκην του εἰς ἐξορίαν. Ἡ διαταγὴ ὁμως περὶ τῆς ἐξορίας του ἀνεκλήθη λόγῳ σεισμῷ, ὁ ὁποῖος συνέβη ἐν τῷ μεταξύ, καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς.

Ὀλίγον ὁμως χρόνον μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς ἐξορίας οἱ ἐχθροὶ του ἐπέτυχον ἐκ νέου τῆς ἐξορίας του εἰς τὴν Κουκουσὸν τῆς Ἀρμενίας. Ἐκεῖ ὁ Χρυσόστομος ὑπέφερε πολλά. Ἐν τούτοις δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. Ἀντιθέτως μάλιστα δὲν ἔπαυσεν οὔτε μίαν στιγμὴν νὰ ἀγωνίζεται διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτὸ καὶ εἶχε καθημερινὴν ἐπικοινωνίαν καὶ ἀλληλογραφίαν μὲ τοὺς φίλους του, πολλοὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἤρχοντο νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν.

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χρυσοστόμου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθουν μὲ ἀνησυχίαν τὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς φίλους του, κατῴρθωσαν νὰ διαταχθῇ ἡ μεταφορὰ του εἰς τὴν Πιτυοῦντα τοῦ Πόντου. Τὸ σῶμα του ὁμως δὲν ἄνθεξε εἰς τὰς ταλαιπωρίας τῆς νέας ὁδοιπορίας. Ἀπέθανε καθ' ὁδὸν εἰς τὰ Κόμανα τοῦ Πόντου τὴν 14ην Σεπτεμβρίου τοῦ 407.

Τριάκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του μετεφέρθη τὸ τίμιον λεί-

ψανόν του εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἔγινε δεκτὸν μὲ εὐλάβειαν ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Β', υἱοῦ τοῦ Ἀρκαδίου καὶ τῆς Εὐδοξίας, καὶ ἐτοποθετήθη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 13ην Νοεμβρίου.

Τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι πολλὰ. Ἐγραψε διὰ τὸν κλῆρον, διὰ τὸν μοναχικὸν βίον καὶ ἡρμηνεύσεν ὅλην τὴν Ἀγίαν Γραφήν. Πρὸ παντὸς ὁμως διεκρίθη ὡς ρήτωρ.

Ἡ ἑορτὴ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἑορτὴν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἔχει ὀρίσει καὶ κοινὴν ἑορτὴν διὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἱεράρχας τὴν 30ὴν Ἰανουαρίου, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἑορτὴ τῶν γραμμάτων. Κατὰ τὴν ἑορτὴν αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἑξῆς ἀπολυτίκιον τῶν τριῶν ἱεραρχῶν.

«Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς τρισηλίου θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρύτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασίλειον τὸν Μέγαν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ τῷ τὴν γλῶτταν χρυσορήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἔρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν αἰὶ προσβέουσι».

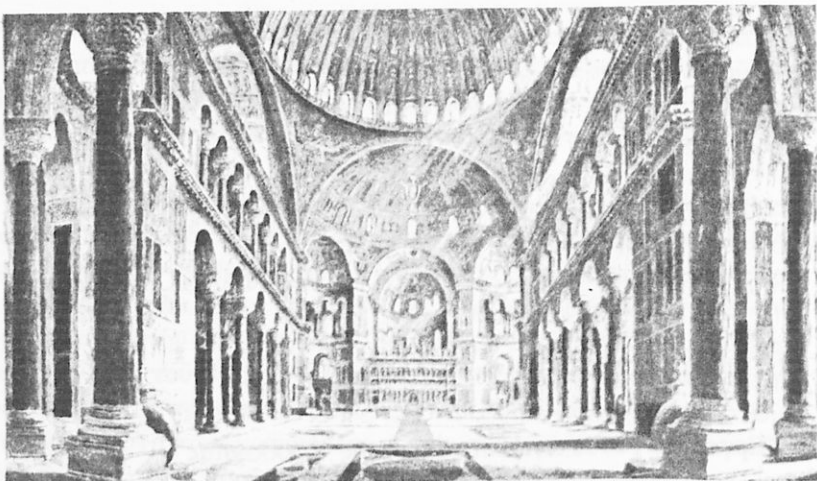
Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

51. Ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς κατέχει ἰδιαίτεράν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν πρώτοις εἰργάσθη διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ ρωμαϊκὸν κράτος καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ἐθνικῆς θρησκείας. Χάριν τῆς θρησκευτικῆς ἐνότητος ἐχρησιμοποίησε καὶ πιεστικὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἐθνισμοῦ. Ἐκλείσεν ἐπίσης τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία ἄλλως τε ἐσπερείτο καὶ μαθητῶν.

Ἐβοήθησεν ἐπίσης ὁ Ἰουστινιανὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτῆς κατὰ τῶν αἱρέσεων, διότι εἶχε καὶ μόρφωσιν θεολογικὴν. Μολονότι δὲ ἦτο πιστὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τούτοις δὲν ἐπολέμησε τοὺς μονοφυσίτας, διότι ἐφοβεῖτο ἀπόσπασιν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μονοφυσῖται ἐπεκράτουν καὶ ἀκόμη διότι ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἐξευρίσκετο τρόπος διὰ νὰ ἐπανέλθουν οἱ μονοφυσῖται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν ὀφείλεται καὶ ἡ ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ ὁποῖος εἶχε καταστραφῇ κατὰ τὴν «στάσιν τοῦ Νίκα». Ὁ ναὸς αὐτὸς ἐκτίσθη ὑπὸ δύο σπουδαίων ἀρχιτεκτόνων τῆς ἐποχῆς, τοῦ Ἀνθεμίου καὶ τοῦ Ἰσιδώρου, οἱ ὁποῖοι ἐτελείωσαν τὸ ἔργον ἐντὸς ἑξ ἐτῶν περίπου, ἀφοῦ ἐχρησιμοποιήθησαν 10.000 ἐργάται. Ὁ θεμέλιος λίθος κατετέθη τὴν 23ην Φεβρουαρίου 532, ἐγιναν δὲ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ τὴν 27ην Σεπτεμβρίου 537. Κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἡμέραν ὁ Ἰουστινιανὸς γεμᾶτος ἀπὸ ἱκανοποιήσιν

‘Η ‘Αγία Σοφία ἑσωθεν

ἀνεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τὴν γνωστὴν φράσιν: «Δόξα τῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντί με τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελέσαι· νενίκηκά σε, Σολομών».

Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τοῦ ναοῦ ἡ ἐπένδυσις τῶν τοίχων ἔγινε μὲ πολύχρωμα μάρμαρα, τὰ ὁποῖα συνεκεντρώθησαν ἀπὸ διαφόρους περιοχὰς τῆς αὐτοκρατορίας. Πολύχρωμοι ἐπίσης κίονες καθὼς καὶ παραστάσεις ψηφιδωταὶ δίδουν μαζί μὲ τὸν ζωγραφικὸν διάκοσμον ἐξαιρετικὴν λαμπρότητα εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τοῦ ναοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ὁδηγοῦν ἑννέα θύραι, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τοῦ νάρθηκος. Ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ρυθμὸς τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον κυριαρχεῖ ἡ καμπύλη γραμμή, εἶναι ὁ ρυθμὸς τῆς βασιλικῆς μετὰ τρούλλου: Ὁ τεράστιος τρούλλος τοῦ οἰκοδομήματος αὐτοῦ μήκους 78 μέτρων καὶ πλάτους 71 στηρίζεται ἐπὶ τεσσάρων κίωνων, οἱ ὁποῖοι ἀπέχουν ἀναμεταξύ των 30 μέτρα.

Ὁ ὑπέροχος αὐτὸς ναὸς ὑπέστη κατ’ ἐπανάληψιν καταστροφὰς διὰ μέσου τῶν αἰώνων, σήμερον δὲ χρησιμοποιεῖται ὡς μουσεῖον.

52. Ἡράκλειος

Ἡ ὑπέρμαχος στρατηγός. Ὃταν ἔγινε αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ὁ Ἡράκλειος, τὸ κράτος εὕρισκετο εἰς κρίσιμον κατάστασιν. Οἱ

Πέρσαι εἶχον καταλάβει τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Συρίαν, τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον, εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην οἱ Ἀβαραοὶ ἐληλάτουν τὰς βυζαντινὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν δύσκολον ἐκείνην περίστασιν τὸν ἐνεθάρρυνεν ὁ πατριάρχης Σέργιος, ὁ ὁποῖος παρεχώρησε μάλιστα εἰς τὸν Ἡράκλειον τὰ πολύτιμα σκεύη τῶν ναῶν καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ κόψη νομίσματα εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ δημοσίου ταμείου, δυνήθη δὲ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ προετοιμασθῇ διὰ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν. Ἀφοῦ δὲ συνεπλήρωσε τὰς προετοιμασίας του ὁ Ἡράκλειος χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς διάστημα δύο ἐτῶν, ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Περσῶν.

Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου ἔγινε θρησκευτικὴ τελετὴ εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὁ Ἡράκλειος ἀπήγγειλεν ὁ ἴδιος τὴν ἐξῆς εὐχήν:

«Δέσποτα Θεὲ καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ παραδώσης ἡμᾶς εἰς ὄνειδος τοῖς ἐχθροῖς Σου διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, ἀλλ' ἐπιβλέψας ἐλέησον καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν Σου νίκην δὸς ἡμῖν, ὅπως μὴ καυχῆσωνται οἱ ἀλάστορες κατὰ τῆς Σῆς κληρονομίας ἐπαιρόμενοι».

Ἀμέσως κατόπιν ἀνεχώρησε. Ἔδωσε πολλὰς μάχας κατὰ τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπέστησαν πολλὰς καταστροφάς.

Ἐνῶ δὲ ἀκόμη ὁ Ἡράκλειος ἠγωνίζετο κατὰ τῶν Περσῶν, ἠπείλησε μέγας κίνδυνος τὴν πρωτεύουσάν τοῦ κράτους του. Οἱ Ἀβαραοὶ μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἀπουσίας τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπολιόρκησαν μαζὶ μὲ τοὺς Πέρσας κατὰ τὸ ἔτος 626 μ.Χ. τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπὸ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Ὁ Ἡράκλειος, ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἡ πόλις πολιορκεῖται, ἔστειλεν ἐκ τοῦ στρατοῦ του 12 χιλιάδας ἄνδρας εἰς τὸν φρούραρχον τῆς Κωνσταντινουπόλεως Βῶνον, διὰ νὰ ὑπερασπίσουν μαζὶ μὲ τὴν φρουρὰν τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Βῶνος μετὰ τοῦ Πατριάρχου Σεργίου ἐξώπλισαν καὶ ὅσους ἐκ τῶν πολιτῶν ἠδύναντο νὰ φέρουν ὅπλα. Ὅλοι ἀπεφάσισαν νὰ ἀντισταθοῦν μέχρις ἐσχάτων. Ὁ πατριάρχης κρατῶν τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου περιήρχετο τὴν πόλιν καὶ τὰ τείχη καὶ ἔδιδε θάρρος εἰς τὰ πλήθη καὶ τοὺς μαχητάς. Ἡ πολιορκία ἦτο ἰσχυρά. Ἐν τούτοις ἡ πόλις ἀνθίστατο εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν πολιορκητῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐπέμενον εἰς τὴν πολιορκίαν. Ἐξαφνα ὁμως φοβερὸς ἀνεμοστρόβιλος κατέστρεψε τὸν στόλον τῶν ἐχθρῶν

καὶ τοιοῦτετρόπως ἠναγκάσθησαν νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν καὶ νὰ φύγουν. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐσώθη. Ὁ λαὸς τῆς πόλεως πανηγυρίζων τὴν σωτηρίαν, ἡ ὁποία ἀπεδόθη εἰς τὴν προστασίαν τῆς Παναγίας, συνεκεντρώθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου ἔψαλαν μὲ ἐπὶ κεφαλῇς τὸν πατριάρχην, ὄρθιοι καθ' ὅλην τὴν νύκτα, τὸν Ἀκάθιστον ὕμνον. Ἀπὸ τότε ὁ ὕμνος αὐτός, ὁ ὁποῖος προὔπηρχε, καθιερώθη κατὰ τρόπον πανηγυρικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας.

Ἡ εὕρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ἡράκλειος ἐπέτυχε τὴν τελικὴν νίκην κατὰ τῶν Περσῶν, ἀφοῦ ἀπῆλλαξε τὸ κράτος του ἐκ τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ ἐχθροῦ, ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγον ὑπετάγη εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἡνάγκασε τότε τοὺς Πέρσας νὰ ἀποδώσουν τὸν Τίμιον Σταυρόν, τὸν ὁποῖον εἶχον ἀρπάξει ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ὅταν δὲ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 628 ὁ Ἡράκλειος ἐπέστρεψε νικητῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τὸν Τίμιον Σταυρόν, ἐγινεν εἰς αὐτὸν θριαμβευτικὴ ὑποδοχή.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (629) ὁ Ἡράκλειος ἔφερε τὸν ἀνακτηθέντα Σταυρόν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὕψωσεν αὐτὸν μὲ κάθε τιμὴν τὴν 14ην Σεπτεμβρίου εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου τὸν εἶχε τοποθετήσῃ μετὰ τὴν εὕρεσίν του ἡ ἁγία Ἑλένη.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ὑπενθυμίζει ἡ ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ ὁποία τελεῖται τὴν 14ην Σεπτεμβρίου. Κατ' αὐτὴν ψάλλεται τὸ ἑξῆς τροπάριον : «Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ προοίμιον, δηλαδή ἀπὸ τὸ τροπάριον «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια» καὶ ἀπὸ τέσσαρας «Στάσεις», αἱ ὁποῖαι ψάλλονται ἀπὸ μία τὰς τέσσαρας πρώτας Παρασκευὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τὴν δὲ πέμπτην Παρασκευὴν ψάλλεται ὁλόκληρος ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος. Αἱ τέσσαρες αὐταὶ «Στάσεις» ἀποτελοῦνται ἀπὸ 24 οἴκους, εἰς δὲ τὸ τέλος ἐκάστου οἴκου ψάλλονται ἐναλλάξ αἱ ἐπωδοί, τὰ ἐφύμνια: «Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε» ἢ «Ἀλληλούϊα».

Προοίμιον

*«Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,
ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
ἐκ παντοίων μὲ κινδύνων ἐλευθέρωσον,
ἵνα κράζω σοι Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.»*

Ἑρμηνεία

*Εἰς σέ τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν τὴν ἔνδοξον νίκην,
ἐπειδὴ ἐλυτρώθηκα ἀπὸ τὰ δεινά, ὡς εὐχαριστίαν
ἀποδίδω, Θεοτόκε, ἐγὼ ἡ Πόλις σου.
Ἄλλ' ἐσὺ ἐπειδὴ ἔχεις ἀκατανίκητον τὴν δύναμιν,
ἀπὸ τοῦς παντοειδεῖς κινδύνους ἐλευθέρωσον,
διὰ τὰ ἀναφωνῶ πρὸς σέ: Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε.*

Ἡ Παναγία

Στάσις Α΄

Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου

Ἡ πρώτη «Στάσις» ἀρχίζει μὲ τὸν «εὐαγγελισμόν». Μᾶς λέγει, ὅτι ἓνας ἄγγελος «πρωτοστάτης», πρῶτος κατὰ τὴν τάξιν, ἀρχάγγελος δηλαδὴ (ὁ Γαβριήλ) ἐστάλη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ εἶπη εἰς τὴν Θεοτόκον τό : «Χαίρε».

Καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν ποὺ μὲ τὴν ἀσώματον φωνὴν τοῦ ἐχαιρέτιζε τὴν Θεοτόκον, βλέποντας τὸν Κύριον, νὰ λαμβάνη ὑλικὸν σῶμα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Θεοτόκου ἔμεινε κατάπληκτος καὶ ἐ-

κραύγαζε πρὸς τὴν Θεοτόκον :

«Χαίρε, διότι διὰ σοῦ θὰ λάμπῃ ἡ χαρὰ τῆς λυτρώσεως καὶ θὰ ἐκλείψῃ ἡ κατάρρα διὰ τὴν παρακοὴν τῶν πρωτοπλάστων... κ.λπ.».

Ἐν συνεχείᾳ παρουσιάζει τὴν Παρθένον νὰ ζητᾷ ἀπὸ τὸν ἄγγελον νὰ μάθῃ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ αὕτη Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἄγγελος τῆς λέγει ὅτι ἐκείνη τὴν ὥρα τὴν ἐπεσκίασεν ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τὴν ἔκαμε ἀξίαν Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Κατόπιν περιγράφει τὴν ἐπίσκεψιν ποὺ ἔκαμε ἡ Παρθένος πρὸς τὴν θεῖαν τῆς τὴν Ἐλισάβετ, ποὺ διέμενε εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἰουδαίαν, προκειμένου νὰ ἐξιστορήσῃ εἰς αὐτὴν τὰ ὅσα τῆς εἶπεν ὁ ἄγγελος. Ἐκεῖ τὴν ὑποδέχεται ἡ Ἐλισάβετ καὶ τὴν ὀνομάζει «Μητέρα τοῦ Κυρίου τῆς».

Τελειώνει ἡ Α΄ Στάσις μὲ τὸν Ἰωσήφ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἄγγελος εἶπεν ὅτι ἡ Θεοτόκος θὰ γεννήσῃ Υἱὸν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, ὁπότε ὁ Ἰωσήφ ἔμφορος ἀναφωνεῖ : «Ἀλληλούϊα» (αἰνεῖτε τὸν Θεόν).

Στάσις Β'

Γέννησις, φυγή εἰς Αἴγυπτον, Ὑπαπαντή

Ὅταν ἤκουσαν οἱ ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ τὸν ὕμνον τῶν ἀγγέλων «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ», ἔσπευσαν πρὸς τὸ σπήλαιον διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ ἤρχισαν νὰ λέγουν πρὸς τὴν Θεοτόκον : «Χαῖρε, διότι διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ σου τὰ οὐράνια ἀγάλλονται μετὰ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπίγεια πανηγυρίζουν μετὰ τοὺς οὐρανοὺς κ.λπ.».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου ὁμιλεῖ διὰ τοὺς μάγους καὶ λέγει ὅτι ὅταν εἶδον τὸν «οὐρανοδρόμον» (= πού τοὺς ἔδειχνε τὸν οὐράνιον δρόμον) ἀστέρα, τὸν ἠκολούθησαν καὶ ὅταν ἔφθασαν, εἶδον εἰς τὰ χέρια τῆς Θεοτόκου ἐκείνον πού μετὰ τὰ χέρια του ἔπλασε τοὺς ἀνθρώπους. Τότε εἶπον πρὸς τὴν Θεοτόκον :

«Χαῖρε σύ, διότι εἶσαι ἡ Μητέρα τοῦ Ἀστέρος πού δὲν δύει ποτὲ κ.λπ.».

Κατόπιν παρουσιάζει τοὺς μάγους ἐπιστρέφοντας εἰς τὴν Βαβυλῶνα δι' ἄλλης ὁδοῦ καὶ ἔτσι ἄφησαν τὸν Ἡρώδη, ὁ ὁποῖος ὡς «ληρωδῆς» (= ἀνόητος) δὲν ἤξευρε νὰ δοξάσῃ τὸν Θεόν. Ἐν συνεχείᾳ γίνεται λόγος περὶ τῆς φυγῆς τοῦ Ἰησοῦ (ὡς νηπίου) εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν σφαγὴν ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου, καὶ τὸν ὁποῖον ὑπέδεχθη ἀργότερον ὁ Συμεὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος καὶ τὸν ἐπῆρε εἰς τὴν ἀγκαλιά του εὐχαριστημένος καὶ ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Στάσις Γ'

Ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θέωσις τοῦ ἀνθρώπου.

Λέγει ὁ ποιητὴς ὅτι μετὰ τὴν ἐνσάρκωσίν του ὁ Ἰησοῦς ἐδημιούργησε μίαν νέαν κτίσιν. Ἀκολουθῶς θαυμάζει τὴν Θεοτόκον καὶ ἀναφωνεῖ :

«Χαῖρε σύ, πού εἶσαι ἄνθος ἄφθαρτον καὶ ἀμάραντον. Χαῖρε σύ, πού εἶσαι ὁ στέφανος τῆς Παρθενίας κ.λπ.».

Συνιστᾷ εἰς ἡμᾶς νὰ ὑψώσωμεν τὸν νοῦν πρὸς τὸν οὐρανόν, διότι δι' αὐτὸ ἦρθε ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν οὐρανόν : διὰ νὰ ἀνεβάσῃ ἡμᾶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ νὰ μᾶς θεώσῃ.

Στρεφόμενος δὲ ὁ ποιητὴς πρὸς τὴν Θεοτόκον λέγει :

«Χαῖρε σύ, πού ἔγινες τὸ πολύτιμον δοχεῖον τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ. Χαῖρε σύ, πού ἔγινες ὀλκάς (= πλοῖον) δι' ὅσους θέλουν νὰ σωθῶν. Χαῖρε σύ, πού εἶσαι τὸ λιμάνι τῶν πλεόντων, πού πλέουν εἰς τὰ πελάγη τῆς ζωῆς κ.λπ.».

Στάσις Δ'

Τὸ τεῖχος τῶν Παρθένων

Ὁ ποιητὴς ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ ἐξυμνεῖ τὸ ἡθικὸν μεγαλεῖον της. Τὴν ὀνομάζει προστατευτικὸν «τεῖχος» τῶν παρθένων. Τὴν ὀνομάζει στήλην τῆς παρθενίας καὶ πύλην τῆς σωτηρίας.

«Χαῖρε, τῆς λέγει, σύ πού εἶσαι ἡ ἰδεώδης τροφὸς (= κουροτρόφος) τῶν παρθένων κ.λπ.».

Κατόπιν ἀπευθύνεται ὁ ποιητὴς πρὸς τὸν Υἱὸν τῆς Παρθένου καὶ λέγει ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη προσφέρωμεν πρὸς Αὐτὸν τόσας ὠδὰς (= ὕμνους) ὅσοι εἶναι οἱ κόκκοι τῆς ἄμμου καὶ πάλιν δὲν θὰ ἔχωμεν ὑμνήσει τὸν Κύριον ὅσον πρέπει.

Ἐπανέρχεται πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ λέγει ὅτι τὴν βλέπει ὡς φωτοδόχον πού φωτίζει τὰ πνευματικὰ σκότη. Λέγει ὅτι αὐτὴ ἀνάπτουσα τὸ αὔλον φῶς τοῦ Χριστοῦ, ὁδηγεῖ ὅλους πρὸς τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ κ.λπ.

Ὅμιλεῖ κατόπιν διὰ τὸν Ἰησοῦν καὶ λέγει ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν γῆν μας ὁ Θεός, διότι ἤθελε νὰ μᾶς ἐξαγοράσῃ καὶ νὰ σχίσῃ τὸ χειρόγραφον (= τὸ γραμμάτιον) τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Ἀνυμνεῖ καὶ πάλιν ὁ ποιητὴς τὴν Θεοτόκον ὡς ἔμψυχον ναὸν τοῦ Υἱοῦ της. Τὴν ὀνομάζει σκηνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου. Θησαυρὸν τῆς ζωῆς ἀδαπάνητον (= ἀτελείωτον), πολύτιμον στέμμα τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, ἀσάλευτον πύργον τῆς Ἐκκλησίας κ.λπ. Καὶ τελειώνει μὲ τὸν ἐξῆς ἐπίλογον :

Κείμενον

«Ὡ πανύμνητε Μῆτερ, ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον· δεξαμένη τὴν νῦν προσφοράν, ἀπὸ πάσης ρῦσαι συμφορὰς ἅπαντας, καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσεως τοὺς συμβούντας. Ἀλληλουῖα».

Ἑρμηνεία

«Ὡ πολυῦμνητε Μητέρα τοῦ Θεοῦ, σὺ ποὺ ἐγέννησες τὸν ἀγιώ-
τατον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀγίους, τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀφοῦ δεχθῇς τὴν
προσευχὴν αὐτὴν ποὺ σοῦ προσφέρομεν, ἀπὸ κάθε συμφορὰν σῶ-
σε μας ὅλους καὶ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν κόλασιν λύτρωσαι ἡμᾶς ὅλους
ποὺ μαζί βοῶμεν : Αἰνεῖτε τὸν Θεόν».

ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ—ΑΣΚΗΤΑΙ

53. Μέγας Ἀντώνιος

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος μερικοὶ χριστιανοί, οἱ ὅποιοι ἤθελον νὰ ζήσουν βίον ἀσκητικόν, διὰ νὰ ἀφοσιωθοῦν εἰς τὸν Θεόν, ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὰς πόλεις καὶ μετέβησαν εἰς μέρη ἀκατοίκητα καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς καλύβας (κελλία), εἴτε χωριστὰ κατ' ἄτομον, εἴτε καθ' ὁμάδας νηστεύοντες καὶ προσευχόμενοι.

Ἡ κίνησις αὕτη ἤρχισεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ σπουδαιότερος δὲ ἀντιπρόσωπος τοῦ μοναχικοῦ βίου ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν ἦτο ὁ Μέγας Ἀντώνιος.

Βίος τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου. Οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀνω Αἴγυπτον ἀπὸ γονεῖς πλουσίους κατὰ τὸ ἔτος 250 μ.Χ. Εἰς ἡλικίαν 20 ἐτῶν εἰσέρχεται μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου του. Τὰ πρῶτα λόγια ποὺ ἤκουσεν ἦσαν τὰ ἐξῆς : «Ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς τέλειος, πῆγαινε πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ διαμοίρασε αὐτὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ θὰ ἔχῃς θησαυρὸν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔλα νὰ με ἀκολουθήσῃς». Τὰ λόγια αὐτά, ποὺ εἶχεν εἶπει ἄλλοτε ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν πλούσιον νεανίσκον, ἐπροξένησαν εἰς αὐτὸν μεγάλην ἐντύπωσιν. Κάποια φωνή, τὴν ὁποίαν ἤκουσεν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του, τοῦ εἶπε : «Λέγονται διὰ σέ». Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ἐπώλησε τὰ ὑπάρχοντά του, διεμοίρασε τὰ χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐξηφανίσθη. Μετέβη εἰς κάποιον ἔρημον, διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ.

Κατ' ἀρχὰς κατῳκεῖ μέσα εἰς ἓνα σπήλαιον νηστεύων καὶ προσευχόμενος. Κατόπιν ἐπὶ εἰκόσι ἔτη ἔζησε μέσα εἰς τὰ ἐρείπια κάποιου φρουρίου. Ἐπειτα εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἰς τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκεται σήμερον ἡ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου.

Ἡ ἀκτινοβολία του. Ἡ φήμη του ἐξηπλώθη παντοῦ καὶ πολλοὶ ἤρχοντο ἐκεῖ διὰ νὰ ζητήσουν τὰς συμβουλὰς του, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν θεραπείαν ἀπὸ ἀσθενείας διὰ τῆς προσευχῆς του.

Τόσῃν δὲ φήμῃν ἀπέκτευσεν, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ οἱ υἱοὶ του ἔστειλαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μέγαν Ἀντώνιον διὰ νὰ ἐκφράσουν μὲ αὐτὴν τὸν σεβασμὸν των.

Ἀλλὰ καὶ πολλοί, μιμούμενοι τὸ παράδειγμά του, ἦλθον πλησίον τοῦ μέρους, ὅπου ἐμόναζε, διὰ νὰ τὸν ἔχουν πνευματικὸν ὁδηγὸν εἰς τὴν νέαν ζωὴν των.

Ἀπὸ τὸ ἐρημητήριόν του ὁ Ἀντώνιος ἐξῆλθε δύο φορές. Τὴν πρώτην φοράν, ὅταν ἐγίνε ὁ διωγμὸς τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ μὲ τὸν πόθον νὰ μαρτυρήσῃ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ αὐτό, παρὰ μόνον νὰ ἐνισχύσῃ εἰς τὸ μαρτύριον ἄλλους χριστιανούς· καὶ τὴν δευτέραν φοράν διὰ νὰ στηρίξῃ καὶ προφυλάξῃ τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀρείου. Ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀπέθανε τὸ 355 εἰς ἡλικίαν 105 ἐτῶν.

Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας τὴν 17ην Ἰανουαρίου καὶ ψάλλεται τότε τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον: «Τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος, τῷ Βαπτιστῇ εὐθείαις ταῖς τρίβοις ἐπόμενος, πάτερ Ἀντώνιε, τῆς ἐρήμου γέγονας οἰκιστῆς καὶ τὴν οἰκουμένην ἐστήριξας εὐχαῖς σου. Διὸ πρέσβευε Χριστῷ τῷ θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Ὁ Μέγας Ἀντώνιος

54. Ὁργάνωσις καὶ διάδοσις τοῦ μοναχικοῦ βίου

Παχώμιος. Ἐνας ἄλλος μοναχός, ὁ Παχώμιος, ἐσκέφθη ὅτι θὰ ἦτο προτιμώτερον οἱ μοναχοὶ νὰ ζοῦν ὅλοι μαζί ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην ἀντὶ νὰ εἶναι διασκορπισμένοι εἰς διάφορα κελλία. Κατὰ τὸ ἔτος 320 ἱδρυσεν τὸ πρῶτον κοινόβιον μοναστήριον εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Οἱ μοναχοὶ σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμόν, ποὺ συνέταξεν ὁ ἴδιος, εἶχον ἓνα ἀρχηγόν (τὸν ἡγούμενον) καὶ ἔμενον εἰς τὸ ἴδιον κτίριον (τὸ μοναστήριον) προσευχόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι.

Διάδοσις τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ὁ μοναχικός βίος διεδόθη εἰς τὴν Παλαιστίνην, Συρίαν, Μικρὰν Ἀσίαν, Ἀρμενίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου ἱδρύθησαν πολλὰ μοναστήρια. Ὁ Μέγας Βασίλειος, θαυμαστής τῆς νέας αὐτῆς μορφῆς τῆς ζωῆς, διευτύπως κανόνα συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον ὤφειλον νὰ ζοῦν οἱ μοναχοί.

Εἰς τὴν Δύσιν ἔκαμε γνωστὸν τὸν μοναχικὸν βίον ὁ Μέγας Ἀθανάσιος κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἐξορίας του. Πρὶν ἔλθῃ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἐκυκλοφόρουσαν ἀόριστοι φῆμαι περὶ τῶν μοναχῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ὅταν ὅμως ἦλθεν εἰς τὴν Ρώμην ἐξόριστος ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, πολλοὶ τὸν ἐπλησίαζον καὶ ἐζήτησαν νὰ μάθουν ἀκριβέστερον διὰ τὴν νέαν αὐτὴν κίνησιν. Καὶ ὁ ὑπέροχος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἔδιδε κάθε σχετικὴν πληροφορίαν καὶ παρουσίαζε ὡς παράδειγμα τὴν ζωὴν τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου. Δὲν παρῆλθε δὲ πολὺς καιρὸς καὶ ἱδρύθησαν πολλὰ μοναστήρια εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰσπανίαν καὶ ὀλίγον ἀργότερα εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους. Βραδύτερον ὁ Βενέδικτος ὠργάνωσε τὸν μοναχικὸν βίον τῆς Δύσεως. Ἐπέβαλεν εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς Δύσεως ὡς κύριον ἔργον αὐτῶν τὴν ἐργασίαν καὶ ἐμετρίασε τὴν αὐστηρότητα τῶν μοναχικῶν διατάξεων τῆς Ἀνατολῆς λόγῳ τοῦ ψυχροῦ κλίματος.

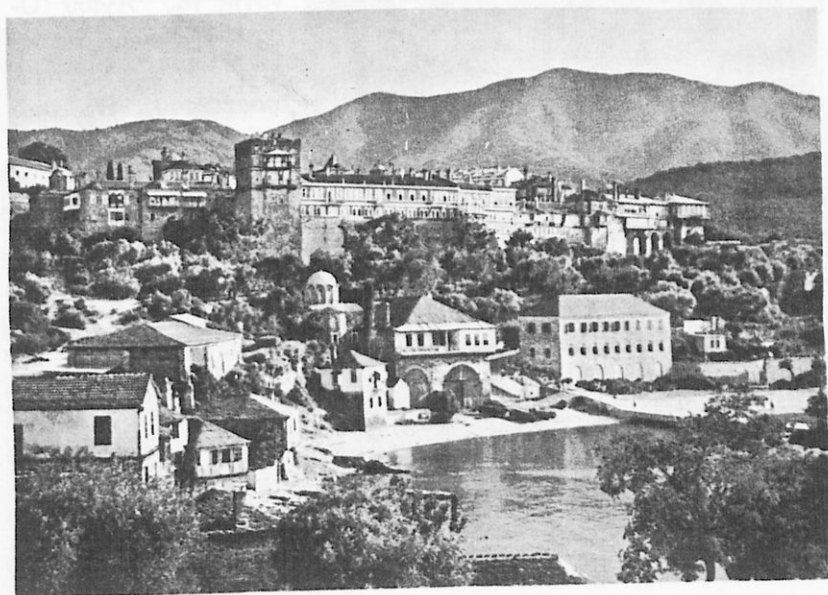
Ἡ χρησιμότης τῶν μοναστηρίων. Τὰ μοναστήρια τότε καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν ἐχρησίμευον καὶ ὡς σχολεῖα καὶ διὰ τὸν λαὸν καὶ διὰ τὸν κλῆρον. Μὲ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἀρχαίων χειρογράφων διέσωσαν πολλὰ ἀρχαῖα βιβλία. Εἰς τὴν Δύσιν οἱ μοναχοὶ ἐδίδασκαν τοὺς βαρβάρους λαοὺς ὄχι μόνον τὸν Χριστιανισμόν ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματα. Καὶ ἐκπολιτιστικὴν δρᾶσιν παρουσίασαν οἱ μοναχοὶ τῆς Δύσεως. Ἐκοπτον μετὰ προσοχῆς δάση, μετέβαλλον μέρη ἐλώδη καὶ πετρώδη εἰς εὐφορὰ λειβάδια καὶ ἀγρούς, κατεσκεύα-

ζον συνοικισμούς και όδους. Κατ' αυτόν τόν τρόπον εις χώρας πτωχάς και βαρβάρους έφερον εύφορίαν και πολιτισμόν.

55. "Άγιον Όρος

Ίστορία του Άγίου Όρους. Ό μοναχικός βίος τής Άνατολής συνεχίζεται με τόν μοναχικόν βίον του Άγίου Όρους (Άθως). Εις τήν περιοχήν αυτήν (ύψους 2000 μέτρων), εις τήν όποίαν καταλήγει ή ανατολικώτερα έκ των Χερσονήσων τής Χαλκιδικής, ήρχισεν από τά μέσα του 10ου αιώνος νά παρατηρηται σπουδαία κινήσεις με τόν μοναχόν και πατέρα του μοναχικού βίου του Άγίου Όρους, τόν άγιον Άθανάσιον τόν Άθωνίτην. Ούτος έκτισε τήν Μεγάλην Λαύραν και έκανόνισε τόν βίον των μοναχών κατά τοιοῦτον τρόπον, ώστε νά διέρχωνται τās ήμέρας με προσευχήν και έργασίαν. Τό παράδειγμα του έμιμήθησαν και άλλοι.

Βαθμηδόν έκτίσθησαν 20 μοναστήρια, τά όποία διεκρίθησαν από του 14ου αιώνος εις κοινόβια και ιδιόρρυθμα. Και εις μέν τά κοινόβια

"Άγιον Όρος. Μονή Βατοπεδίου

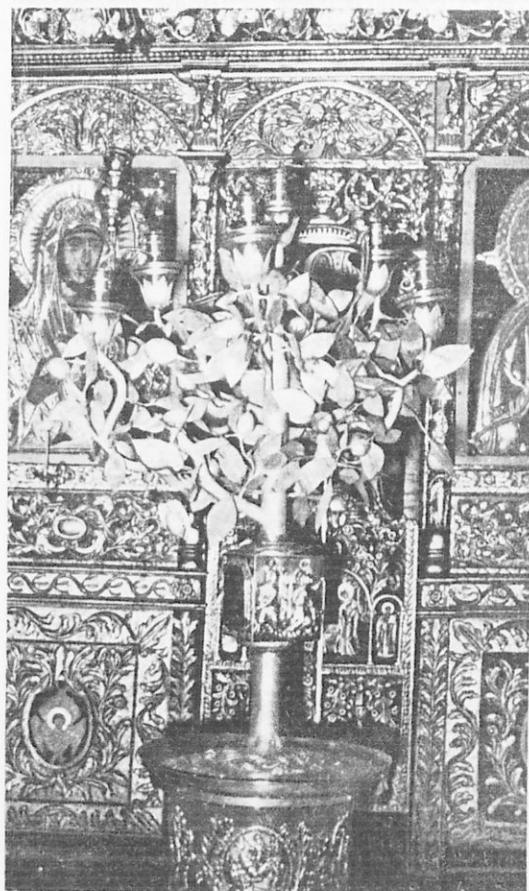
ὄχι μόνον ἡ προσευχή ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς διαίτης εἶναι ὁμοίο-
μορφος, εἰς δὲ τὰ ἰδιόρρυθμα ἐδίδετο ἐλευθερία εἰς τὸν μοναχὸν νὰ
κανονίζῃ τὴν τροφήν του εἰς τὸ κελλίον του.

Παραλλήλως πρὸς τὰ 20 αὐτὰ μοναστήρια ὑπάρχουν καὶ αἱ
καλύβαι ἐγκατεσπαρμέναι εἰς διάφορα σημεῖα τῆς βραχώδους περιο-
χῆς. Εἰς αὐτὰς ζοῦν οἱ ἐρημίται.

Διοίκησις. Σύμφωνα με τὸν κανονισμόν τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἕκα-
στον μοναστήριον εἶναι ἀνεξάρτητον καὶ ἔχει τὸν ἡγούμενόν του, ὁ

ὁποῖος ἐκλέγεται ὑπὸ
τῶν μοναχῶν. Πνευμα-
τικῶς ὑπάγεται τὸ Ἅ-
γιον Ὅρος εἰς τὸ Οἰ-
κουμενικὸν Πατριαρχεῖ-
ον Κωνσταντινουπόλε-
ως. Τὴν ἀνωτάτην ἐπο-
πτεῖαν τῶν εἴκοσι μο-
νῶν ἀσκεῖ ἡ Ἱερὰ Κοι-
νότης τοῦ Ἀγίου Ὁ-
ρους, ἡ ὁποία ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ 20 ἀντι-
προσώπους, ἕνα ἀπὸ
ἐκάστην μονὴν καὶ ἔχει
τὴν ἑδραν τῆς εἰς τὰς
Καρυάς, τὴν πρωτεύ-
ουσαν τοῦ Ἀγίου Ὁ-
ρους.

Ἡ ὀφειλὴ μας πρὸς
τὸ Ἅγιον Ὅρος. Εἰς τὰς
20 μονὰς τοῦ Ἀγίου
Ὁρους διεφυλάχθη βα-
θμηδὸν ὅ,τι πολὺτιμον.
Ἅγια λείψανα, καλλι-
τεχνικὰ ἀφιερώματα,
ἀρχαῖαι εἰκόνες, σπάνια
καὶ μεγάλης ἀξίας ἀντι-
κείμενα καὶ χιλιάδες χει-

Καθολικὸν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων.

ρογράφων, τὰ ὅποια εὐρίσκουν ἀσφαλεῖς φύλακας τοὺς εὐσεβεῖς μοναχοὺς.

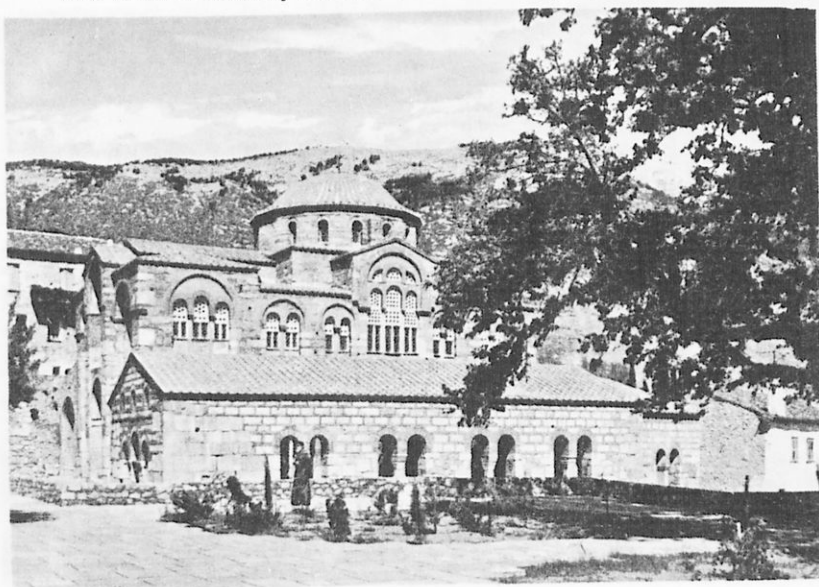
Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη ἱερώτερον! Φθάνει νὰ σκεφθῶμεν ὅτι τὸ "Ἅγιον Ὄρος κατὰ τὸ διάστημα τῆς τουρκικῆς δουλείας διετήρησεν ἄσβεστον τὴν λαμπάδα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὀνομάζεται ἱερὰ κιβωτὸς τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἔθνους.

56. "Αλλαι βυζαντιναὶ μοναὶ τῆς Ἑλλάδος

Τοῦ Φιλοσόφου. Αὕτη ἰδρύθη τὸν 10ον αἰῶνα πλησίον τῆς Δημητσάνης ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Λαμπαρδοπούλου πρωθυπουργοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου Φωκᾶ, ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Φιλοσόφου. Ἐξ αὐτοῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα καὶ ἡ μονή.

Περὶ τῆς σπουδαίας αὐτῆς μονῆς κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους δὲν ἔχομεν καμμίαν εἰδησιν, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ πολλὰς ἄλλας βυζαντινὰς μονὰς τῆς Ἑλλάδος, αἱ ὁποῖαι ἰδρύθησαν ἀπὸ τοῦ 10ου μέχρι τοῦ 12ου αἰῶνος.

Τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε. Αὕτη ἰδρύθη κατὰ τὰ τέλη

Μονὴ ὁσίου Λουκᾶ.

τοῦ 10ου αἰῶνος πλησίον τῆς ὀχυρᾶς Ἀκροπόλεως τῆς ρωμαϊκῆς Σπάρτης ὑπὸ τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε.

Τοῦ ὁσίου Λουκᾶ. Αὕτη ἰδρύθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ ὁσίου Λουκᾶ τοῦ Στειριώτου ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος καὶ εἶναι τὸ σπουδαιότερον βυζαντινὸν μνημεῖον τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ναὸς τῆς μονῆς, ρυθμοῦ βυζαντινοῦ ὀκταγωνικοῦ, τὸ τελειότερον κτίριον ὁμοίων ναῶν, διασώζει ὁλόκληρον τὸν πλούσιον αὐτοῦ στολισμὸν μὲ ψηφιδωτὰς εἰκόνας.

Κάτω τοῦ ναοῦ ὑπάρχει κρύπτη, ἡ ὁποία τιμᾶται εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Βαρβάρας. Εἰς τὴν κρύπτην αὐτὴν εὐρίσκεται ὁ τάφος τοῦ ὁσίου Λουκᾶ.

Εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ναοῦ ἰδρύθη ὀλίγον βραδύτερον ὁ ναὸς τῆς Παναγίας, τοῦ ὁποίου ὁ τροῦλλος διακρίνεται διὰ τὴν κομψότητά του μεταξὺ τῶν βυζαντινῶν ναῶν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Τοῦ ὁσίου Μελετίου. Αὕτη ἰδρύθη κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα εἰς περιβλεπτον θέσιν τοῦ Κιθαιρῶνος, ἡ ὁποία κεῖται ὑπεράνω τῆς μεθορίου Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς.

Μονὴ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν Πάτμον.

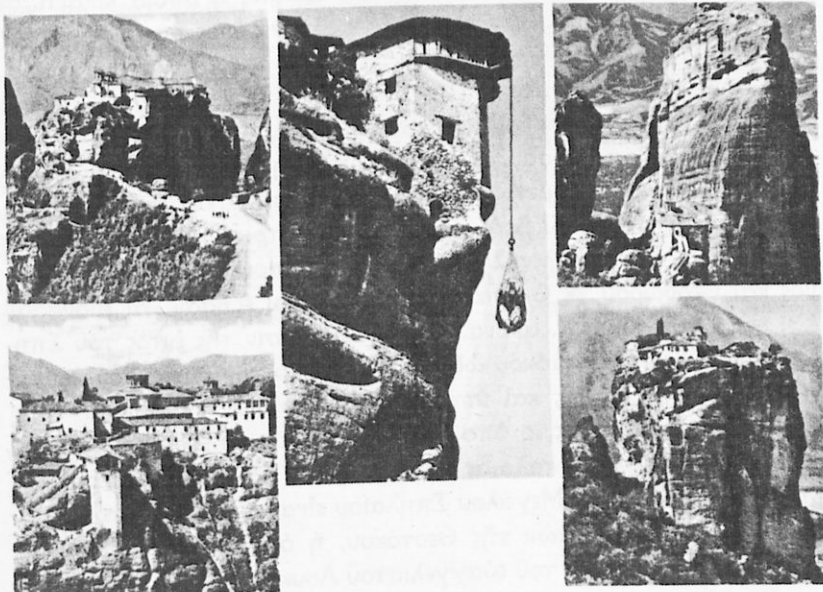
Τοῦ Δαφνίου. Αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἐκτίσθη δὲ κατὰ τὰ τέλη τοῦ 11ου αἰῶνος. Εἰς τὸν ναὸν τῆς μονῆς διασώζονται θαυμάσια ψηφιδωτά.

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς τὴν Πάτμον. Αὕτη ἐκτίσθη κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου Χριστοδούλου, εὐρίσκεται δὲ ὑψηλότερον τοῦ σπηλαίου, εἰς τὸ ὁποῖον παρέμεινεν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὡς ἐξόριστος.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς μονῆς ὑπάρχει ὁ ναὸς, μικρὸς μὲν ἀλλὰ ἐξαιρετικῆς τέχνης, περίξ δὲ αὐτοῦ διάφορα ἄλλα κτίσματα καὶ κελλῖα, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ δεξαμενὴ.

Εἰς τὴν μονὴν ὑπάρχει σπουδαία βιβλιοθήκη, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται παλαιὰ χειρόγραφα καὶ πολλὰ βιβλία, ἐκ τῶν ὁποίων μερικά εἶναι σπάνια καὶ ἔχουν μεγάλην ἀξίαν.

Τῶν Μετεώρων. Αἱ μοναὶ αὗται ἐμφανίζονται κατὰ τὸν 12ον αἰῶνα. Πρόκειται περὶ 24 μοναστηρίων, τὰ ὁποῖα ἔκτισαν μερικοὶ εὐσεβεῖς μοναχοὶ εἰς τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἀποκρήμνους βράχους, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Θεσσαλίαν πλησίον τῆς Καλαμπάκας μετὰ τὴν ὀνομασίαν «Μετεῶρα».

Μετεῶρα.

Ἐξ αὐτῶν λειτουργοῦν σήμερον τέσσαρα :

α) Ἡ μονὴ Μετεώρου. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκεται ὁ εὐρύχωρος ναὸς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καὶ βιβλιοθήκη μὲ ἀρκετὰ παλαιὰ χειρόγραφα.

β) Ἡ μονὴ Βαρλαάμ. Αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ πρώτου ἰδρυτοῦ αὐτῆς καὶ ἔχει τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν τῶν Ἀγίων Πάντων.

γ) Ἡ μονὴ ἀγίου Στεφάνου. Εἰς αὐτὴν εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Στεφάνου καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἀγίου Χαραλάμπους, ἕνας λαμπρὸς ναὸς μὲ τρεῖς τρούλλους. Ὑπάρχει ἐκεῖ καὶ ἡ κἀρα τοῦ ἀγίου Χαραλάμπους, ἡ ὁποία φυλάσσεται εἰς τὸ Σκευοφυλάκιον τῆς μονῆς.

δ) Ἡ μονὴ τῆς Ἀγίας Τριάδος. Αὕτη εἶναι ἡ νεωτέρα ἐκ τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων συγχρόνως δὲ καὶ ὠραιότατη μονὴ μὲ γραφικωτάτην καὶ εὐκόλον ἀνάβασιν.

Καὶ ὁ ἐπισκέπτης πού θὰ εὐρεθῇ μέσα εἰς τὸ περιβάλλον αὐτὸ καὶ θὰ φέρῃ εἰς τὴν σκέψιν του τὰς ὁλονυκτίους δεήσεις τῶν ἀνθρώπων, πού ἔζησαν εἰς τὰ ἱερὰ αὐτὰ κτίρια διὰ νὰ κερδίσουν τὸν Χριστόν, θὰ ἀντιληφθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων τὴν λάμψιν, ἡ ὁποία κρύπτεται εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὅταν οὗτος ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του.

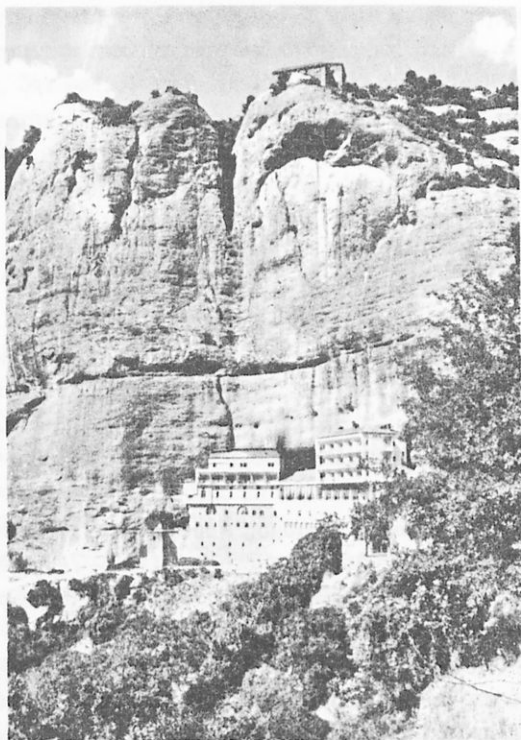
Τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. Παλαιότερα καὶ τῶν μονῶν τοῦ Ἀγίου Ὅρους εἶναι ἡ μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ἡ μεγαλυτέρα ἐκ τῶν μονῶν τῆς Πελοποννήσου. Αὕτη κεῖται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Καλαβρύτων εἰς ὕψος 934 μέτρων ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ εἶναι κτισμένη εἰς τὴν ρίζαν πελωρίου βράχου ὕψους 150 μέτρων περίπου.

Ἡ μονὴ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἰδρύθη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Συμεῶνος καὶ Θεοδώρου, ἐκ Θεσσαλονίκης, οἱ ὅποιοι ἔζησαν καὶ ἐμόνασαν ἐκεῖ κατὰ τὸν 4ον μ.Χ. αἰῶνα. Εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς ἐντὸς τοῦ Σπηλαίου εἰκόνος τῆς Θεοτόκου ὠδηγήθησαν ἀπὸ τὴν βοσκοπούλαν Εὐφροσύνην, τῆς ὁποίας καὶ ὑπάρχει παρεκκλήσιον τῆς μονῆς.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς, περιλαμβάνει πολλὰς παλαιὰς εἰκόνας. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον κειμήλιον τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου εἶναι ἡ ἐκ κηροῦ καὶ μαστίχης θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία κατὰ τὴν παράδοσιν θεωρεῖται ἔργον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ.

Ἡ δρᾶσις τῶν μονῶν κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Καὶ αἱ

μοναὶ αὐταὶ εἶχον τὴν αὐτὴν δρᾶσιν πρὸς τὰς μονὰς τῆς Ἀνατολῆς. Τὰ μοναστήρια ἦσαν αἱ μόναι δημόσιαι βιβλιοθήκαι καὶ οἱ μόνοι χῶροι, ὅπου ἐκαλλιεργοῦντο τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἐγένετο ἡ ἀντιγραφὴ ἀρχαίων χειρογράφων. Ἐπίσης εἰς τὰ μοναστήρια εὗρισκον καταφυγὴν καὶ προστασίαν οἱ ἀσθενεῖς, οἱ πτωχοί, οἱ ὀδοιπόροι, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύναντο νὰ εὗρουν πουθενά ἄλλοῦ. Διότι ὑπῆρχον καὶ νοσοκομεῖα καὶ πτωχοκομεῖα εἰς τὰς μονὰς. Ἐξεπλήρωνον ἀκόμη τὰ μοναστήρια τῶν βυζαντινῶν χρόνων καὶ

Μονη Μεγάλου Σπηλαίου

ἐθνικὴν ἀποστολὴν. Εἰς τοὺς μοναχοὺς ἀνετέθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἐξημέρωσις καὶ ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαύων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐγκατασταθῇ εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ

57. Εικονομαχία

Ὁ Λέων ὁ Ἰσαυρος ἀποφασίζει τὴν καθαίρεσιν τῶν εἰκόνων. Ὁ αὐτοκράτωρ Λέων ὁ Ἰσαυρος (717 - 741), ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι πολλοὶ χριστιανοὶ ἔκαμνον κατάχρησιν τῆς ὀφειλομένης τιμῆς εἰς τὰς εἰκόνας καὶ ἔφθανον μέχρι λατρείας, ἀνέλαβεν ἀγῶνα ἐναντίον αὐτῶν. Ἀντὶ δὲ νὰ φροντίσῃ νὰ διαφωτισθῇ ὁ λαός, ὥστε νὰ τιμᾷ τὰς εἰκόνας καὶ ὄχι νὰ τὰς λατρεύῃ, διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν κατάστασιν, ἐξέδωκε διάταγμα (726) νὰ κρεμάσουν τὰς εἰκόνας ἐντὸς τῶν ναῶν ὑψηλότερον καὶ ἀργότερα διὰ νέου διατάγματος (730) διέταξε νὰ ἀφαιρέσουν αὐτὰς ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας.

Ἡ ἀντίδρασις. Εὗρεν ὅμως ἀντίδρασιν μεγάλην. Ἐξηγέρθησαν οἱ μοναχοὶ καὶ μέγα μέρος τοῦ λαοῦ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀντίδρασιν τοῦ λαοῦ καὶ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι διεκρίνοντο διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ μόρφωσιν, δὲν ἦσαν σύμφωνοι. Τοιοῦτοι ἦσαν ὁ τότε πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανός, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησε νὰ παραιτηθῇ παρὰ νὰ ὑποχωρήσῃ, ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὀνομαστὸς θεολόγος καὶ μοναχός, ὁ ὁποῖος ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν εἰκόνων «αἱ ὁποῖαι βοηθοῦν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸν Θεόν» καὶ ὁ πάπας τῆς Ρώμης Γρηγόριος ὁ Β'. Οὗτος ἤλεγξε τὸν βασιλέα δι' ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν ἔστειλεν εἰς αὐτόν.

Ἀλλὰ ὁ Ἰσαυρος δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν οὔτε τὰς συμβουλὰς τῶν

ἀνδρῶν αὐτῶν, οὔτε τὴν ἀντίδρασιν τοῦ λαοῦ. Ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματός του κατὰ τῶν εἰκόνων.

Τὸ κακὸν δὲ εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ ἐξετέλουν τὰς ἀποφάσεις τοῦ βασιλέως, ἦσαν ἄνθρωποι ἀμόρφωτοι, οἱ ὅποιοι παρεφέροντο μέχρι βαρβαρότητας. Δι' αὐτὸ καὶ σπουδαῖα ἔργα τέχνης παρέδιδον εἰς τὸ πῦρ· καὶ πολύτιμα χειρόγραφα κατέστρεψαν, ἐπειδὴ εἶχον στολισθῇ μὲ εἰκόνας· καὶ ἀνθρώπινον αἷμα ἔχυσαν, ὅταν πλησίον τῆς Χαλκῆς Πύλης προσεπάθουν μὲ πέλεκυν νὰ κόψουν τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος. Ἔτσι λοιπόν, ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς καταχρήσεως, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ διορθωθῇ μὲ τὴν κατάλληλον διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ, ἐγιναν πολλὰ κακά, τὸ δὲ κράτος διηρέθη εἰς δύο μερίδας, αἱ ὁποῖαι ἐμάχοντο ἀναμεταξύ των : τὴν μερίδα τῶν εἰκονομάχων, ὅπως ὠνόμαζον αὐτοὺς οἱ φίλοι τῶν εἰκόνων, καὶ τὴν μερίδα τῶν εἰκονολατρῶν, ὅπως ὠνόμαζον αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ τῶν εἰκόνων.

Ἡ Ζ' Οἰκουμένη Σύνοδος. Ἐπάνω εἰς τὴν ἰδίαν γραμμὴν ἐβάδισε καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Ε', ὁ υἱὸς τοῦ Λέοντος (741 - 755), ὁ ὁποῖος διεδέχθη τὸν πατέρα του εἰς τὸν θρόνον. Αὐτὸς μάλιστα ἠθέλησε καὶ νὰ ἐγκρίνῃ τὴν κατάργησιν τῆς προσκυνησεως τῶν εἰκόνων διὰ συνόδου, τὴν ὁποίαν ἐκάλεσε. Ἡ σύνοδος αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος ἐπίσκοποι τοῦ περιβάλλοντος τοῦ αὐτοκράτορος, ἀπεκήρυξε τὸν πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν, τοὺς κυριωτέρους ὑπερασπιστὰς τῶν εἰκόνων. Ἐχαρακτήρισε δὲ ὡς εἰδῶλα τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων, παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ τὰ λείψανα αὐτῶν καὶ θεώρησε τοὺς εἰκονοφίλους ἐχθροὺς τοῦ κράτους.

Τότε μοναστήρια πολλὰ μετεβλήθησαν εἰς στρατῶνας, ἔκλεισαν πολλὰ καὶ ἐδημεύθη ἡ περιουσία των, ἐξωρίσθησαν μοναχοί. Μεταξύ δὲ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐμαρτύρησαν τότε, εἶναι καὶ ὁ Στέφανος ὁ νεώτερος.

Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατόν μία σύνοδος εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβε μέρος κανεὶς ἐκ τῶν πέντε πατριαρχῶν νὰ ἔχη κῦρος ; Δι' αὐτὸ μολοντί εἰς πολλοὺς κόπους ὑπεβλήθη καὶ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτὸς διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ του, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ υἱὸς του Λέων Δ' ὁ Χάζαρος (775 - 780), ἐν τούτοις ἡ ἀλήθεια ἐθριάμβευσε. Καὶ κατὰ τὸ ἔτος 787, ὅταν ἐβασίλευεν ἡ Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ἡ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος Λέοντος Δ', ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου υἱοῦ της, ἐπὶ

τοῦ πατριάρχου Ταρασίου, συνεκλήθη εἰς τὴν Νίκαιαν ἡ ἐβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἡ ὁποία ἐβαλε τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των. «Ὅρίζομεν (ἔλεγον οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι συνήλθον) ἵνα ἀφιερώνωνται αἱ σεπτὰ καὶ ἅγια εἰκόνες εἰς τὰς ἀγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας... καὶ εἰς αὐτὰς ὀρίζομεν νὰ ἀπονέμεται ἀσπασμὸς καὶ τιμητικὴ προσκύνησις, ὅχι ὅμως ἡ ἀληθινὴ λατρεία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς μόνον τὸν Θεόν».

58. Ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων

Εἴκοσι πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἐβδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (813) ἤρχισε πάλιν ὁ πόλεμος κατὰ τῶν εἰκόνων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος Ε' τοῦ Ἀρμενίου. Οἱ ὀρθόδοξοι ἀντέδρασαν. Ὁ μοναχὸς Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐπὶ κεφαλῇ τῶν ὀρθοδόξων ἔρραβδίσθη, ἐφυλακίσθη, ἐξωρίσθη. Τὰ ἴδια ἔπαθον καὶ ἄλλοι, δὲν ἔλειψαν δὲ καὶ μαρτύρια ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ὁ πόλεμος κατὰ τῶν εἰκόνων ἐσυνεχίσθη καὶ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ (820-829) καὶ τοῦ Θεοφίλου (829-842). Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφίλου ἡ σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα, ἡ ὁποία ἦτο ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, ἀφοῦ συνεννοήθη μὲ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Μεθόδιον, ἐκάλεσεν εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν κατὰ τὸ ἔτος 843 μεγάλην σύνοδον. Ἡ σύνοδος, τῆς ὁποίας πρόεδρος ἦτο ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ἐκήρυξε δι' ὅλους ὑποχρεωτικὴν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Αἱ εἰκόνες τότε μὲ μεγάλην πομπὴν μετεφέρθησαν εἰς τοὺς ναοὺς. Οἱ τόποι τῆς δημοσίας λατρείας εὗρον καὶ πάλιν τὸν παλαιὸν στολισμὸν των καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγίνεν ἡ ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων, ἡ πρώτη δηλαδὴ Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ὠνομάσθη «Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας» καὶ ἐορτάζεται μέχρι σήμερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας ἐπὶ χίλια καὶ πλέον ἔτη. Ψάλλεται δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον :

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ θεός· βουλήσει γὰρ ἡυδόκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ οὓς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν σοι : Χαρὰς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον».

ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

59. Ἀρχὴ τοῦ σχίσματος

Ἡ ἀφορμὴ. Ἐνῶ μέχρι τοῦ 9ου αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἡνωμένη, κατὰ τὸν αἰῶνα αὐτὸν ἔχωρίσθη ἡ Ἀνατολικὴ ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ἀφορμὴν δὲ εἰς αὐτὸ ἔδωκεν ἡ ἀνύψωσις εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Φωτίου κατὰ τὸ ἔτος 857 μ.Χ.

Ὁ αὐτοκράτωρ δηλαδὴ Μιχαὴλ ὁ Γ' ἐπειδὴ εἶχε λόγους δυσαρρεσκείας κατὰ τοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως Ἰγνατίου, ὁ ὁποῖος ἤλεγχε τὰς παρεκτροπὰς καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ θείου του Βάρδα, κατεβίβασεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν θρόνον, ἀνεβίβασεν δὲ ἀντὶ αὐτοῦ τὸν Φώτιον, ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν καὶ ἐθαυμάζετο ἀπ' ὅλους διὰ τὴν μεγάλην του μόρφωσιν καὶ ἀρετὴν. Οὗτος ἀνῆλθεν ἐντὸς πέντε ἡμερῶν εἰς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης.

Ὁ πάπας ἀναμινύεται εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Ἰγνατίου, ἐζήτησαν τὴν ἐπέμβασιν τοῦ πάπα Νικολάου τοῦ Α' διὰ τὴν ἀδικίαν, ἡ ὁποία ἔγινεν εἰς αὐτούς. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιδράσεων αὐτῶν συνεκλήθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν δύο σύνοδοι, ἡ πρώτη τὸ 859 καὶ ἡ δευτέρα τὸ 861. Καὶ αἱ δύο αὐταὶ σύνοδοι ἀνεγνώρισαν τὴν ἄνοδον τοῦ Φωτίου εἰς τὸν θρόνον. Ὁ πάπας ὅμως τῆς Ρώμης ἀπεδοκίμασε τὰς ἀποφάσεις τῶν δύο αὐτῶν συνόδων, ἀφοῦ δὲ συνεκρότησε σύνοδον ἰδικήν του εἰς τὴν Ρώμην (863 μ.Χ.), ἀφώρισε τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὸ ἐχειροτέρευσε τὴν κατάστασιν.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ σχίσματος. Τὸ ἐπόμενο ἐτος ὁ Πάπας ἐδέχθη πρόσκλησιν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας Βογόριδος καὶ ἔστειλε κληρικούς εἰς τὴν Βουλγαρίαν, οἱ ὅποιοι εἰσήγαγον ρωμαϊκὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔθιμα. Αὐτὸ θεωρήθη ἐπέμβασις εἰς ξένην ἐκκλησίαν, τὴν Βουλγαρικήν, εἰς τμήμα δηλαδὴ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ὁ Φώτιος, ὁ γενναῖος ἐκεῖνος πατριάρχης, χάριν τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔστειλε πρὸς τοὺς πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς μίαν σπουδαίαν ἐγκύκλιον. Εἰς αὐτὴν κατήγγελλε τὰς αὐθαιρεσίας καὶ τὰς νέας διδασκαλίας, πού εἶχε παραδεχθῇ ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, ὅπως ἦτο ἡ διδασκαλία περὶ διπλῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἐπίσης διὰ συνόδου, πού ἐγένετο εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀφορίζει καὶ αὐτὸς τὸν πάπαν (867). Ἔτσι ἤρχισε τὸ σχίσμα.

Ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὸν Φώτιον. Τὸ ἴδιον ἔτος, ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ Βασίλειος Α΄ ὁ Μακεδών, κατεβιβάσθη ἀπὸ τὸν θρόνον ὁ Φώτιος καὶ ἐπανῆλθεν ὁ Ἰγνάτιος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἀνῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸν θρόνον ὁ Φώτιος. Ἀπέθανε δὲ ὁ Φώτιος τὸ 893. Ὀλίγον χρόνον ἔπειτα ἀπὸ τὸν θάνατόν του ἀνεκηρύχθη ἅγιος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 6ην Φεβρουαρίου.

60. Συμπλήρωσις τοῦ σχίσματος

Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος καὶ Λέων ὁ Θ΄. Τὸ σχίσμα, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἐπὶ Φωτίου, συνεπληρώθη κατὰ τὸ ἔτος 1054, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἔγραψε πρὸς τὸν πάπα Λέοντα τὸν Θ΄ καὶ ἐζήτηι ἀντιπροσώπους τοῦ πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως καὶ ἀνανέωσιν τῶν σχέσεων. Ἠλπίζεν ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι, ἐὰν ἐπετύγχανε τὴν συμφιλίωσιν, θὰ τὸν ἐβοήθει ὁ πάπας εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Νορμανδῶν. Ἀλλὰ ὁ τότε πατριάρχης Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἀντέδρασε καὶ ἠνάγκασε τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ πάπα, οἱ ὅποιοι ἐφέρθησαν περιφρονητικὰ πρὸς αὐτόν, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Προσπάθειαι πρὸς ἑνωσιν. Ἀπὸ τότε ἔγιναν προσπάθειαι, διὰ νὰ γίνη ἡ ἑνωσις, ἐκ μέρους τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Διότι ἤλπιζον ὅτι οἱ πάπαι θὰ παρεκίνουν τοὺς ἡγεμόνας τῆς Δύσεως νὰ βοηθήσουν τὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ δια-

φόρων βαρβάρων λαών, οί όποιοί έζήτουν νά τήν καταλάβουν. Αί προσπάθειαι όμως αύται δέν έπέτυχον.

Ή τελευταία έκ τών προσπαθειών αύτών είναι εκείνη ή όποία έγινε κατά τά μέσα τοῦ 15ου αιώνος υπό τοῦ αυτοκράτορος Ίωάννου Ζ' τοῦ Παλαιολόγου. Αὐτός, έπειδή έκινδύνευεν ή Κωνσταντινούπολις νά κυριευθῇ από τούς Τούρκους, ήλθε κατά τό έτος 1439 μαζί μέ τόν πατριάρχην Ίωσήφ, τόν Μάρκον τόν Έφέσου, τόν Γεννάδιον Σχολάριον καί άλλους εις τήν Φλωρεντίαν, όπου θά έγινετο ή ένωσις τών Έκκλησιών. Όλοι όσοι ήκολούθησαν τόν αυτοκράτορα υπέγραψαν τήν ένωσιν, έκτός από τόν Μάρκον, τόν έπίσκοπον Έφέσου. Άλλά καί ή ένωσις έματαιώθη, διότι δέν έγινε δεκτή από τόν κληρον καί τόν λαόν.

**ΕΚΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ
ΚΑΙ ΣΛΑΥΩΝ. ΜΕΘΟΔΙΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΛΛΟΣ**

61. Ἐκχριστιανισμός τῶν Βουλγάρων

Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔπαυσε νὰ σημειώσῃ νέας κατακτήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ σπουδαιοτέρα εἶναι ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Σλαύων.

Μεθόδιος καὶ Κύριλλος. Πρῶτοι ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμὸν ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Κροᾶται. Ἡ διάδοσις τοῦ χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν λαῶν ἐσταθεροποιήθη κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα μὲ τὴν ἀποστολὴν κληρικῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἐδέχθησαν τὸν Χριστιανισμὸν οἱ Μοραβοί. Ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ τὸν Γ' Ἑλληνας ἱεραποστόλους, οἱ ὅποιοι θὰ ἐκήρυττον τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν τῶν Σλαύων. Οὗτος ἀπέστειλε τοὺς ἐκ Θεσσαλονίκης δύο ἀδελφοὺς Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, οἱ ὅποιοι ἐγνώριζον τὴν σλαυικὴν γλῶσσαν καὶ εἶχον σπουδάσει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ πρώτη φροντίς των, ὅταν ἐδέχθησαν τὴν ἀποστολὴν, ἡ ὁποία ἀνέτέθη εἰς αὐτοὺς, ἦτο νὰ ἐπινοήσουν τὸ σλαυικὸν ἀλφάβητον ἐκ 38 γραμμάτων διὰ τὴν σλαυικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μετέφρασαν μέρος τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τὴν θεϊαν λειτουργίαν. Ἀφοῦ δὲ ἔμειναν μερικὰς ἑβδομάδας εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἔφθασαν εἰς τὴν Μοραβίαν. Ἐκεῖ εἰργάσθησαν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, ὅπου

ἐδίδαξαν καὶ κατήρτισαν πολλοὺς μαθητὰς διὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Σλαύων.

Ἀπὸ τὴν Μοραβίαν διεδόθη ὁ χριστιανισμὸς εἰς τὴν Βοημίαν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν Πολωνίαν. Διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας εἰργάσθησαν μαθηταὶ τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθοδίου.

Βούλγαροι. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἔγιναν χριστιανοὶ καὶ οἱ Βούλγαροι. Διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Βουλγαρίαν συνετέλεσαν ἐκτὸς τῶν χριστιανῶν κατοίκων ποὺ ἔμενον εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα πρὶν ἔλθουν οἱ Βούλγαροι, καὶ αἰχμάλωτοι Ἕλληνες μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ κληρικοί. Ἡνοίχθη δὲ ὁ δρόμος τελείως διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος τῶν Βουλγάρων Βογόριδος.

Οὗτος ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Μιχαὴλ Γ' τὴν ἀπόφασίν του νὰ βαπτισθῇ (864) καὶ ἐζήτησεν ἀπ' αὐτὸν καὶ ἀπὸ τὸν πατριάρχην Φώτιον Ἕλληνας ἱερεῖς διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας. Ἀλλὰ κατόπιν, ἐπειδὴ ὁ Βόγορις ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν Βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον καὶ νὰ ἀποκτήσῃ πατριάρχην, ἐξεδίωξεν ἐκ τῆς Βουλγαρίας τοὺς Ἕλληνας κληρικοὺς καὶ ἐζήτησε νὰ ἐξαρτήσῃ τὴν Βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τὸν πάπαν. Ἀντελήφθη ὅμως πολὺ γρήγορα τὸ σφάλμα του καὶ ἐπανῆλθε πάλιν τὸ 869 εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τότε ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιος ἔστειλεν ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἣ ὁποία κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέκτησε ἰδιαίτεραν ἐκκλησιαστικὴν διοργάνωσιν.

62. Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων

Πολὺ μεγαλυτέρα κατάκτησις διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἦτο ἡ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν ἀπέραντον χώραν τῶν Ρώσων, ἓνα αἰῶνα μετὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸν τῶν Βουλγάρων.

Αἱ προηγηθεῖσαι προσπάθειαι. Τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ γεγονότος προηγήθησαν διάφοροι προσπάθειαι κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Πρώτη τοιαύτη προσπάθεια ἔγινε διὰ Ρώσων ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι κατήρχοντο διὰ τοῦ Δνειπέρου ποταμοῦ εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἀποικίας τοῦ Εὐξείνου καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ διὰ Ρώσων μισθοφό-

ρων, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦν εἰς τὸν Βυζαντινὸν στρατόν. Οὗτοι ἐλάμβανον γνῶσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ μετέδιδον τὴν γνῶσιν αὐτὴν εἰς τὴν πατρίδα των. Δευτέρα προσπάθεια ἔγινε κατὰ τὰ μέσα τοῦ 9ου αἰῶνος ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς ἐκστρατείας τῶν Ρώσων κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία ἀπέτυχε. Διότι ἐξ αἰτίας τῆς ἀποτυχίας αὐτῆς ἠϋξήθη πολὺ μεταξὺ τῶν Ρώσων ἡ ἐπίδρασις τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Καὶ πάλιν ὁμως ἤκμαζεν ἡ ειδωλολατρεία. Εἰς τὴν καταπολέμῃσιν δὲ αὐτῆς συνετέλεσε κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα ἡ χήρα τοῦ Βασιλέως τῶν Ρώσων Ἰγῶρ, ἡ Ὀλγα, ἡ ὁποία ἐβαπτίσθη εἰς τὴν Κων/πολιν καὶ ὠνομάσθη Ἑλένη. Αὐτὴ μὲ τὸ φωτεινόν της παράδειγμα ὠδήγησεν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν τὸν ἑγγονόν της Βλαδίμηρον, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ἰσαπόστολος τῆς Ρωσίας.

Ὁ Βλαδίμηρος βαπτίζεται μὲ τὸν λαόν του. Ὁ Βλαδίμηρος, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ χριστιανός, ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Βασίλειον τὴν ἀδελφὴν του Ἀνναν ὡς σύζυγον, διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του καὶ ἱερεῖς διὰ νὰ διδάξουν καὶ βαπτίσουν τὸν Ρωσικὸν λαόν. Ὁ Βασίλειος συγκατέτεθη. Ἡ Ἀννα ἐδέχθη χάριν τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Βλαδιμήρου καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ρωσίαν συνοδευομένη ἀπὸ πολλοὺς κληρικοὺς. Ὁ Βλαδίμηρος ἐβαπτίσθη καὶ ὠνομάσθη Βασίλειος. Τὸ παράδειγμα του ἠκολούθησαν οἱ αὐλικοί, οἱ εὐγενεῖς καὶ ὁ Ρωσικὸς λαός, ὁ ὁποῖος κατὰ χιλιάδας ἐβαπτίσθη εἰς τὸν ποταμὸν Δνείπερον, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, οἱ ὅποιοι ἐστέκοντο εἰς τὸν ποταμὸν μέσα σὲ μικρὰ πλοιάρια, ἀπήγγελλον τὰς εὐχάς. Τὸ ἔτος λοιπὸν 988 μ.Χ., κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπισήμως ὁ Ρωσικὸς λαὸς ἄφησε τὴν ειδωλολατρείαν, ἀπετέλεσε τὴν ἀρχὴν νέας ζωῆς δι' αὐτόν.

Ἱεροσλαῦος. Ὁ Βλαδίμηρος ἀπέθανε τὸ 1015. Τὸ ἔργον του ἐσυνέχισαν οἱ διάδοχοί του, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ὁ Ἱεροσλαῦος (1019 - 1054), ὁ ὁποῖος ἴδρυσεν σχολεῖα, ἔκτισε πανταχοῦ μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς καὶ μοναστήρια καὶ εἰσήγαγε μεταφρασμένα εἰς τὴν σλαβικὴν γλῶσσαν χριστιανικὰ βιβλία.

Χάρις δὲ εἰς τὸν ζήλον τῶν κληρικῶν τῆς Ρωσίας, οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ὁποίων ἐστέλλοντο κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἐπὶ αἰῶνας, ὁ Χριστιανισμὸς εἰς τὴν Ρωσίαν ὄχι μόνον διειρηθή, ἀλλὰ καὶ προήχθη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΣΙΝ

63. Ὁ Λούθηρος

Οἱ Πάπαι. Μετὰ τὸ σχίσμα οἱ πάπαι ἦσαν οἱ ἀνώτατοι ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Δύσιν. Ἀπὸ αὐτοὺς ἐξηρτῶντο καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Δύσεως, οἱ ὅποιοι ὤφειλον νὰ πληρῶνουν φόρον εἰς τὸν πάπαν.

Ἡ ἀκμὴ αὐτῆ τῶν παπῶν διετερήθη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 13ου αἰῶνος. Ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος ἤρχισεν ἡ πτώσις τῆς δυνάμεως τῶν παπῶν, διότι τὰ κράτη τῆς Δύσεως ἀπέκτησαν ἀνεξαρτησίαν.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν διάφοροι μορφωμένοι χριστιανοὶ ἐθεώρουν ἀναγκαίαν τὴν μεταρρύθμισιν εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν. Ἔτσι προετοιμάσθη ὁ δρόμος διὰ τὸ ἔργον τοῦ Λουθήρου, Ζβιγγλίου καὶ Καλβίνου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα.

Ὁ Λούθηρος. Οὗτος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἔγινε μοναχός. Ἐχειροτονήθη κατόπιν ἱερεὺς καὶ τὸ ἔτος 1508 ἔγινε καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιττεμβέργης. Ὁ Λούθηρος ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐπέισθη ὅτι οἱ πάπαι δὲν ἐφύλαξαν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ προσέθεσαν καὶ νέας ἰδικὰς τῶν διδασκαλίας.

Ὅταν λοιπὸν ἐφθασεν εἰς τὴν Βιττεμβέργην ὁ μοναχὸς Τέτζελος καὶ ἐπῶλει ἀφέσεις τῶν ἁμαρτιῶν (συγχωροχάρτια), διὰ νὰ ἐπιτύχουν δῆθεν, ὅσοι ἠγόραζαν αὐτάς, τὴν συγχώρησιν, ὁ Λούθηρος ἀντέδρασεν. Εἰς ἀπάντησιν ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὴν θύραν τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, τὴν παραμονὴν τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων Πάντων, προ-

κήρυξιν με 95 θέσεις, δηλαδή επιχειρήματα, κατά τῆς διδασκαλίας περὶ ἀφέσεων.

Αἱ «θέσεις» αὐταὶ ἔδωσαν ἀφορμὴν νὰ δημιουργηθῇ ρεῦμα ὑπὲρ τοῦ Λουθήρου, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τότε μεγάλην δραστηριότητα διὰ τὴν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν του.

Περίεπτεσεν ὅμως εἰς πλάνας σοβαράς, διότι α) ἀπέρριψε τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἐκτὸς τοῦ βαπτίσματος καὶ ἐν μέρει τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ β) κατήργησε τὰς ἑορτάς, τὰς νηστείας, τὰ μνημόσυνα καὶ τὰς ἱεράς εἰκόνας.

Ἐκτὸς αὐτοῦ, ὁ Λούθηρος ὅπως ἐνήργησεν, ἦλθεν ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν πάπαν, ὡς κληρικός. Ἐξ αἰτίας τῆς συμπεριφορᾶς του αὐτῆς, ὁ πάπας ἐκάλεσε τὸν Λούθηρον εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Λούθηρος δὲν συνεμορφώθη, ἔστειλεν εἰς αὐτὸν ὁ πάπας ἀφορισμόν, τὸν ὁποῖον οὗτος ἔκαυσε εἰς συγκέντρωσιν ὀπαδῶν του. Εἰς τὸ συνέδριον δὲ τῶν γερμανῶν ἡγεμόνων, πού ἐγίνε κατόπιν εἰς τὴν πόλιν Βόρμς (1521) μετὰ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ πάπα, ὁ Λούθηρος δὲν ἐδέχθη νὰ ἀρνηθῇ τὰς ἰδέας του. Κατόπιν αὐτοῦ τὸ συνέδριον αὐτὸ ἐπεκύρωσε τὰ μέτρα τοῦ πάπα ἐναντίον τοῦ Λουθήρου.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἰδέαι τοῦ Λουθήρου διεδίδοντο μετὰ ταχύτητα εἰς τὸ συνέδριον τῶν γερμανῶν ἡγεμόνων, τὸ ὁποῖον συνῆλθεν εἰς τὴν πόλιν Σπάϊερ τῆς Γερμανίας (1529), ἀπεφασίσθη νὰ ἐμποδισθῇ ἡ διάδοσις τῆς μεταρρυθμίσεως. Τότε οἱ ἡγεμόνες, πού ἦσαν μετὰ τὸ μέρος τοῦ Λουθήρου, διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς καὶ ἀπὸ τότε οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Λουθήρου ὀνομάζονται Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται.

64. Ζβίγγλιος καὶ Καλβῖνος

Ὁ Ζβίγγλιος. Κατὰ τὴν ἰδίαν περίπτου ἐποχὴν ἤρχισεν εἰς τὴν Ζυρίχην τῆς Ἑλβετίας τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ πάπα ὁ Ζβίγγλιος, ἐφημέριος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀφορμὴν, τῆς πωλήσεως δηλαδὴ συγχωροχαρτίων εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Εἰς τὴν διδασκαλίαν του ἔφθασεν εἰς χειρότερα ἄκρα ἀπὸ τὸν Λούθηρον. Ἀπὸ τὰ μυστήρια μόνον τὸ βάπτισμα παρεδέχετο.

Μετὰ τὴν κίνησιν πού ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Ζβίγγλιου ἡ Ἑλβετία ἔχωρίσθη εἰς δύο ἀντιπάλους μερίδας, εἰς μίαν δὲ μεταξὺ αὐτῶν συμπλοκὴν ἐφονεύθη ὁ Ζβίγγλιος.

Καλβίνος. Τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ Ζβιγγλίου εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἀνέλαβε νὰ συνεχίσῃ ὁ Ἰωάννης Καλβίνος, Γάλλος τὴν καταγωγὴν. Αὐτὸς ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὸν Λούθηρον ἐκήρυξεν εἰς τὴν Γαλλίαν πόλεμον κατὰ τοῦ πάπα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖ ἦσαν οἱ περισσότεροι καθολικοί, ἔφυγε καὶ ἐγκατεστάθῃ ὀριστικῶς εἰς τὴν Γενεύην τὸ ἔτος 1541, ὅπου ἤρχισε νὰ κηρύττῃ τὰς ἰδέας του. Χάρις δὲ εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν τόλμην του ἐπεβλήθη τόσον πολὺ, ὥστε αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἑλβετίας ὠνομάσθησαν ἐξ αὐτοῦ Καλβινικαί.

65. Διωγμοὶ τῶν Προτεσταντῶν

Μέτρα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ τὴν ἀνταρσίαν τοῦ Λουθήρου, Ζβιγγλίου καὶ Καλβίνου, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία διὰ νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς προτεστάντας ἔλαβε διάφορα μέτρα. Ἐκ τῶν μέτρων αὐτῶν τὰ σπουδαιότερα ἦσαν δύο : Ἐχρησιμοποίησε κατὰ τῶν προτεσταντῶν τὸ τάγμα τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ συνεκάλεσε σύνοδον εἰς τὸ Τριδέντον, ἡ ὁποία μετερρύθμισε τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν (1564).

Ἡ εἰρήνη τῆς Βεσφαλίας. Ἐξ αἰτίας τοῦ διωγμοῦ τῶν προτεσταντῶν ἐξεργάγῃ ὁ τριακονταετὴς πόλεμος εἰς τὴν Γερμανίαν, ὁ ὁποῖος ἐτελείωσε μὲ τὴν εἰρήνην τῆς Βεσφαλίας (πόλεως τῆς Πρωσίας), διὰ τῆς ὁποίας οἱ Προτεστάνται ἔλαβον πλήρη ἐλευθερίαν (1648).

Διάδοσις τῆς Μεταρρυθμίσεως. Ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ἡ μεταρρύθμισις ἐξηπλώθη εἰς ὅλην τὴν βόρειον καὶ κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀγγλίαν, ἀλλὰ ἔπειτα ἀπὸ αἱματηροὺς ἐμφυλίου πολέμους. Ἐκ τῶν πολέμων αὐτῶν οἱ φοβερώτεροι ἦσαν εἰς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος. Εἰς τὴν χώραν αὐτήν, τὴν νύκτα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου (1572) ἐσφάγησαν ὑπὸ τῶν καθολικῶν εἰς Παρισίους καὶ τὰς ἐπαρχίας εἴκοσι χιλιάδες περίπου προτεστάνται. Πολλοὶ ἐκ τῶν προτεσταντῶν ἠναγκάσθησαν ἀργότερα νὰ φύγουν εἰς ἄλλας χώρας διὰ νὰ μείνουν σταθεροὶ εἰς τὸ δόγμα των.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

66. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ τουρκοκρατίας

Αἱ συνθήκαι μεταβάλλονται. Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453) τὰ πράγματα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μεταβάλλονται. Προηγουμένως ἡ Ἐκκλησία εὕρισκετο ἐντὸς κράτους χριστιανικοῦ. Τώρα λόγῳ τῆς δουλείας ζῇ ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία ὡς ἐπίσημον θρησκείαν ἔχει τὸν Ἰσλαμισμόν. Τὰ ἔτη προβλέπονται δύσκολα καὶ μαρτυρικά.

Πῶς ἐρρυθμίσθη ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Μωάμεθ Β', ὁ ὁποῖος ἐκυρίευσεν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἀφοῦ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀλώσεως ἐφέρθη μὲ σκληρότητα, ἔπειτα ἔλαβε μέτρα ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε πατριάρχης, διότι, ὡς φαίνεται, οὗτος εἶχε φονευθῇ κατὰ τὴν ἄλωσιν, διέταξε νὰ ἐκλεγῇ ὁ κατάλληλος. Συνεκεντρώθησαν τότε ὅσοι κληρικοὶ εἶχον διασωθῇ ἀπὸ τὴν σφαγὴν καὶ οἱ προύχοντες λαϊκοὶ καὶ ἐξέλεξαν πατριάρχην τὸν Γεώργιον Σχολάριον. Οὗτος ἦτο ἀνὴρ μεγάλης μορφώσεως καὶ ἀξίας ἀκόμη δὲ καὶ πολέμιος τῆς ἐνώσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐξυτηρέτει τὰ συμφέροντα τοῦ Μωάμεθ.

Σύμφωνα μὲ ἐγγραφον (βεράτιον), τὸ ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Μωάμεθ εἰς τὸν ἐκλεγέντα πατριάρχην, ὅταν οὗτος (ὁ πατριάρχης) τὸν ἐπεσκέφθη μετὰ τὴν ἐκλογὴν του, ὁ κλῆρος ἦτο ἀνενόχλητος εἰς τὸ ἔργον του καὶ ὁ θρησκευτικὸς ἀρχηγὸς ἐγίνε καὶ πολιτικὸς ἀρχηγός. Ὁ πατριάρχης δηλαδὴ εἶχε ἐπὶ πλέον τὰ προνόμια : Νὰ δικάζῃ τὰς μεταξὺ

τῶν Χριστιανῶν διαφορὰς ἐπὶ οἰκογενειακῶν καὶ κληρονομικῶν ὑποθέσεων, νὰ ρυθμίσῃ τὰ τῆς παιδείας, καὶ νὰ ἐκπροσωπῇ ὅλους τοὺς χριστιανοὺς τῆς αὐτοκρατορίας.

Δὲν ἦτο ὅμως ὁ πατριάρχης καὶ ἐντελῶς ἀνεξέλεγκτος, ἀφοῦ ἐγκαθίστατο εἰς τὸν θρόνον τοῦ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ὅπως πρὶν ἐγένετο καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ὁ πατριάρχης δηλαδὴ μετὰ τὴν χειροτονίαν παρουσιάζετο ἐπισήμως ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου, ὁ ὁποῖος ἐνεχειρίζετο εἰς αὐτὸν ποιμαντικὴν ράβδον, ἔφιππος δὲ ἐπέστρεφε εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

Αἱ καταπίσεις τῶν Τούρκων. Δὲν παρήλθεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ αἱ συνθήκαι μετεβλήθησαν. Ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ὁ πατριάρχης, ὅταν παρουσιάζετο διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸν Σουλτάνον, ἐλάμβανεν ἀπ' αὐτὸν καὶ χρηματικὸν ποσόν, κατόπιν ὅχι μόνον κατηργήθη αὐτό, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἐπλήρωνεν ὁ πατριάρχης χρηματικὰ ποσά.

Αὐτὰ δὲ ἦσαν δύο : τὸ «πεσκέσι» (φιλοδώρημα), τὸ ὁποῖον ἐπληρώνετο κατὰ τὴν ἀνοδὸν εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατριάρχου καὶ τὸ «χαράτσι», τὸ ὁποῖον ἐπληρώνετο κατ' ἔτος ὡς ἀποζημίωσις τρόπων τινά.

Ἡ λατρεία ἐπίσης δὲν ἦτο ἐντελῶς ἐλευθέρα. Οἱ ναοὶ ἦσαν κτίρια χαμηλὰ καὶ πτωχικά, ἐστερουῦντο δὲ συχνὰ κωδῶνων καὶ αἱ τελεταὶ δὲν ἔπρεπε νὰ προσβάλουν τὸ αἶσθημα τοῦ κατακτητοῦ. Ἐπὶ πλεόν οἱ ὑπόδρυλοι δὲν ἦσαν κύριοι τῶν ναῶν των. Ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν μὲ τὴν ἔκδοσιν μουσουλμανικοῦ διατάγματος εἶχον μεταβληθῇ εἰς τζαμιά μωαμεθανικά.

Ἡ μεγαλυτέρα καταπίσις ἐκ μέρους τοῦ κατακτητοῦ ἦτο τὸ παιδομάζωμα, δηλαδὴ ἡ ὀρπαγὴ ἄρρένων χριστιανοπαίδων, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο μωαμεθανοὶ καὶ ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας ὡς τούρκοι πολῖται. Σχετικὸς μὲ τὴν καταπίσιν αὐτὴν ἦτο καὶ ὁ ἐξανασκασμὸς διὰ τῆς βίας πολλῶν ἐκ τῶν χριστιανῶν διὰ νὰ ἀσπασθοῦν τὸν Μωαμεθανισμόν. Ἐξ αἰτίας τῆς πίεσεως αὐτῆς εὗρέθησαν χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ὑπέκυψαν διὰ νὰ βελτιώσουν τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν των θέσιν, ἀρκετοὶ ὅμως ἐπροτίμησαν τὸ μαρτύριον (νεομάρτυρες) ἢ προσεποιεήθησαν ὅτι προσχωροῦν εἰς τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν (κρυπτοχριστιανοί).

Προσπάθειαι διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ὑποδούλων. Καλύτεραι ἡμέραι ἤρχισαν νὰ ἀνατέλουν διὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς

Τουρκίας, ἀφ' ὅτου οἱ Ρῶσοι καὶ τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη ἀνέλαβον τὴν ὑποστήριξιν τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν. Ἐξ αἰτίας τῶν ἐπεμβάσεων αὐτῶν ἐσταμάτησαν πολλαὶ καταπιεστικαὶ ἐνέργειαι τῶν Τούρκων κατὰ τῶν χριστιανῶν. Κατηργήθη ἡ φορολογία τοῦ κλήρου, τὸ «πεσκέσι» περιωρίσθη εἰς μικρὸν φιλοδῶρημα κατὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ «βερατίου», ἐδόθη ἄδεια διὰ τὴν ἀνέγερσιν μεγαλοπρεπῶν ναῶν, ἀπηγορεύθη ὁ διὰ τῆς βίας ἐξισλαμισμός. Ἐπίσης ἐλάμβανον μέρος καὶ οἱ χριστιανοὶ εἰς μικτὰ δικαστήρια (ἀπὸ Χριστιανούς καὶ Τούρκους) διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ εἰς μικτὰ διοικητικὰ συμβούλια διὰ τὴν διοίκησιν τῶν Χριστιανῶν.

Καὶ πάλιν ὁμως ἤρχισαν νέαι καταπτήσεις τῶν χριστιανῶν διὰ τὴν κατάργησιν τῶν προνομίων. Τέλος διὰ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων (1912) ἡ Ἑλλάς, ἡ Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιον ἔγιναν κύριοι ὁλοκλήρου σχεδὸν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας καὶ οἱ χριστιανικοὶ λαοί, οἱ ὅποιοι ἐπὶ αἰῶνας ἐστέναζον ἐκ τῆς τουρκικῆς δουλείας, ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν.

Εἰς τὰς ἐπαρχίας αἱ ὁποῖαι ἔμειναν εἰς τὸ τουρκικὸν κράτος, οἱ Τούρκοι ἤρχισαν νέαν τακτικὴν: ἐφρόντιζαν νὰ ἐκδιώξουν τοὺς χριστιανούς. Διὰ τῆς τακτικῆς αὐτῆς ὅσοι ἐκ τῶν χριστιανῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν σφαγὴν, ὅταν ὁ Μουσταφᾶ Κεμάλ ἐκυριάρχησεν εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πατρίδα των.

67. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως

Ἡ σπουδαιότης αὐτοῦ. Τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως λόγῳ τῶν ἀναγνωρισθέντων εἰς αὐτὸ προνομίων μετὰ τὴν ἄλωσιν ἀπέκτησε μεγαλυτέραν σπουδαιότητα. Ὁ πατριάρχης εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀντιπροσωπεύῃ ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου ὅλους τοὺς εὐρισκόμενους εἰς τὴν Τουρκίαν ὀρθοδόξους χριστιανούς, τῶν ὁποίων ἔθεωρεῖτο ἐθνάρχης (ἀρχηγός) καὶ νὰ ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς των· νὰ διοικῇ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ μοναστήρια· νὰ ἐκδικάζῃ τὰς διαφορὰς τῶν χριστιανῶν· νὰ ἐπικυρῶνῃ διαθήκας καὶ νὰ ἐκδίδῃ διαζύγια. Ἀνελάμβανεν ἐπίσης ὁ πατριάρχης τὴν φροντίδα πλησίον τοῦ Σουλτάνου καὶ διὰ τὰ ἄλλα τρία πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, τὰ ὁποῖα, ἐπειδὴ εὐρίσκοντο μακρὰν τῆς πρωτεύουσας τοῦ Σουλτάνου εἶχον

περιέλθει εἰς δύσκολον θέσιν, καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀνεξαρτήτους ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ αὐτὸ τὸ ἔκαμνεν ὡς ἀδελφοῦς φροντίζων δι' ἀσθενεστέρους ἀδελφούς.

Διοικήσεις. Μὲ τὸν πατριάρχην συνειργάζετο κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἡ «ἐνδημουῖσα σύνοδος», ἡ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι τυχαίως διέμενον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ συνεζήτει διὰ τὰς σοβαρωτέρας ὑποθέσεις.

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς διοικήσεως ἀντικατέστησεν ὁ «Γερωντισμός». Δώδεκα δηλαδὴ ἀρχιερεῖς καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχον σπουδαίας μητροπόλεις, παρέμενον διαρκῶς πλησίον τοῦ πατριάρχου καὶ ἐκυβέρνων συνεχῶς ὡς ἀντιπρόσωποι ὅλων τῶν ἄλλων ἐπισκόπων. Μετὰ ἓνα αἰῶνα τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς διοικήσεως κατηργήθη καὶ ἀντικατεστάθη μὲ νέον τρόπον διοικήσεως. Σύμφωνα μὲ τὸν νέον αὐτὸν τρόπον αἱ ὑποθέσεις αἱ πατριαρχικαὶ διακρίνονται εἰς τὰς καθαρῶς «πνευματικές», αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν πίστιν καὶ τὸν χριστιανικὸν βίον, καὶ εἰς τὰς «ὕλικας», αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπίβλεψιν σχολείων, εἰς κτήματα τῶν μοναστηρίων, τακτοποίησιν τῶν διαθηκῶν κ.λπ. Διὰ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις ἦτο ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ ὁποία ἀπετελεῖτο ἀπὸ 12 ἐπισκόπους· διὰ δὲ τὰ ἄλλα ζητήματα ἰδρύθη τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐλάμβανον μέρος 4 ἐπίσκοποι καὶ 8 λαϊκὰ μέλη.

Τὰ ὅρια τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἐξηρτῶντο ἐκ τοῦ πατριαρχείου Κων/λεως 150 ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ἔδραν των εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι σήμερον ἀποτελοῦν τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἀλβανίαν, τὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Ρουμανίαν, καὶ πρὸ ἐπάνω μέχρι τῆς Ρωσίας. Ἀλλὰ σήμερον ἐξ αἰτίας τῆς δημιουργίας ἀνεξαρτήτων ἐκκλησιῶν τὰ ὅρια τοῦ πατριαρχείου ἔχουν περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον. Ἀπ' αὐτὸ ἐξαρτῶνται καὶ αἱ ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας. Μολονότι δὲ ἔχουν περιορισθῇ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ἐν τούτοις διατῆρεῖ αὐτὸ τὴν λαμπρότητα καὶ τὸ κῦρος ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν.

68. Αἱ μοναὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας

Χρησιμεύουν ὡς σχολεῖα. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ περισσότερον διάστημα τῆς δουλείας οἱ Σουλτᾶνοι δὲν ἐπέτρεπον τὴν λειτουργίαν σχολείων διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν ἑλληνοπαίδων, ἤλθον νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτὴν τὰ μοναστήρια. Εἰς αὐτὰ μετέβαινον τὴν νύκτα τὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ μάθουν γράμματα κάτω ἀπὸ τὸ ἄμυδρον φῶς τοῦ κανδηλιοῦ ἀπὸ τοὺς καλογήρους. Ἐτσι ἐδημιουργήθησαν τὰ περίφημα κρυφὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα διετήρησαν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἕθνους τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν πατρίδα. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ αὐτοῦ συνεχίζεται εἰς τὰ μοναστήρια τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἡ καλλιέργεια τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις τῶν μοναχῶν. Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων μὲ τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο» καὶ τὴν διατήρησιν ἐπίσης διὰ τῶν μοναχῶν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ζωγραφικῆς, ἐχρησιμοποιήθησαν τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας καὶ ὡς ἐθνικὰ κέντρα, ὅπως καὶ κατὰ τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν.

Εἰς τὴν μονὴν ἐπὶ παραδείγματι τῆς Ἀγίας Λαύρας, τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 οἱ πρόκριτοι μὲ ἐπὶ κεφαλῇ τὸν ἐπίσκοπον Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸν συνεσκέφθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ κηρύξουν τὴν ἐπανάστασιν. Ἐπίσης ἡ μονὴ τοῦ ὁσίου /ουκᾶ ἦτο ἐστία καὶ ὁρμητήριον ἐθνικῆς δράσεως τῶν μοναχῶν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως ὑπὸ τὴν καθοδηγίαν τοῦ περιφήμου μοναχοῦ

Ὁ ἱερὸς ναὸς τῆς Ἀγίας Λαύρας καὶ ἡ Μονή.

Ἡσαίου, τοῦ κατόπιν ἐπισκόπου Ἀμφίσσης. Θρυλικά δὲ ἦσαν καὶ αἱ μάχαι τῶν καλογέρων τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰμβραήμ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἥρωῖσμοι τῶν μοναχῶν κατὰ τὴν πε-

ρίοδον τοῦ Ἀγῶνος, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν συνέχειαν τῶν ἡρωϊσμῶν καὶ τῆς ἐθνικῆς δράσεως τῶν μοναχῶν τῶν βυζαντινῶν μοναστηρίων τῆς Ἑλλάδος.

69. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ

Ἰδρυσις τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας εἰς τοὺς Τούρκους τὴν διοίκησιν ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος εἶχε τὸ πατριαρχεῖον. Ὅταν κατόπιν ἐδημιουργήθη τὸ ἐλληνικὸν κράτος, συνῆλθον οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος (Πελοποννήσου καὶ Στερεᾶς) εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (1833), ἐπιτροπὴ δὲ συνέταξε τὸ πρῶτον αὐτῆς καταστατικόν.

Ἡ νέα ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις ἔφερε διακοπὴν τῶν σχέσεων τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας μὲ τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς τὴν ἀνωμαλίαν αὐτὴν ἐτέθη τέρμα μόλις τὸ 1850. Τότε ἡ σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀνήγγειλεν ἐπισήμως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ πατριαρχεῖον, αὐτὸ δὲ ἐξέδωκε τὸν συνοδικὸν τόμον, ὁ ὁποῖος ἀνεγνώριζε τὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὥριζε τὸν τρόπον τῆς διοικήσεώς της.

Διοικήσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ δύο ἔτη ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐψήφισε τὸ καταστατικὸν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ παρεδέχθη μερικὰ ἀπὸ ὅσα ὥριζεν ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης εἰς τὸν συνοδικὸν τόμον. Τὸ καταστατικὸν ἐκεῖνο δὲν ἦτο καὶ τὸ μόνον. Πολλὰς φορὰς κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ποὺ μεσολαβεῖ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέχρι σήμερον παρέστη ἀνάγκη νὰ γίνουιν διάφοροι τροποποιήσεις εἰς τὸ καταστατικόν. Σήμερον δέ, συμφώνως πρὸς τὸν ἰσχύοντα καταστατικὸν χάρτην (ἀπὸ τῆς 17ης Φεβρουαρίου τοῦ 1969), τὰ διοικητικὰ σώματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι :

α) Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς αὐτὴν, ἡ ὁποία συνέρχεται τακτικῶς τὴν 15ην Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους, λαμβάνουν μέρος ὅλοι οἱ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεῖς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

β) Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος. Εἰς αὐτὴν, ἡ ὁποία ἐκπροσωπεῖ

τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λαμβάνουν μέρος ὠρισμένοι ἀρχιερεῖς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν.

γ) Ἡ Γενικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Συνέλευσις. Εἰς αὐτὴν, ἡ ὁποία συνέρχεται ἅπας τοῦ ἔτους, λαμβάνουν μέρος ἐκτὸς τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων καὶ μερικοὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, καθὼς ἐπίσης καὶ ἀνὰ εἰς λαϊκοὺς ἀντιπρόσωπος ἐξ ἐκάστης Μητροπόλεως.

Κατ' αὐτὴν λαμβάνονται ἀποφάσεις κυρίως ἐπὶ οἰκονομικῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας, διότι διὰ τὰ ἄλλα ζητήματα (πίστεως, χριστιανικοῦ βίου κ.λπ.) ἀρμοδίᾳ εἶναι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος.

70. Τὰ ἄλλα πατριαρχεῖα

α) **Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.** Τὸ πατριαρχεῖον αὐτὸ ἔρχεται δεύτερον κατὰ τὴν τάξιν μετὰ τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μονοφυσιτικῶν ἐρίδων καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μωαμεθανισμοῦ παρήκμασε τόσο, ὥστε νὰ ἔχη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος τρεῖς μόνον ναοὺς. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ κατάστασις ἤρchiσε νὰ καλυτερεύῃ, διότι μὲ τὴν ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Αἴγυπτον Ἑλλήνων ἐμπόρων ἰδρύθησαν ἑλληνικαὶ κοινότητες εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν, τὸ Κάϊρον, τὸ Σουέζ καὶ εἰς ἄλλα μέρη. Σήμερον τὸ πατριαρχεῖον αὐτὸ ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τοῦ πατριάρχου, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἐκτείνεται εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἔχει 11 μητροπόλεις, ὑπολογίζονται δὲ οἱ ὀρθόδοξοι τοῦ πατριαρχείου εἰς περισσοτέρους τῶν ἑκατὸν χιλιάδων.

β) **Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας.** Τὸ πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ἐπέ-
ρασεν ἀπὸ πολλὰς περιπετείας. Ἀφοῦ κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα ἔπαθε
πολλὰ ἐξ αἰτίας τῆς αἰρέσεως τῶν μονοφυσιτῶν, ὑπεδουλώθη κατὰ
τὸν 7ον αἰῶνα εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς. Ἀργότερα ἐδοκιμάσθη καὶ
ἀπὸ τοὺς Δυτικούς, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς προπαγάνδας των ἀπέσπασαν
πολλοὺς ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Εἰς τὸ πατριαρχεῖον αὐτὸ ἀπὸ
τὸ 1900 ἐκλέγεται ἀραβόφωνος πατριάρχης, ὁ ὅποιος ἔχει τὴν ἐδραν
του εἰς τὴν Δαμασκόν. Οἱ χριστιανοὶ τοῦ πατριαρχείου ἀνέρχον-

ται εις τριακοσίας χιλιάδας περίπου και είναι οι περισσότεροι άρα-
βόφωνοι.

γ) **Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων.** Μὲ τὸ πατριαρχεῖον αὐτὸ ἀπὸ
τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνος εἶναι στενὰ συνδεδεμένη ἡ ἀδελφότης τῶν
ἀγιοταφитῶν μοναχῶν (Ἑλλήνων μοναχῶν). Ἔτσι ὁ πατριάρχης
εἶναι ἐπικεφαλῆς τῆς ἀδελφότητος ὡς ἡγούμενος αὐτῆς, ἡ δὲ μοναχικὴ
ἀδελφότης ἔχει ἀναλάβει (συνεργαζομένη μὲ τὸν πατριάρχην) φρον-
τίδας διὰ τὰς θρησκευτικὰς καὶ ὑλικὰς ἀνάγκας τῶν χριστιανῶν τοῦ
πατριαρχείου, διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ κλήρου, τὴν ἰδρυσιν ναῶν,
σχολείων, νοσοκομείων.

Εἰς τὰς φροντίδας αὐτὰς θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ αἱ συνεχεῖς
προσπάθειαι τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀγιοταφитῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι
εὐρίσκονται ἐκεῖ ὡς φύλακες τῆς ὀρθόδοξου πίστεως, διὰ τὴν διατή-
ρησιν τῆς κυριότητος αὐτῶν ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων. Γύρω
ἀπὸ αὐτὰ διεξάγεται ὁ γὼν ἐπίμονος μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἀφ' ἑνὸς
καὶ τῶν Λατίνων καὶ Ἀρμενίων ἀφ' ἑτέρου, οἱ ὅποιοι διεκδικοῦν τὴν κυ-
ριότητα τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῶν ἄλλων Ἱερῶν Προσκυνημάτων.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἔχει 15 ἀρχιερεῖς μαζί μὲ τὸν
πατριάρχην καὶ τρεῖς μητροπόλεις, ἀνέρχονται δὲ οἱ ὀρθόδοξοι τοῦ
πατριαρχείου εἰς ἑκατὸν χιλιάδας. Ἐξ αὐτῶν ἐλάχιστοι εἶναι Ἕλλη-
νες. Εἰς τὸ πατριαρχεῖον αὐτὸ ἀνήκει πνευματικῶς καὶ ἡ ἀνεξάρτητος
Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σινᾶ.

Αἱ λοιπαὶ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι. Εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν
Ἐκκλησίαν ἀνήκουν ἐπίσης καὶ αἱ ἐξῆς ἐκκλησίαι :

α) Αἱ αὐτοκέφαλοι ἐκκλησίαι τῆς Κύπρου, τῆς Πολωνίας, τῆς
Ἀλβανίας καὶ τῆς Γεωργίας.

β) Αἱ αὐτόνομοι ἐκκλησίαι τῆς Φιλανδίας καὶ τῆς Τσεχοσλο-
βακίας.

γ) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία ἀνεκηρύχθη πατριαρχεῖον
ἀπὸ τοῦ ἔτους 1589.

δ) Ἡ ἐκκλησία τῆς Σερβίας, ἡ ὁποία ἐπίσης ἀνεκηρύχθη πατριαρ-
χεῖον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1920.

ε) Ἡ ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἀνεκηρύχθη πατριαρ-
χεῖον ἐπίσης ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925.

στ) Ἡ ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας, ἡ ὁποία ἀνεκηρύχθη πατριαρ-
χεῖον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1953.

Σύμφωνα με αὐτὰ πού εἶπαμε, ἡ Ἐκκλησία ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐξηπλώθη ὑπὸ τῶν ἀποστόλων. Οὗτοι ἤρχισαν τὸ κήρυγμα αὐτῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπεφοίτησεν εἰς αὐτοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἰδρύθη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκ τῶν Ἰουδαίων πού ἐπίστευσαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου. Ἀπ' ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιον διεδόθη εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Συρίαν.

Ἐκ τῶν ἀποστόλων ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πρὸ παντὸς εἰργάσθη διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν εἶναι ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, ὅπως ὀνομάζεται. Οὗτος ἐπραγματοποίησε τρεῖς μεγάλας ἀποστολικὰς περιοδεῖας με ἀφετηρίαν τὴν Ἀντιόχειαν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην του περιοδεῖαν ὁ Παῦλος ἐπεσκέφθη τὴν Κύπρον καὶ μερικὰς πόλεις αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται ἀπέναντι τῆς Κύπρου εἰς τὰ νότια μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατὰ τὴν δευτέραν δὲ περιοδεῖαν του διέσχισε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Τρωάδα, ἀπ' ὅπου διεπεραιώθη εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἵδρυσεν τὰς Ἐκκλησίας τῶν Φιλίππων, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Βεροίας, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Κορίνθου. Τῆς τρίτης περιοδεῖας του κέντρον ἔκαμεν ἐπὶ πολὺν καιρὸν τὴν Ἐφεσον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπ' ἐκεῖ μετέβη εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Μακεδονίας, κατέβη εἰς τὴν Κόρινθον, ὅπου ἔμεινε τρεῖς μῆνας, καὶ ἐτελείωσε τὴν ὁδοιπορίαν του ἐπιστρέφων εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ ἔτους 56 μ.Χ.

Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα συνελήφθη ὑπὸ τῆς ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, κατόπιν θορύβου ὁ ὁποῖος ἐδημιουργήθη, καὶ ἀπεστάλη εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου ἔμεινε φυλακισμένος ἐπὶ διετίαν. Ἀφοῦ ἀπελύθη ἀνέλαβε τετάρτην περιοδεῖαν, ὅταν δὲ εὐρέθη διὰ δευτέραν φοράν φυλακισμένος εἰς τὴν Ρώμην ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος.

Ὁ Παῦλος κατὰ τὴν ἀποστολικὴν δρᾶσιν του ἐξέλεξε τὰς σπουδαιοτέρας πόλεις, ἤρχιζε δὲ τὸ κήρυγμα πάντοτε εἰς τὴν συναγωγὴν, ὅταν δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκρουον τὴ κήρυγμα, ἐστρέφετο πρὸς τοὺς ἐθνικούς.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν δρᾶσιν τοῦ Παύλου καὶ οἱ ἄλλοι ἀπό-

στολοι διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου διὰ νὰ διαδώσουν τὴν νέαν θρησκείαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχωμεν σαφεῖς μαρτυρίας διὰ τὰς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας μετέβη ἕκαστος ἀπόστολος.

Χάρις εἰς τὰς φροντίδας τῶν ἀποστόλων ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνος εἶχε διοργανωθῇ τελειότατα. Τὴν γενικὴν ἐπίβλεψιν εἶχον οἱ ἀπόστολοι, οἱ ὅποιοι πολὺ ἐνωρὶς ἐχειροτόνησαν ὡς βοηθοὺς τῶν ἐπισκόπων, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀνέθεσαν εἰς αὐτοὺς τὴν διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἠγέρθησαν ἐκ μέρους τῶν ἐθνικῶν φοβεροὶ διωγμοί, μυριάδες δὲ χριστιανῶν ὑπέστησαν μαρτύρια.

Εἰς τοὺς διωγμοὺς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι διήρκεσαν ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας, ἔθεσε τέρμα ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθησαν νέαι συνθήκαι διὰ τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Παρουσιάσθη ὅμως νέος ἐχθρὸς προερχόμενος ἀπὸ τὰς αἱρέσεις. Ἀγωνιζομένη ἡ Ἐκκλησία ἐναντίον αὐτῶν συνεκρότησε τὰς ἐπὶ τῇ Οἰκουμένικῃ Συνόδου, αἱ ὁποῖαι διετύπωσαν τὴν πίστιν τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ὀρθῆς πίστεως ἠγωνίσθησαν ἐκτὸς τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου καὶ οἱ μεγάλοι πατέρες Βασίλειος ὁ Μέγας καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, οἱ ὅποιοι μετὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀνήκουν εἰς τὰς μεγάλας μορφὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας κατέχουν ἰδιαίτεράν θέσιν καὶ οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους Ἰουστινιανὸς καὶ Ἡράκλειος, οἱ ὅποιοι πολλὰς ὑπηρεσίας προσέφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐνῶ δὲ μέχρι τοῦ 9ου αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἡνωμένη κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα ἐχωρίσθη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ἐκ τῆς ὁποίας κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα προῆλθεν ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων ἐξ αἰτίας τῶν νέων διδασκαλιῶν τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτὴν θεωροῦν ὡς μόνην πηγὴν τῆς πίστεως τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὴν δὲ πίστιν ὡς μόνον μέσον σωτηρίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ πρῶτα βήματα αὐτῆς

	Σελίς
1. Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας.	7
2. Ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς.	8
3. Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.	9
4. Ἡ ζωὴ τῶν πρῶτων χριστιανῶν.	11
5. Ἀνανίας καὶ Σαπφείρα.	12
6. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου.	13
7. Στέφανος ὁ πρωτομάρτυς.	14
8. Πρῶτος διωγμὸς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὴν Παλαιστίνην.	17
9. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Αἰθίοψ.	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Οἱ ἀπόστολοι.

10. Ὁ διώκτης Σαούλ.	19
11. Ὁ Παῦλος γίνεται χριστιανός.	20
12. Ὁ Παῦλος εἰς Ταρσὸν καὶ Ἀντιόχειαν.	25
13. Πρώτη περιοδεία τοῦ Παύλου.	26
14. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀρχίζει τὴν δευτέραν περιοδείαν του.	30

15. Διωγμοὶ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τοὺς Φιλίππους.	31
16. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὴν Βέροϊαν.	34
17. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔρχεται εἰς τὰς Ἀθήνας.	35
18. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν Κόρινθον.	38
19. Ἡ τρίτη περιοδεία τοῦ Παύλου.	40
20. Ἐπιστροφὴ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.	42
21. Σύλληψις τοῦ Παύλου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.	43
22. Ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὴν Καισάρειαν.	44
23. Ἀπὸ τὴν Καισάρειαν εἰς τὴν Ρώμην.	46
24. Ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ρώμην.	49
25. Ἡ τελευταία περιοδεία τοῦ Παύλου.	50
26. Πέτρος ὁ κορυφαῖος. Θάματα αὐτοῦ.	52
27. Ὁ Πέτρος εἰς τὴν Καισάρειαν.	53
28. Φυλάκισις καὶ σωτηρία τοῦ Πέτρου. Ὁ μαρτυρικὸς θάνατός του.	55
29. Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης.	57
30. Ἀνδρέας ὁ πρωτόκλητος.	59
31. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι.	61
32. Οἱ εὐαγγελισταὶ Μᾶρκος καὶ Λουκᾶς.	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἡ διοίκησις τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν.

33. Ὁ κλῆρος.	66
34. Αἱ ἐπαρχιαὶ καὶ σύνοδοι.	67
35. Αἱ ἀποστολικάι ἐκκλησίαι.	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Διωγμοὶ τῶν χριστιανῶν. Οἱ Μάρτυρες

36. Οἱ διωγμοί.	70
37. Οἱ κυριώτεροι διωγμοί. Οἱ σπουδαιότεροι μάρτυρες.	71
38. Ἅγιος Δημήτριος.	74
39. Ἅγιος Γεώργιος.	76
40. Ἁγία Βαρβάρα.	77
41. Ἁγία Αἰκατερίνη.	79

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Οἱ Ἰσαπόστολοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη.

42. Μέγας Κωνσταντῖνος.	81
43. Ἀγία Ἑλένη.	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Αἵρέσεις — Σύνοδοι

44. Ὁ Ἀρειος καὶ ἡ Α' Οἰκουμένη Σύνοδος.	85
45. Μέγας Ἀθανάσιος.	87
46. Ἀγιος Σπυρίδων.	88
47. Αἱ ἄλλαι οἰκουμένικαὶ Σύνοδοι.	90

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

48. Μέγας Βασίλειος.	91
49. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.	92
50. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.	94

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Ἰουστινιανὸς καὶ Ἡράκλειος.

51. Ἔργα τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.	97
52. Ἡράκλειος.	98

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος.

101

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

Μοναχικὸς βίος — Ἀσκηταί.

53. Μέγας Ἀντώνιος.	106
54. Ὁργάνωσις καὶ διάδοσις τοῦ μοναχικοῦ βίου.	108
55. Ἀγιον Ὄρος.	109
56. Ἀλλαι βυζαντιναὶ μοναὶ τῆς Ἑλλάδος.	111

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Ἡ περίοδος τῆς Εἰκονομαχίας.

57. Εἰκονομαχία.	116
58. Ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων.	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

59. Ἀρχὴ τοῦ σχίσματος.	119
60. Συμπλήρωσις τοῦ σχίσματος.	120

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Σλαύων. Μεθόδιος καὶ Κύριλλος.

61. Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων.	122
62. Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Ρώσων.	123

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις εἰς τὴν Δύσιν.

63. Ὁ Λούθηρος.	125
64. Ζβίγγλιος καὶ Καλβῖνος.	126
65. Διωγμοὶ τῶν Προτεσταντῶν.	127

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

66. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ τουρκοκρατίας.	128
67. Τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.	130
68. Αἱ μοναὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας.	132
69. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ.	133
70. Τὰ ἄλλα πατριαρχεῖα.	134
Ἀνακεφαλαίωσις.	136

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΚΑΒΟΥΛΗΣ
(Απ. Δ. Σ. 3483/29-6-70)

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΗΛΙΩΝΗ

0020555814

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε' 1973 (ΠΙ) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 160.000 ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2.302/5 - 2 - 73

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : Χ. ΠΑΠΑΧΡΥΣΑΝΘΟΥ Α. Ε.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Α.Ε.Ε.

